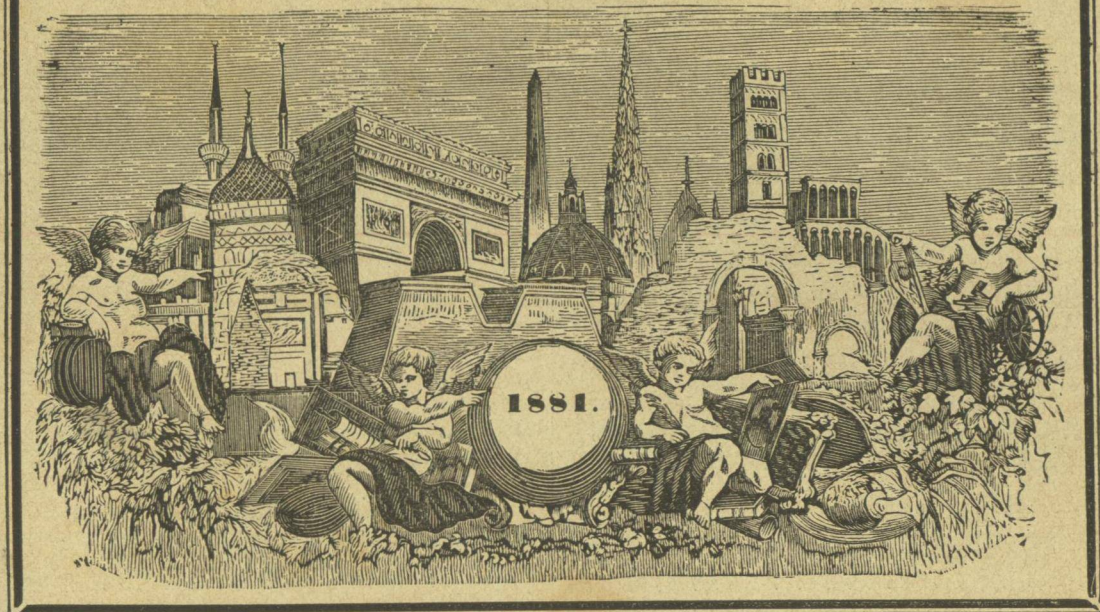

ΓΡΑΦΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

15 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1884

ΕΤΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΤΕΥΧΟΣ ΜΒ'.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.—Σελίδες τινές τῆς Ρωσικῆς ἱστορίας ἐπὶ Πέτρου τοῦ Μεγάλου.—
'Ο καθηγητῆς Νορδένσκιολδ.—'Αλληλογραφία ἐκ Χίου, Συγχαρητήριον εἰς τὸν κ. Ε. Κα-
ράβαν ὑπὸ Δ. Μικρούδη.—'Η Ἐθιμοταξία.—Περὶ Σεισμῶν, (συνέχεια καὶ τέλος).—Βοσπό-
ρειος αὔρα.— Παιδαγωγικὴ παρέκθεσις (συνέχεια καὶ τέλος).— Οἰκιακὴ οἰκονομία.—
Περιοδεῖαι ἐν Περσίᾳ (συνέχεια).—'Ο ἰατρὸς τῶν πτωχῶν (συνέχεια).—'Ο Ὀσσιανός.—
Ποιήσεις.— Βιβλιοκρισία, Γεωγραφία τοῦ κ. Μ. Χαμουδοπούλου.— Διάφορα,

ΕΙΚΟΝΕΣ.

'Ο καθηγητῆς Νορδένσκιολδ.—'Η Παναγία τῶν Παρισίων ἐπὶ τοῦ Σηκουάνα ποταμοῦ.
—'Ο τάφος Δαρείου τοῦ Ὑστάσπου.—'Ο Ὀσσιανὸς κρούων τὴν ἄρπαν.

ΣΕΛΙΔΕΣ ΤΙΝΕΣ ΤΗΣ ΡΩΣΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΕΠΙ ΠΕΤΡΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ.

ΥΠΟ Α. ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ.

'Η Ρωσσία ἢ Μοσχοβία, ἐκτείνεται ἀπὸ τῶν
συνόρων τῆς Κίνας ἐν Ἀσίᾳ μέχρι τῆς Σουηδίας
ἐν Εὐρώπῃ κατέχουσα μέγα μέρος τῶν δύο Ἡ-
πειρῶν, ἀλλ' ἐνεκα τῆς δρομίτητος τοῦ κλίματος
ἢ καὶ ἄλλων πολλῶν αἰτίων, τὸ μέγα τοῦτο
κράτος ὀλίγιστον σχετικῶς πρὸς τὴν ἑκτασίαν του
κέκτιται πληθυσμὸν ὅστις ἀδύνατον ἦτο νὰ αὐ-
ξηθῆ διὰ τῆς συρροῆς ξένων ὡς ἐκ τῶν βαρβά-

ρων ἠθῶν, τῆς κακῆς διαγωγῆς, τοῦ πρὸς τοὺς
ξένους μίσους, τοῦ δυσκόλου τῆς συγκοινωνίας
καὶ τοῦ ἀγρίου τοῦ κλίματος, προσθέσατε δ' εἰς
ταῦτα τὴν ἀκηδεῖαν καὶ ἀμάθειαν τῶν κατὰ και-
ροὺς βασιλέων ἢ τσάρων (1) τὴν καταδυναστευ-
σιν τῶν πλουσίων ὧν ἕκαστος ἐν τῇ κτήματι του
ἦτον ἀπόλυτος βασιλεὺς, ἀμαθῆς τόσον οὔτος
ὅσον καὶ οἱ ὑπ' αὐτόν, οὐδόλως φροντίζων περὶ
μορφώσεως τῶν ἄλλων ἢ περὶ αὐτοῦ καὶ μόνου.
Ἐπρεπε νὰ γεννηθῆ μέγας ἀνὴρ, βραχίων στι-

(1) Κατὰ τὸν Βολταῖρον ἡ λέξις Τσάρος εἶναι
Σκυθικὴ σημαίνουσα βασιλεῖα, καὶ οὐχὶ ὡς ἐ-
σφαλμένως παράγουσιν αὐτὴν ἐκ τοῦ Καῖσαρ,
ἄλλως ἢ λέξις ἦτον ἐν χρῆσει παρ' αὐτοῖς πρὶν
γνωρίσωσι τὴν Ρώμην καὶ τοὺς Καίσαράς της.

θάρρος, νοῦς ἔκτακτος, ἄνθρωπος, τέλος πάντων, ἐξ ἐκείνων οὐς ἡ Πρόνοια κατὰ καιροὺς ρίπτει ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν διὰ νὰ μᾶς μορφώσῃ ἢ διὰ νὰ δείξῃ τὸ μεγαλεῖόν της.

Οἱ μέχρι τοῦ 1689 βασιλεῖς ἢ τσάροι τῆς Ρωσσίας, εἰς οὐδὲν ἄλλο κατέγειναν ἢ εἰς τὸ νὰ κυριεύωσι χώρας ἅς κατόπιν ἄφινον νὰ σήπωνται ἐν τῇ ὑγρᾷ καὶ τελματώδει ἀτμοσφαίρᾳ τῆς ἀμαθείας, φροντίζοντες μόνον περὶ τῆς ἀτομικῆς αὐτῶν εὐπορίας· ἂν ᾦναι δυνατὸν νὰ ὀνομασθῇ οὕτω ζωὴ ἐν μέσῳ ἀχανοῦς χώρας κατοικουμένης ὑπ' ἀνθρώπων ὁμοιότητα μόνον τοῖς ἄλλοις ἐχόντων· περὶ δὲ τῆς διανοητικῆς διαπλάσεως, τῆς ἐμπορικῆς ἀναπτύξεως, τῆς βιομηχανίας, τῶν ἐπιστημῶν, οὐχὶ μόνον δὲν ἐφρόντιζον, ἀλλ' οὐδὲ κἂν τὰς λέξεις αὐτάς ἐγνώριζον. Δὲν ἐπεσκέπτοντο ξένους τόπους, δὲν ἄφινον ἐλευθεράν τὴν εἴσοδον τῶν φώτων εἰς τὴν χώραν των, ἢ εὐγενῆς ἀμιλλα προϊὼν ἐλευθέρας ἀνατροφῆς οὐδόλως ὑπῆρχεν, ἀλλ' ἀντὶ τούτων πάντων, σκότος, ἀμάθεια, κτηνωδεῖα, δουλεία, καταπίσεις, ἐξαχρείωσις, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπεπόλαζον ἀπὸ τῶν ἀνωτάτων μέχρι τῶν κατωτάτων στρωμάτων. Ἰσως κατὰ τοὺς μακροὺς τῆς ἀμαθείας αἰῶνας ἀνεφάνησαν ἔκτακτοί τινες νόες ἐκ τοῦ λαοῦ οἵτινες ἠθέλησαν νὰ βελτιώσωσι τὸ κράτος ἀλλ' ἐπνίγησαν οὗτοι ἐντὸς τοῦ σκότους δίχως οὐδὲ κἂν νὰ δυνηθῶσι νὰ συνάψωσι καλῶς τὰς ἰδέας των. Καὶ ὄντως, τίς ἠδύνατο νὰ προσβάλῃ τοὺς νόμους ἀπαγορεύοντας τὴν ἔξοδον τῶν πολιτῶν ἐκ τοῦ Κράτους ἐπὶ ποινῇ θανάτου; τίς ἠδύνατο νὰ προτείνῃ ὅπως δημιουργηθῇ νέα κατάστασις πραγμάτων; ἔστω καὶ οἱ νόμοι δὲν ἐτιμῶρον αὐτὸν, πάλιν οὐδὲν ἠθέλε καταρθῶσαι διότι ἡ φωνὴ αὐτοῦ οὐδεμίαν ἠθέλεν ἀπαντήσῃ ἡχώ καὶ ἠθέλε τελευτήσῃ εἰς τὸ χάος, καὶ ἐν τούτοις ὁ ἀνὴρ οὗτος ὡς μεσίας ἐφάνη καὶ διὰ τοῦ βραχίονός του ἐσταμάτησε τοὺς πρὸς τὴν ἄβυσσον κατευθυνομένους, ἔσωσεν, ἀνύψωσεν, ἐξεπολίτισεν, ἐπλούτισεν αὐτούς. Ἀλλὰ δὲν ὑπῆρξαν, καὶ ὑπάρχουσιν ἔτι οὐκ ὀλίγοι οἱ κατακρίνοντες τὰς ἀτομικὰς του πράξεις! ἐν τούτοις οὐδεὶς τὰς πρὸς τὸ κράτος του κατέκρινε, καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ ἐχθροὶ του ἐμαρτύρουν τὸ μεγαλεῖόν του, τὴν ὑπεροχὴν του, τὴν ἀδάμαστον ἐνεργητικότητά του,

τὸ ἀκατάβλητον τῆς διανοητικῆς ἰσχύος του καὶ τὸν ἐπωνόμασαν Μέγαν. Ὁ ἀνὴρ δὲ οὗτος εἶναι Πέτρος ὁ Ἀλέξιοβιτς, τσάρος τῆς Ρωσσίας.

Πολλοὶ ἂν καὶ ἐμαρτύρησαν τὸ ἔξοχον τοῦ ἀνδρός ἐν τούτοις ἐνόμισαν φρόνιμον νὰ κηρύξωσιν ὅτι, ναὶ μὲν πολλὰ διεπράξατο τὰ καλὰ οὐκ ὀλίγα ὅμως καὶ τὰ κακὰ, ἀλλ' οἱ τοιοῦτοι δὲν σκέπτονται ὀρθῶς. Κατὰ τὴν τρυφερότητά μου γνῶμην, προτιμότερον νὰ ὑπάρχωσι χιλιάδες τοιούτων κακῶν καὶ ἔτι χειρόνων καὶ πρὸς τὰ φυσικὰ ἐλαττώματά των καὶ νὰ κατορθῶσιν ὅ,τι οὗτος, ἢ καὶ ὀλιγώτερον τούτου, παρὰ πολλοὶ καλοὶ, οὐδὲν ἄλλο πράττοντες, δι' οὐδὲν ἄλλο φροντίζοντες εἰμὴ εἰς τὸ νὰ φαίνωνται, καλοὶ, προσηνεῖς καὶ νὰ ἀφίνωσι τὰ πράγματα ὅπως ἔχουσι. Δὲν ἐννοῶ ἐνταῦθα νὰ δικαιώσω τοὺς κακῆς διαγωγῆς ἀνθρώπους, οὐδὲ νὰ προσβάλω τοὺς φιλησύχους, λέγω μόνον ὅτι προκειμένου περὶ ἐκλογῆς μεταξὺ τοῦ ἐπιχειρηματικοῦ καὶ ἐφευρετικοῦ, ἀλλὰ φύσει διεφθαρμένου χαρακτῆρος, καὶ τοῦ ἡπίου καὶ γλυκέος ἀλλὰ νωθροῦ καὶ μὴ ἐπιχειρηματικοῦ, ἡ ἐκλογή μου ἔσεται ὑπὲρ τοῦ πρώτου· ἄλλως τε καὶ οἱ κατὰ καιρὸν ἀναφανέντες μεγάλοι ἄνδρες ὅλοι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦττον καὶ μέχρι τῶν ἡμερῶν μας εἰσέτι ἦσαν καὶ εἶναι τοιοῦτοι.

Κατὰ τοὺς βαρβάρους ἐκείνους χρόνους ὅτε ἡ μόνη ἐπικρατοῦσα δικαιοσύνη ἦτο τὸ ξίφος, ἕκαστος βασιλεὺς ἦτο καὶ στρατιώτης καὶ ὠδήγει αὐτοπροσώπως τὰ στρατεύματά του. Καὶ ὁ Πέτρος δὲν καθυστέρει καὶ πρὸς τοῦτο, ἀλλ' οἱ γειτονέες του, πρὸ πάντων δὲ ὁ τῆς Σουηδίας βασιλεὺς Κάρολος ὁ ΙΑ' καὶ ὁ τούτου υἱὸς Κάρολος ὁ ΙΒ' ἦσαν κατ' ἐξοχὴν οἱ ἐμπειρότεροι καὶ τρομερώτεροι τῶν στρατιωτικῶν· ἀλλ' ἂν ὁ Πέτρος σὺν τῇ φρονήσει δὲν εἶχε τσαυτὰ στρατιωτικὰ πλεονεκτήματα, ἐν τούτοις αὐτῇ ἢ πρὸς τὴν πατρίδα του ἀγάπῃ, ὁ διακαῆς πόθος του διὰ τὸ μεγαλεῖον αὐτῆς, προσθέσατε καὶ τὸ παράτολμον τῶν ἐχθρῶν του, ἕκαμον ἐπὶ τέλος νὰ ὑπερισχύσῃ, καὶ ἐνῶ οἱ ἐχθροὶ του ἐφευγον εἰς ξένας χώρας ζητοῦντες βοήθειαν καὶ συμμαχίαν ὅπως ἐκδικηθῶσιν, οὗτος ὑποστὰς κατὰ πρῶτον τρομερὰς ἡττας καὶ ἐθισθεὶς, ὡς ἔλεγεν, ἄλλως τε χαίρειν εἰς τὰς μάχας, ἐνίκησεν ἐπὶ τέλος.

Θὰ προσπαθήσωμεν ἐν τῇ ἀμέσῳ κατόπιν ἀνελεῖξαι τῶν κυριωτέρων συμβάντων αὐτοῦ νὰ ἀναξερῶμεν ἐν περιλήψει τινὰ καὶ περὶ αὐτοῦ καὶ περὶ τῶν ἀντιπάλων του, ὡς καὶ περὶ τῶν αἰτίων ἃτινα καθίστων πάντοτε ἀναγκαῖον τὸν πόλεμον ὅστις ἐγένετο, σὺν τῇ ἐπικρατήσει τοῦ κλήρου τότε εἰς τὰς πλείστας εὐρωπαϊκὰς χώρας, παραίτιος τῆς ἐπὶ αἰῶνας ἀναστολῆς τῆς ἐκπολίτισεως τῶν ἐθνῶν. Ναὶ, οὐδεὶς πρέπει νὰ ἀμφισβῆλλῃ ὅτι τὰ δύο ταῦτα κακὰ εἶναι τὰ κυρίως αἷτια δι' ὅ,τι μέχρι σήμερον ὑπέφερε καὶ ὑποφέρει ἡ ἀνθρωπότης. Αἱ ἀντιζηλίαι γενῶσι τὸν πόλεμον ὅστις ὡς διάμεσον διαστάσεως τῶν ἀνθρώπων ἀναχαιτίζει αὐτοὺς νὰ ἀτενίσωσι πρὸς τὸ φῶς, ὁ δὲ γλήρος καλύπτων διὰ μέλανος πέπλου τοὺς ὀφθαλμούς τῆς ψυχῆς συνέβαλεν ὡσαύτως εἰς τὴν μὴ ἀνάπτυξιν τῶν ἀνθρώπων, ὁ πόθεισι δὲ τοῦ δευτέρου τούτου εἶναι ἡ νῦν κατάσταση τῆς Ἰσπανίας καὶ ἡ πρό τινων ἔτι ἐτῶν τῆς Ἰταλίας, ὡς δὲν λανθάνει τοῦτο οὐδενί.

Ἡὼς οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Λουθήρου εἶχον διασπαρῆ κατ' ἅπασαν τὴν Εὐρώπην, ἐπειδὴ δὲ πανταχοῦ ἐμάχοντο πρὸς τοὺς καθολικοὺς, ἕκαστον κράτος προσεπάθει νὰ ἔχῃ περισσοτέρας δυνάμεις ὅπως ὑπερασπιζῆται ἑαυτὸ κατὰ τῶν ἀντιπάλων του, καὶ πρὸ πάντων τὰ βόρεια κράτη τῆς Εὐρώπης, ἃτινα εἶχον ἀσπασθῆ τὰς νέας ταύτας ἰδέας ὡς ἡ Σουηδία καὶ ἄλλα, ὅτε δὲ ἡ κατὰ τῶν διαμετρουμένων πάλῃ περιορίσθη εἰς τὰς μεσημβρινὰς χώρας, αἱ βόρειοι ἔχουσι στρατοὺς καὶ πλοῖα ἤρξαντο νὰ ἀλληλομάχωνται, ὥστε, ὡς ἕκαστος παρατηρεῖ, οἱ ἱερεῖς ὧν ἡ ἀποστολὴ ἦτο καὶ εἶναι ἡ εἰρήνη καὶ ἀδελφοποιήσις τῶν ἀνθρώπων, ἐγένοντο παραίτιοι τῆς χύσεως τοσούτου αἵματος. Ἀλλὰ δὲν εἶναι ἐμὸν ἔργον τὸ περιγράψαι τὰς ἀσχημίας καὶ καταχρήσεις τῶν αὐτοκαλουμένων τούτων ὀπαδῶν τοῦ Χριστοῦ δι' ὅ προβαίνω εἰς τὴν ἀπλὴν ἐξιστόρησιν τῶν συμβάντων κατὰ τοὺς χρόνους Πέτρου τοῦ Μεγάλου.

Μετὰ τὸν θάνατον Καρόλου τοῦ ΙΑ' βασιλέως τῆς Σουηδίας ἐπῆλθε μεσοβασίλεια τις ἐνεκα τῆς ἀνηλικιότητος τοῦ υἱοῦ του Καρόλου τοῦ ΙΒ' καὶ τὸ σέμμα περιῆλθεν εἰς τὴν μύμην τοῦ δευτέρου διὰ διαθήκης τοῦ πατρὸς του, ἀλλ' ὁ Κάρο-

λος ἂν καὶ δεκαπενταετῆς ἀπεράσισε νὰ ἀκυρώσῃ αὐτὴν καὶ οὕτω ἤρπασε τὸν θρόνον ἐκ τῆς μᾶμμης περιορίσας αὐτὴν ἐντὸς μοναστηρίου, στεφθεὶς δὲ βασιλεὺς τῇ 24 Δεκεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους τοῦ θανάτου τοῦ πατρὸς του ὑπὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου τῆς Οὐζζάλης. Ἄπαντες τότε οἱ πρέσβεις ἐστειλαν εἰδήσεις περὶ αὐτοῦ εἰς τὰς αὐλὰς των παραστήσαντες αὐτὸν ὡς παιδίον μικρῶν διανοητικῶν δυνάμεων, τὴν ἰδέαν δὲ ταύτην συνεμερίζετο καὶ ὁ λαὸς τῆς Σουηδίας, ὅστις καὶ ἐφοβεῖτο ἐκ τῶν θρυλλουμένων περὶ συμμαχίας τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ρωσσίας μετὰ τοῦ βασιλέως τῆς Πολωνίας καὶ τοῦ τῆς Δανιμαρκείας. Τὰ θρυλληθέντα ἐπηλήθευσαν διότι ὁ βασιλεὺς τῆς Δανιμαρκείας Φρειδερίκος ὁ Δ' ἠνάγκασε τὸν Δουκκ τοῦ Ὀλστεϊν, γαμβρὸν τοῦ Καρόλου, νὰ ἀναχωρήσῃ ἐκ τοῦ δουκάτου ὅπερ τῷ ἀνῆκε δικαιωματικῶς καὶ ἐλθὼν εἰς Στοκκόλμην νὰ ζητήσῃ τὴν βοήθειαν τοῦ γυναικιδελοῦ του. Ὁ δὲ βασιλεὺς τῆς Πολωνίας Αὐγουστος παρακινήθεις ὑπὸ τινος Λιθηνίου διατελέσαντος εἰς τὴν ὑπηρεσίαν Καρόλου τοῦ ΙΑ' καὶ ἐσχάτως ἀπειληθέντος θανάτῳ, διότι ἐζήτησε τὴν ἐλευθερίαν τῆς πατρίδος του, καὶ καταπεισθεὶς ὑπὸ τούτου περὶ τοῦ εὐκόλου τῆς ἐπιχειρήσεως καὶ κατακτήσεως τῆς Λιθηνίας συνεμάχησε μετὰ τοῦ βασιλέως τῆς Δανιμαρκείας· τελευταῖος δὲ καὶ φροβερῶτερος ἐχθρὸς τῆς Σουηδίας ἦτο Πέτρος ὁ Ἀλέξιοβιτς τσάρος τῆς Ρωσσίας ὅστις συνεμάχησε μετὰ τῶν ἄνω δύο βασιλέων.

Ὁ τελευταῖος οὗτος ἐγένετο διάστημα διὰ πολλὰς νίκας καὶ διὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Ἀζοφικῆς ἧτις τῷ ἦνοιγε τὸ ἐμπόριον τῆς Μαύρης θαλάσσης καὶ πρὸ πάντων διὰ τὰ μεγάλα ἔργα του ἃτινα κατέστησαν τοῖς πᾶσι γνωστὰ καὶ οὐτὸν μέγαν. Πρὸ αὐτοῦ οἱ Ρῶσοι ἦσαν ὀλιγώτερον πεπολιτισμένοι τῶν Μεξικανῶν ὅτε ἀνεκαλύφθησαν ὑπὸ τοῦ Πορτογάλου Κόρτιζ. Γεννῆ ἔντες δούλοι κυρίων βαρβάρων, ἀνετρέφοντο ἐν τῇ ἀμαθείᾳ ἀγνοοῦντες τὰς τέχνας καὶ πνιγόμενοι ἐκ τῶν ἀναγκῶν των. Εὖς ἀρχαῖος αὐτῶν νόμος τοῖς ἀπηγόρευεν ἐπὶ ποινῇ θανάτου τὴν ἐκ τῆς Ρωσσίας ἔξοδον ἄνευ τῆς ἀδείας τοῦ Πατριάρχου. Ὁ νόμος οὗτος ἐγένετο ὅπως κρατῆ αὐτοῦ ἐν ἀγνοίᾳ τῆς δουλείας των καὶ οὕτως ἡ ἀμάθεια

και η ἀθλιότης ἐρριζοῦντο βαθύτερον ὡς μὴ ἀποτινασσόμεναι διὰ τῆς μετὰ τῶν ἄλλων συναλλαγῆς.

Ἡ χρονολογία τῶν Ρώσων πρὸ τοῦ Πέτρου ἤρχιζεν ἀπὸ κτίσεως κόσμου, ἠριθμοῦν 7209 ἔτη, δίγως νὰ ἐννοῶσι ταύτην. Ἡ πρώτη τοῦ ἔτους αὐτῶν συνέπιπτε μὲ τὴν 13 τοῦ ἡμετέρου Σεπτεμβρίου. α Ὁ Θεὸς, ἔλεγον, ἔκτισε τὸν κόσμον κατὰ τὸ φθινόπωρον καθ' ἣν ὥραν ὄλαι αἱ ὀπῶραι ὀριμάζωσιν· ὡς εἰ αἱ μόναι αὐτῶν γνώσεις ἦσαν ἀπάται χονδραί· οὐδεὶς μεταξὺ αὐτῶν ὑπελόγιζεν ὅτι τὸ φθινόπωρον τῶν Ρώσων πιθανὸν νὰ ἦτο ἀνοιξίς ἄλλου τόπου. Οἱ Ρῶσοι ἦσαν φανατικοὶ ὅσον οὐδεὶς ἄλλος λαὸς· πρὸ τοῦ Πέτρου ὁ λαὸς ἠθέλησε νὰ κατακαύσῃ ἐν μέσῃ Μόσχᾳ τὸν γραμματεῖα τῆς Περσικῆς πρεσβείας ὡς μάγον προειπόντα ἐκλειψῖν Ἡλίου. Ὁ τρόπος δι' οὗ ἠριθμοῦν ἦτο ὅλως πρωτότυπος, ἐπέρων εἰς σύρμα μικροὺς κύβους καὶ δι' αὐτοῦ τοῦ μέσου καὶ ἐν αὐτῷ τῷ θησαυροφυλακίῳ ἠριθμοῦν. Ἡ θρησκεία τῶν ἦτο καὶ εἶναι ἡ ἡμετέρα ἀλλὰ μεμιγμένη μετὰ πολλῶν προλήψεων καὶ δεισιδαιμονιῶν. Ὀλίγιστοι τῶν Ρώσων κατεπίθοντο νὰ φάγωσι κρέας κτηνῶν λέγοντες ὅτι τὸ ἅγιον Πνεῦμα κατέβη ἐν εἶδει περιστερᾶς. Ὁ Θεὸς καὶ ὁ ἅγιος Νικόλαος ἦσαν τὰ μόναι ἀντικείμενα τῆς λατρείας τῶν καὶ ἀμέσως μετὰ τούτους ὁ Τσάρος καὶ ὁ Πατριάρχης.

Οἱ ἐν ταῖς νοτίαις ἐπαρχίαις ὑπήκοοι τοῦ τσάρου ὡς οἱ Τάταροι οἱ Κιρκάσιοι, καὶ ἄλλοι, ἦσαν ἄλλοι ὀθωμανοὶ, ἄλλοι πολυθεῖσται καὶ ἄλλοι εἰδωλολάτραι, ἀλλ' ὅλοι ἦσαν πλειότερον πεπολιτισμένοι τῶν Ρώσων, ὡς τοῦλάχιστον μετὰ ταῦτα διέδιδον οἱ ἐκ τῶν Σουηδῶν αἰχμάλωτοι οὗς περιώρισαν εἰς ἐκεῖνας τὰς χώρας.

Πέτρος ὁ Μέγας ἔλαθεν ἀνατροφὴν ἥτις ἔτεινεν εἰς τὸ νὰ αὐξήσῃ ἀκόμη τὴν βαρβαρότητα τούτου τοῦ μέρους τοῦ κόσμου. Φύσει ἠγάπα τοὺς ξένους πρὶν ἀκόμη γνωρίσει ὅτι θὰ τῷ ἦσαν ὀφέλιμοι. Ἀπεφάτισε νὰ καταστῇ ἄνθρωπος, νὰ διοικῇ ἄνθρωπος καὶ νὰ δημιουργήσῃ ἐν νέον κράτος. Πολλοὶ τσάροι πρὸ αὐτοῦ εἶχον μεταμεληθῆ διὰ τὸ στέμμα ἐνεκα τῶν πολλῶν ὑποθέσεων καὶ οὐδεὶς αὐτῶν ἐσκέφθη ποτὲ ἢ προσε-

πάθησε νὰ καταστῇ καλλίτερος τοῦ προκατόχου του.

Ὁ Πέτρος δύο ἔτη μετὰ τὴν ἀνάβασιν εἰς τὸν θρόνον τῆς Ρωσσίας κατὰ τὸ 1698 ἐπορεύθη ὑπὸ ψευδὲς ὄνομα εἰς Ὀλλανδίαν ὡς ἀκόλουθος τῆς πρεσβείας του, ἐκεῖ εἰργάσθη ὡς ἀπλοῦς ἐργάτης καὶ κατὰ τὴν διακοπὰς τῆς ἐργασίας του κατεγίνετο εἰς τὰ μαθηματικά, ἅτινα δυνατὸν νὰ ὦσιν ὀφέλιμα καὶ εἰς ἓνα πρίγκηπα, τὸ ἐμπόριον, τὴν ναυτηλίαν, τὴν γεωργίαν, εἰσῆλθεν εἰς τὰ ἐργαστήρια τῶν χειρονάκτων, ἐξήτασεν ἅπαντα τὰ ἐμπορεύματα, οὐδὲν διέφυγε τὰς ἐρεῦνας του. Ἐκεῖθεν διέβη εἰς Ἀγγλίαν ἐνθα κατέγεινεν εἰδικῶς εἰς τὴν νυπηγίαν, ἐπέστρεψε καὶ πάλιν εἰς Ὀλλανδίαν εἶδε πᾶν ὅτι ἠδύνατο νὰ πράξῃ τὴν πατρίδα του καὶ τέλος μετὰ δύο ἔτη ταξιδιῶν καὶ ἐργασίας εἰς τὰ ὅποια οὐδεὶς τῶν ἀνθρώπων καθυπέβαλέ ποτε ἐαυτὸν, ἐπανῆλθεν εἰς Ρωσίαν φέρων μετ' αὐτοῦ τὰς τέχνας τῆς Ἑσπερίας καὶ ἀκολουθούμενος ὑπὸ πολλῶν ἐπιστημόνων. Τότε διὰ πρώτην φοράν πλοῖα μεγάλης χωρητικότητος ἐφάνησαν εἰς τὴν Μαύρην θάλασσαν, ἐν τῇ Βαλτικῇ καὶ ἐν τῷ ὠκεανῷ. Ἐσύστησε παρθεναγωγεῖα, λύκεια, ἀκαδημίας, τυπογραφεῖα καὶ βιβλιοθήκας, ἐπολίτισεν ὅλας τὰς πόλεις· αἱ ἐνῆμασται, τὰ ἦθη ἠλλαξαν ὀλίγον κατ' ὀλίγον, ἂν καὶ μετὰ δυσκολίας οἱ Ρῶσοι ἐγνώρισαν τί σημαίνει συνεταιρισμός· ἡ ἀξία τοῦ Πατριάρχου ἔπεσεν, ὁ τσάρος ἀνεφάνη ὡς ἀρχηγὸς τῆς θρησκείας, καὶ ὁ τελευταῖος οὗτος νεωτερισμὸς ὅστις εἰς ἕτερον πρίγκηπα ἠθέλε κοστίσει τὸν θρόνον καὶ τὴν ζωὴν, ἐγένετο ἀποδεκτὸς ἄνευ ἀντιλογίας καὶ τῷ ἐξηστράλισεν ὅλους τοὺς μετὰ ταῦτα νεωτερισμοὺς. Μετὰ ταῦτα ἐμόρφωσε τὸν κληρὸν καὶ ἂν καὶ παρεχώρησεν αὐτῷ πολλὰ δικαιώματα, ἐν τούτοις ἠθάνετο ἑαυτὸν πάντοτε ἰσχυρότερον ὥστε νὰ μὴ τὸν φοβῆται. Οἱ μοναχοὶ δὲν ἠὺχαριστήθησαν ἐκ τῶν μεταρρυθμίσεων τούτων, ἤρξαντο δὲ κηρύττοντες ὅτι ὁ Πέτρος ἦτο ὁ Ἀντίχριστος, πρὸς δὲ ἐθορύβουν διὰ τὸ ξύρισμα τῆς γενειάδος κατὰ τὸν Εὐρωπαϊκὸν συρμόν, καὶ πρὸ πάντων ὅτε ἀνεκάλυψαν ὅτι ἐν ταῖς ἀκαδημίαις ἔκαμνον χρῆσιν πτωμάτων ἀνθρωπίνων· εἰς δὲ μοναχὸς θέλων νὰ κάμῃ τὴν τύχην του ἐκήρυξεν ὅτι ὁ Πέτρος

ποσιῶς δὲν ἦτο ὁ Ἀντίχριστος καθὼτι ὁ ἀριθμὸς 666 δὲν εὐρίσκετο ἐν τῷ ὀνόματί του. Ὁ μοναχὸς οὗτος ἐγένετο ἐπίσκοπος Ρεζάνης. Ὁ μέγας μεταρρυθμιστὴς τῆς Ρωσσίας ἐξέδωκε νόμον προξενούντα τὸ ἐρύθημα εἰς τὰ πεπολιτισμένα ἔθνη, ἦτο δὲ οὗτος τὸ ὅτι δὲν ἐπετρέπετο εἰς οὐδένα εἴτε πολιτικόν, εἴτε ἀστὸν ἐγκατεστημένον, εἴτε ἐργοστασιάρχην τὸ νὰ γίνηται μοναχός. (ἀκολουθεῖ).

Ο ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΝΟΡΔΕΝΣΚΙΟΛΔ.

Κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1878 δύο πλοῖα ἡ Βέγα καὶ ἡ Λένα ἀπέπλευσαν ἐκ Σουηδίας διευθυνόμενα βορειανατολικῶς πρὸς διάνοξιν διαβάσεως. Ὁ τὴν ἐκδρομὴν ἄγων καθηγητὴς Νορδένσκιολδ πεπεισμένος ἦν περὶ τοῦ δυνατοῦ τῆς διὰ τῆς ὁδοῦ ταύτης ἀποκαταστάσεως ἐμπερικῶν σχέσεων

Ὁ Καθηγητὴς Νορδένσκιολδ.

μεταξὺ τῆς δυτικῆς Εὐρώπης τῆς Σιβηρίας καὶ τῆς ἄκρας Ἀσίας. Τὰ γεγονότα ἐδικαίωσαν τὸν καθηγητὴν.

Διαπλεύσασα ἡ ἐκδρομὴ τὸν πορθμὸν τοῦ Ζουγέρ κείμενον μεταξὺ τῆς νήσου Βάϊγκκατεχ καὶ

τῆς ξηρᾶς εἰσῆλθεν εἰς τὴν θάλασσαν τοῦ Καρὰ καὶ κατέπλευσεν εἰς τὸ στόμιον τοῦ Βένισεῦ, ἐκεῖ τὰ δύο πλοῖα ἐχωρίσθησαν· καὶ ἡ μὲν Βέγα ἐξηκολούθησε τὸν πλοῦν αὐτῆς πρὸς ἀνατολάς, ἡ δὲ Λένα ἀνῆλθε τὸν ὀμόνυμον ποταμὸν μέχρις Ἰρ-

κούσθ πρωτευούσης τῆς Σιθρίας. Διὰ τῆς ὁδοῦ ταύτης ἐλήφθη ἔκθεσις προβαίνουσα μέχρι τῆς 27 Αὐγούστου 1878.

Ἐκτοτε οὐδεμίαν ἐλήφθη εἰδήσις περὶ τῆς ἀτρομῆτου ἐκδρομῆς· λόγος ἐγένετο περὶ νέας ἐκδρομῆς πρὸς βοήθειαν τῆς πρώτης ὅτε αἰφνης ἡ Βέγα διὰ τοῦ Βεργιγείου πορθμοῦ κατέπλευσαν εἰς Ἰοκοχάμαν τὴν 24 Σεπτεμβρίου τοῦ παρελθόντος ἔτους. Τὸ ἀτμόπλοιο τοῦτο ὕπερ ἑθαιρεῖτο ἀπωλεσθὲν περιέπλευσεν ἀβλαβῆς ἄπασαν τὴν βορείαν ἀκτὴν τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας μετὰ ἐννεάμηνον καταναγκαστικὴν διαμονὴν ἐν Κουλουσὶν ἔνθα περιεστοιχίσθη ὑπὸ πάγων τὴν 28 Σεπτεμβρίου. Ὁ Νόρδενσκιολδ ἔτυγεν ἀρίστης ὑποδοχῆς παρὰ τῶν κατοίκων καὶ τῶν προξένων.

Ὁ Καθηγητὴς Νόρδενσκιολδ ἐγεννήθη τῷ 1832 ἐν Χέλσιγκφορς τῆς Φινλανδίας· μετέβη δὲ εἰς Σουηδίαν νεάζων ἔτι καὶ οὕτως ἐγένετο Σουηδὸς κατὰ τε τὴν καρδίαν καὶ τὰς παραδόσεις· πρὶν ἢ ἀνακαλύψῃ τὴν βορειοανατολικὴν διάβασιν ἐν τῇ Σιθρία θαλάσῃ ἐξερεύνησε τὸν βόρειον πόλον διὰ τῆς ἀνατολικῆς χώρας τῆς Γραιλάνδης καὶ οὐχὶ διὰ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Σμιθ τοῦ τοσοῦτον κλασικοῦ τοῖς τε Ἄγγλοις καὶ τοῖς Ἀμερικανοῖς, ὥστε ὁ καθηγητὴς ἀφίκετο εἰς τὸν ἐπιδοκίμενον σκοπὸν δι' ἄλλης ὁδοῦ.

ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΕΚ ΧΙΟΥ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ «ΓΡΑΦΙΚΟΥ ΚΟΣΜΟΥ».

Ἀπεστάλη ἡμῖν ἐκ Χίου ἡ παρὰ πόδας διατριβὴ τοῦ Κ. Δ. Μικρούδη ὡς καὶ τὸ συνοδεῦον αὐτῇ ποίημα, ἅπερ εὐχαρίστως σπεύδωμεν νὰ δημοσιεύσωμεν ἐν ταῖς στήλαις τοῦ «Γραφικοῦ Κόσμου»·

Ἀξιότιμε Κύριε Συντάκτα τοῦ περιοδικοῦ συγγράμματος «Ὁ Γραφικὸς Κόσμος.»

Εὐχαρεστήθητε παρακαλῶ νὰ καταχωρήσητε εἰς τὰς στήλας τοῦ ἀξιολόγου Περιοδικοῦ ὑμῶν Συγγράμματος «Ὁ Γραφικὸς Κόσμος» τὰ ἐπόμενα:

Μετὰ μεγίστου ἐνδιαφέροντος ἔμαθε προχθὲς ἡ Χιακὴ κοινωνία καὶ μάλιστα οἱ γονεῖς τῶν τέως ἐκπαιδευμένων παιδῶν τὴν ἐκλογὴν τῶν νέων μελῶν τῆς τῶν Δημ. Ἐκπαιδευτηρίων Ἐφορίας, συνισταμένης ἐκ τῶν λίαν διακεκριμένων προσώπων, παρ' ὧν πολλὰ προσδοκῶνται τῇ πατρίδι

κοινῇ καὶ ἰδίᾳ τῇ ἐκπαιδευμένῃ νεολαίᾳ ὠφέλιμα. Ὡς τοιοῦτοι δ' ἐξελέχθησαν παμφηρεῖ οἱ κ. κ. Ι Δαμαλᾶς, Π. Αὐγερινός, Ε. Καραβάς, Ε. Κοσσένας καὶ ὁ ἐν τοῖς πλοίαρχοις διαπρέπων κ. Δ. Πίττας. Ἀληθῶς δὲ μόλις ἔλαβον ἐπιστήμους τὸν διορισμὸν αὐτῶν παρὰ τῆς Σεβ. Δημογεροντίας καὶ ἔσπευσαν ἀμέσως ἐγκαταλιπόντες πάσας τὰς ἰδίας αὐτῶν ἐργασίας νὰ συσκεφθῶσι περὶ τῆς ὅσον ἐνεστί ταχείας ἐνάρξεως τῶν μαθημάτων ἐν ἐπίτηδες ἐνοικιασθησομένῃ ἰδιωτικῇ ἐπὶ τοῦ παρόντος οἰκίᾳ. Αὐθήμερον δὲ μετέβησαν εἰς Κάμπον ἐν ᾧ τῇ ἀξιοπαίῳ συνδρομῇ τῆς ἐνταῦθα Γενικῆς τῶν βοηθημάτων Ἐπιτροπῆς ἀπεφάσισαν τὴν ἐκ νέου ἀνέγερσιν τοῦ ὑπὸ τῆς Κεντρικῆς Ἐφορίας ἀμέσως ἐξαρτωμένου σχολείου τῶν ἀρρέων καὶ τοῦ αὐτόθι Παρθενωγείου, ὧν ἡ ἀνάγκη καθίσταται ὁσημέραι ἐπαισητοτέρα, ἕνεκα τῆς ἐλλείψεως ἄλλων καὶ ἐπομένως τῆς πληθύσεως τῶν ἐν αὐτοῖς φοιτῶντων παιδῶν.

Ἀκεραίου δὲ χαρακτήρος καὶ ἀνεξάρτητοι ὄντες οἱ ἐν λόγῳ κ. κ. Ἐφοροὶ, καὶ μακρὰν ἀτομικῶν παθῶν καὶ μερικότητων διατελοῦντες, οὐδόλως δ' ὑπὸ ξένων εἰσηγήσεων ἐπηρεαζόμενοι θέλουσι βεβαίως φροντίσει ἀφορῶντες εἰς τὴν ὠφέλειαν καὶ πρόοδον τῶν ἐκπαιδευμένων παιδῶν νὰ καλέσωσιν ἐν πρώτοις εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοὺς ἐμπειροτέρους, παλαιότερους καὶ ἰκανωτέρους τῶν διδασκάλων, κανονίζοντες ἐπὶ τὸ δικαιοῦτον τοὺς μισθοὺς αὐτῶν, ἀποκλείοντες τοὺς κατὰ διαφόρους καιροὺς λίαν ἐπιεικῶς ἐν τῇ χορεία τῶν Καθηγητῶν καὶ διδασκάλων παρεισφύσαντας ἐπὶ βλάβῃ τῆς λίαν εὐφυοῦς καὶ μεγάλως πρὸς τὰ γράμματα ὀργώσης Χίας νεολαίας.

Εἶθε δὲ ὁ ἐπουράνιος τῶν φῶτων Δοτῆρ, τούτους μὲν φωτίσειεν ὅπως ἐπιτελέσωσιν ὅσον αἰὸν τε ἀμερολήπτως καὶ εὐθυνηδόνως τὰ ἱερὰ ἐαυτῶν καθήκοντα ἐν τοῖς παροῦσι μάλιστα λίαν χαλεποῖς καὶ ἀντιξοῖς καιροῖς, τοὺς δ' ἀπανταχοῦ φιλοπάτριδας συμπολίτας καὶ λοιποὺς φιλομούσους ὁμογενεῖς, ἵνα ἅμα τῷ εὐρροσύνῳ τούτῳ ἀκούσματι σπεύσωσι πρὸς ἐπικουρίαν αὐτῶν διὰ γενναίων συνεισφορῶν, ὧν ἡρῆ ὑπὲρ ποτε ἄλλοτε μεγίστην ἔχει ἀνάγκην ἡ ἀναξιοπαθεῦσα Χίος.

Εὐχαρεστήθητε, Κύριε Συντάκτα, νὰ δεχθῆτε

τὴν διαβεβαίωσιν τῆς πρὸς ὑμᾶς ἐξόχου ὑπολήψεως, μεθ' ἧς διατελῶ.

Ἐν Χίῳ τῇ 22 Ἰουλ. 1881.

Δ. Μ.

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΟΝ

Εἰς ΤΟΝ ΑΞΙΟΤΙΜΟΝ ΦΙΛΟΝ ΜΟΥ

Κ^{ον} Ε. Α. ΚΑΡΑΒΑΝ.

Ὡς ὁ πλανητὴς κομήτης τὴν πορείαν του ἀφίνει κί' εἰς τὸν Οὐρανὸν ἐπάνω ἀγλαῶν φῶς διαχύνει, οὕτω πῶς καὶ σὺ ἀφῆκας τὴν τοῦ Βυζαντίου χώραν καὶ εἰς τὸ Αἰγαῖον αὐβίς τοῦ σταδίου σου τὴν [πρωῶραν

ἡθυνας· κ' εἰς τὸν λιμένα τῆς ὥρας νήσου Χίου ἤλθες πρὸ ὀκταετίας μετὰ φήμης ἐξαισίου. Μὲ ἐμπορικὰς δὲ γνώσεις ἐνταυτῷ καὶ εὐρυτίαν ἔκτατον πεπρωκισμένως, ε' τοῦ Κερδῶν τὴν λα- [τρείαν

παρεδόθης· καὶ ἀμέσως τῇ γενναίᾳ προστασίᾳ συγγενοῦς ἀξιοπαίῳ καὶ τῶν φίλων εὐμενεῖα τράπεζαν κεφαλαιούχον διὰ μετοχῶν ἰδρύεις, καὶ λαμπρὸν τὸ μέλλον ταύτης παρευθὺς ἀναδει- [κνύεις.

Μετὰ ζήλου δὲ ἀόκνου κ' ἰκανότητος σπανίας διευθύνων εὐδοκίμως τὰς πολλὰς τῆς ἐργασίας, ἐπαξίως διὰ ταῦτα πλουσιώτατα ἡμεῖσθης, στήριγμα δὲ καὶ γενναῖος προμαχῶν ὄντως ἐδεί- [χθης

τῆς φιλότατης σοῦ ἐντίμου καὶ λαμπρᾶς οἰκογενείας, καὶ αὐτῶν τῶν προσφιλῶν σου συγγενῶν ἐξ ἀγ- [χιστείας.

Καὶ τοὺς ἄλλους δὲ προσέτι φίλους ἅμα καὶ οἰ- [κείους καὶ ἀνεξαίρετως πάντας τοὺς γνωστούς σοῦ ὄντας [Χίους προστατεύεις ἐν ἀνάγκαις μὲ γενναίας χρηρηγή- [σεις, ἐφαμίλλους σου τῷ ὄντι προσπαθῶν νὰ καταστή- [σῃς.

Ἀναντίρρητον δ' ὑπάρχει τοῦτο καὶ γνωστὸν τοῖς [πᾶσι, καὶ οὐδεὶς οὐδὲν ἐκ τούτων δύναται νὰ μετριάζῃ. Πάντες δ' εὐδαιμονεστάτην τὴν μητέρα ἀποκα- [λοῦσι,

καὶ διὰ τῶν ἀρμοδίων λέξεων τὴν εὐφημοῦσι. Ἐπειδὴ τοιαῦτα ἀνθὴ ἤξιώθη νὰ ἀνθήτῃ, κί' ἀγλαόκαρπος τῷ ὄντι ἀγλαοὺς καρπούς νὰ [φύσῃ.

Ἡ πατρίς δ' αὐτῇ δικαίως σὲ τιμᾶ καὶ σὲ γε- [ραίρει, καὶ ἐλλόγως εὐεργέτην μέγαν σὲ ἀναγορεύει. Εἰς ἐκτάκτους περιστάσεις ἐπὶ σὲ ἐνατενίζει, ἐπειδὴ τῆς συμβουλῆς σου καὶ τῆς προστασίας [χρηῖζει.

Ζῆθι, χαῖρε καὶ ἀγάλλου, βέλτιστε τῷ ὄντι νέε, καὶ θερμὸν πρὸς τὴν πατρίδα ἔρωτα πάντοτε πνέε. Ὅτι αὕτη σὲ τεκοῦσα μὲ τὸ μητρικὸν της γάλα σὲ ἐθήλασεν ἐξίτου, ὡς καὶ τέκνα της τὰ ἄλλα. Εὐεργέτει λοιπὸν ταύτην καὶ μητέρα σου προσ- [φώνει, καὶ ὡς εὐγνωμὸν της τέκνον ἐν ἀνάγκαις μὴ λη- [σόμενοι.

Δ. ΜΙΚΡΟΥΔΗΣ.

Ἡ ΕΘΙΜΟΤΑΞΙΑ.

Δειδὸν τῷ ὅτι ἡ ἐθιμοταξία!

Δικαίως δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν περὶ αὐτῆς ὅτι εἶναι ὁ πλέον ἀμειλικτός καὶ ἀδυσώπητος τύραννος ὁ ὑποβάλλων τὴν ἀνθρωπότητα ὑπὸ τὸν βαρὺν αὐτοῦ ζυγόν· εἶνε οὕτως εἰπεῖν, ἡ δεσποδαιμονία τῶν κοινωνιῶν. Καὶ ἂν μὲν ἡ ἐθιμοταξία ἐνεργεῖται ὅπως ἐκτελῆ τὴν ἐκκαθάρισιν τῆς κοινωνίας, χρησιμεύουσα τρόπον τινα ὡς σύνθημα μεταξὺ εὐπαιδευτῶν καὶ ἀγροίκων, ἀπομακρύνον τοὺς ἀμυήτους καὶ ἀναδεικνύον τὸν εὐγενῆ καὶ τὸν ὀπαδὸν τῆς καλῆς συμπεριφορᾶς, ὑπομονῆ· ἀλλ' ὅταν παρεξηγουμένη ἀποβαίῃ ἡ ἀνόητος ἐκείνη αὐλικὴ ἐθιμοταξία, ἡ βασιζομένη μόνον ἐπὶ τῆς κενοδοξίας καὶ τῆς οἰήσεως, ὦ! τότε οὐδὲν γελοιωδέστερον καὶ ἀνωφελέστερον αὐτῆς!

Καὶ ὑποφερτὴ μὲν κάπως εἶνε ἡ ἐθιμοταξία ὅταν περιστρέφεται εἰς τὴν σοβαρὰν ἀρχὴν αὐτῆς, εἰς τὴν ἀκριβῆ ὁδη: τῆς ἡσυχίας τῶν κανόνων τοῦ εὐγενοῦς τρόπου, τῆς ἐνεργείας καὶ κοσμιότητος, τῆς πρὸς τοὺς ἀνωτέρους τιμῆς καὶ τῆς καλῆς συμπεριφορᾶς· ἀλλ' ὅταν, παρεξηγουμένη ὡς παρεξηγούνται ὅλα τὰ πράγματα ἐν τῷ κόσμῳ, ἀποβαίῃ τετριμμένων καὶ δυσφορήτων φιλοφρονητῶν σύνολον, μιμητικὴ τις παράστασις ἢ ἄχαρις ψιττακισμὸς, ὦ! τότε καταντᾶ ἀνυπόφορος! Τὸ καθ' ἡμᾶς, ἡ τοῦ τρόπου εὐγένεια εἶνε ἐξαιρέτως ἡ γλῶσσα τῆς καρδίας, διὸ καὶ πρέπει νὰ ᾔνη ἐμφυτος καὶ οὐχὶ ἐπίκτητος, καὶ δύ-

ναται τότε να ονομασθῆ ἑλλόγως τὸ θερμομέτρον τῶν κοινωνιῶν καὶ παντὸς πολιτισμοῦ· ὅταν δὲ ᾔνε ἐπίκτητος, ἢ προσποιητῆ, ἢ βεβιασμένη, μὴ ἀπορρέουσα ἐκ τῆς καρδίας ἀλλ' ἐκ τοῦ περισσεύματος αὐτῆς, τότε προτιμότερον νὰ λείπη ὅλως διόλου, καὶ ἄς ᾔνε ὁ ἀνθρωπὸς ἀγροϊκὸς καὶ γνήσιος υἱὸς τῆς φύσεως μᾶλλον ἢ τραγέλαφον ἐξάμβλωμα τῆς ἐθιμοτυπίας.

Πολλάκις συνέβη εἰς διαφόρους Αὐλὰς νὰ πιστεύσωσιν ὅτι αἱ ἀποδιδόμεναι εἰς τοὺς βαθμοὺς αὐτῶν τιμαὶ ὀφείλονται εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἀξίαν· καὶ ἐκ τούτου προέκυψεν ἡ ἀνόητος καὶ γελοία ἐκείνη ἐθιμοταξία, περὶ ἧς ὁ λόγος, ἦτις, παραληφθεῖσα κατὰ μίμησιν ἐξ ἀρχαίων ἐθνῶν, παρεμορφώθη τερατωδῶς καὶ πρὸ πάντων εἰς τὴν προληπτικὴν χώραν τῶν Ἰσπανῶν. Τὸ κατωτέρω παράδειγμα ἀρκεῖ νομιζόμεν νὰ παραστήσῃ τὸ γελοῖον αὐτῆς. Ρωμαῖὸς τις Αὐτοκράτωρ ἔλεγε περὶ τῆς γυναικὸς του ὅτι, δὲν ἀρκεῖ μόνον ἡ Ἰουλία νὰ ᾔνε ἐνάρετος ἀλλὰ καὶ νὰ φαίνεται τοιαύτη. Οἱ Βασιλεῖς τῆς Ἰσπανίας ἴδρυσαν ἐπὶ τῆς ἀληθοῦς ταύτης ἀρχῆς κανόνα ἐθιμοταξίας, ὑπερβολικὸν μέχρι μωρίας. Πᾶς, ὅστις ἠγγίξε τὸν πόδα τῆς Βασιλίσσης δι' ἀκνήδηποτε αἰτίαν κατεδικάζετο εἰς θάνατον καὶ ἀπέθνησκεν ἀμέσως.

Ἡμέραν τινὰ, καθ' ἣν ἡ νεαρὰ βασίλισσα τῆς Ἰσπανίας, ἡ σύζυγος Καρόλου τοῦ Β'. ἐξῆλθεν ἔφιππος εἰς περίπατον μετὰ τῶν ὑπαπιστῶν καὶ αὐλικῶν αὐτῆς, αἴφνης ὀρθοῦται ὁ ἵππος καὶ ἀνατρέπει αὐτήν, ὁ δὲ πούς τῆς ἡγεμονίδος περιπλένεται ἐντὸς τοῦ ἀναβολέως, καὶ τὸ μανιῶδες ζῶον σύρει αὐτήν μεθ' ὀρμῆς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Ἄπειρον πλῆθος ἐθεώρει τὸ λυπηρὸν τοῦτο θέαμα, ἀλλ' οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ τείνῃ αὐτῇ χεῖρα βοηθείας ἐνεκα τῆς ἐθιμοταξίας. Ἐμελλε δὲ νὰ ἀπολεσθῆ ἡ δυστυχὴς, ὅτε δύο νέοι Γάλλοι ἀξιωματικοί, εὐρεθέντες κατὰ τύχην ἐκεῖ, ἐρριψοκινδύνευσαν ὅπως σώσωσιν αὐτήν. Ὁρμῶσι λοιπὸν κατὰ τοῦ ἵππου, καὶ ἐνῶ ὁ μὲν ἀρπάζει τὸν χαλινόν, ὁ ἕτερος κατορθοῖ νὰ ἀπαλλάξῃ τὸν πόδα τῆς Βασιλίσσης, καὶ οὕτω σώζουσιν αὐτήν, μηδὲν ἄλλο ὑποστᾶσαν ἢ τὸν φόβον καὶ τινὰς μώλωπας. Ἀλλ' ἀμέσως ἐπρόφθασαν καὶ ἔγειναν ἄφραγοι, διότι ἐμελλον νὰ συλληφθῶσι, καὶ Κύριος οἶδε τί ἠδύνατο νὰ ἐπιφέρῃ ἡ ἐθιμοταξία. Μό-

λις δὲ ἡ Βασίλισσα κατώρθωτε νὰ ἐξελώτῃ τὴν ἐπιούσαν τὸν Βασιλέα ὑπὲρ τῶν σωτήρων της, ἐπὶ τῷ ὄρφ ν' ἀναχωρήσωσιν ἀμέσως ἐκ τῆς Ἰσπανίας.

Δὲν ὑπάρχει ἄλλη χώρα ἐν Εὐρώπῃ, ἐν ᾗ ἡ σχολαστικὴ ἐθιμοταξία νὰ φθάσῃ εἰς τοσοῦτον βαθμὸν ὅσον ἐν Ἰσπανίᾳ. Ἴδου ἕτερον γεγονός, τὸ ὁποῖον δυσκόλως, ἠθέλομεν πιστεῦσαι, ἂν δὲν ἦτο ἱστορικόν: Φίλιππος ὁ Γ'. τῆς Ἰσπανίας ἀθηνῶν ἔκειτο ἐντὸς ἑδρας πλησίον τῆς ἐστίας, ἐν ᾗ πρὸ μικροῦ εἶχεν ἀναφθῆ πῦρ, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου εἶχον σωρεύσει πολλὰ ξύλα. Μετ' ὀλίγον ἡ θερμότης ἐγένετο ἀνυπόφορος, ὥστε ἠναγκάσθη ὁ βασιλεὺς νὰ διατάξῃ εἰς τοὺς αὐλικούς νὰ ἐκβάλλωσι δαυλοὺς τινάς· ἀλλ' ὁ Δούξ τοῦ Οὐδέδου, ὁ μέγας πυραύστης τοῦ βασιλέως, δὲν ἦτο παρὼν, καὶ δὲν ἐπετρέπετο εἰς ἄλλον νὰ ἐγγίσῃ τὸ πῦρ τῆς βασιλικῆς ἐστίας, οὐδεὶς ἐτόλμησε νὰ παραβῆ ἐπὶ τοσοῦτον τὴν ἐθιμοταξίαν. Ἐπίσης οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ ἐγγίσῃ τὴν ἑδραν τοῦ Βασιλέως πλὴν τοῦ μεγάλου θαλαμηπόλου, ὅστις καὶ αὐτὸς ἦτο ἀπὸν ἀπηγορεύετο δὲ εἰς ἅπαντας ἐπὶ ποινῇ θανάτου τὸ νὰ ἐγγίσωσι τὸ ἱερὸν πρόσωπον τῆς Α. Μεγαλειότητος. Εἰς τρόπον ὥστε οἱ καλοὶ αὐλικοὶ ἀρῆκον τὸν βασιλέα νὰ ψηθῆ ἡσύχως, ὀδυρόμενοι διὰ τὴν θλιθεράν του τύχην. Ὅταν δὲ ἔφθασεν ὁ μέγας πυραύστης καὶ ὁ θαλαμηπόλος δὲν ἦτο πλέον καιρός· ὁ βασιλεὺς ἐξέπνεε, καὶ μόλις ἐπέζησεν, εἰς τὴν σκληρὰν ταύτην βάσανον μέχρι τῆς ἐπιούσης.

Ἐκ τῶν ἱστορικῶν λοιπὸν τούτων παραδειγμάτων καὶ ἐκ πολλῶν ἄλλων, ὧν ἡ ἐκθεσις ἤθελε φέροι ἡμᾶς μακρὰν, δύναται ἕκαστος νὰ δικιῶσῃ ἡμᾶς, θέλοντας τὴν ἐθιμοταξίαν *δεινὸν τύραννον*.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.) I. P. A.

ΑΝΑΓΝΩΣΑΤΕ

Παρακαλοῦνται, διὰ τελευταίαν φοράν, οἱ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ καθυστεροῦντες τὰς συνδρομάς των κ.κ. συνδρομηταὶ τοῦ «Γραφικοῦ Κόσμου» ὅπως σπεύσωσιν ὅσον τάχιον εἰς τὴν ἀποστολὴν τῶν συνδρομῶν των, καθότι σπουδαίως ἐπείγει ἡ ἐξίσωσις ὅλων τούτων τῶν ὀφειλῶν. Ἐλπίζομεν δ' ὅτι δὲν θὰ ἀναγκασθῶμεν νὰ ζητήσωμεν ὀνομαστί τὰς ὀφειλομένας συνδρομάς.

ΠΕΡΙ ΣΕΙΣΜΩΝ

ΤΙΝΑ ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΥΤΩΝ.

ΤΙΣ Η ΣΧΕΣΙΣ ΑΥΤΩΝ ΠΡΟΣ ΤΑ ΗΦΑΙΣΤΕΙΑ.

(Συνέχ. καὶ τέλος· ἴδε τεύχος ΜΑ' σελ. 1288).

Ἐκτὸς δὲ τῆς παραγῆς τῶν κυμάτων οἱ σεισμοὶ οἱ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἰσχυροὶ προξενοῦσιν ἔτι ἄρσεις καὶ ἐν τῷ Ὠκεανῷ. Πολλοὶ τῶν ἀναγνωστῶν μας θὰ ἔχωσι βεβαίως γινώσκον τὸν λιάν ἐνδιαφέροντος ἐκείνου φαινόμενον νήσου τινὸς ἀναρνεῖσθαι ἐν τῇ Μεσογείῳ κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1834 ἀπέναντι τῆς πόλεως Σιάκκα εἰς ἀπόστασιν 8 μιλίων ἀπὸ τῆς ἀκτῆς τῆς Σικελίας ἐν τῇ διεύθυνσει τῆς Παντελλάρια, ἀπασχολησάσης δὲ οὐκ ὀλίγον τότε τὰς ἐφημερίδας. Περὶ τὰ τέλη τοῦ Ἰουνίου ἠσθάνθησαν πολλὰς δονήσεις ἥττον ἰσχυράς, αἵτινες ἐξετείνοντο διὰ μέσου τῆς Σικελίας πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ Παλέσμου. Τὴν 12 Ἰουλίου παρετήρησαν μεγάλην ποσότητα πορώδους σκωρίας ἐπιπλεύσης ἐπὶ τῆς θαλάσσης, καὶ ἀναθυμιάσεις ὑδρογόνου ἠνωμένου μετὰ θείου. Ἀλιεῖς τινὲς ἐξεληθόντες πρὸς ἀλιεῖαν, ἀλλ' ὅμως μὴ τολμῶντες ὅπως ἀπομακρυνθῶσι τῆς παραλίας ἐπὶ τῇ ὄψει ἀπειλητικῶν νεφῶν, εὗρον τὴν θάλασσαν κεκαλυμμένην ὑπὸ τῶν τεμαχίων τούτων τῆς σκωρίας μέχρι τοσοῦτου βαθμοῦ, ὥστε ἠναγκάσθησαν νὰ χαράξωσι δρόμον διὰ τῶν κωπῶν, ὅπως διέλθωσιν. Οὐχ ἥττον δὲ κατέπληξεν αὐτοὺς πλῆθος νεκρῶν ἰχθύων ἐπιπλεόντων ἐν τῷ μέσῳ τῶν συντριμμάτων τούτων. Τὴν ἐπαύριον τὰ νέφη διεσκεδάσθησαν. Ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος δὲ παρετήρησαν στήλην καπνοῦ, ἐν μέσῳ τοῦ ὁποῖου ἔβλεπον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν φλόγας ζωηρὰς ὀρμώσας σφοδρῶς. Καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἡ στήλη τοῦ καπνοῦ ὑψοῦτο ὁμοιοτρόπως καὶ σχεδὸν καθέτως. Κατὰ διαστήματα δὲ ἠκούοντο ὑπόγειοι ἐκपुरσοκροτήσεις. Τὸ δὲ ἐσπέρας ἰσχυραὶ ἀστραπαὶ καὶ βρονταὶ κατέπληττον τοὺς κατοίκους, οἵτινες ἐντρομοί, μὴ δυνάμενοι νὰ ἐξηγήσωσι τὴν αἰτίαν τῶν φαινομένων τούτων, δὲν ἐτόλμων νὰ πλησιάσωσι πρὸς

τὸ σημεῖον τῆς ἐκρήξεως. Μετὰ παρέλευσιν δὲ δέκα ἡμερῶν ναυταὶ τινες γερμανοὶ παροξυνθέντες ὑπὸ τοῦ περιέργου τούτου φαινομένου κατέπεισάν τινὰς ἐξ αὐτῶν ὅπως ἐπιβῶσιν ἐπὶ τοῦ πλοίου καὶ μελετήσωσιν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὸ φαινόμενον τοῦτο. Ἀμα πλησιάσαντες πρὸς τὸ σημεῖον τῆς ἐκρήξεως εὐρέθησαν ἀπέναντι θεάματος λιάν παραδόξου:

Παρατήρησαν κρατῆρα ζοφώδη καὶ λιάν ἐξέγοντα, οὔτινος τὰ ἄκρα εἶχον ὕψος ἀπὸ 60 μέχρι 200 ποδῶν καὶ ἠγείροντο ἀποτόμως ὑπεράνω τῆς θαλάσσης, καθότι τὰ κύματα κατατρώγοντα συνεχῶς τὴν βᾶσιν τοῦ κρατῆρος ἀπέκοπτον ἐξ αὐτῆς μεγάλα συντρίμματα. Γιγαντιαῖαι κροκίδες ἀτμοῦ λιάν λευκοῦ ἀνυψοῦντο ἀδιαλείπτως καὶ ὀρμητικῶς ὑπεράνω τοῦ κρατῆρος. Δὲν συνωδεύοντο ὑπὸ ἐκपुरσοκροτήσεων, ἀλλ' ὅμως περιετυλίσσοντο ὡς συνεχῆς τις μάζα καὶ ἀνῆρχοντο εἰς ὕψος 200 περίπου ποδῶν. Τεμάχια δὲ μαῦρα σκωρίας διέσχίζον τὰ ἐξ ἀτμοῦ ταῦτα σύννεφα. Ἐτι δ' ὠραιότερον καθίστα τὸ θέαμα τοῦτο ἡ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἀνατινασσομένη λάμπουσα τέφρα. Ἀμέσως δ' ὑποκάτω καὶ πλαγίως τῆς στήλης ἐκείνης τῶν λευκῶν ἀτμῶν ἐσχηματίζετο μαῦρόν τι σύννεφον, τρομερὸν καὶ ἀπειλητικόν, ἐκ μέσου τοῦ ὁποῖου ὕδωρ ζέον καὶ μαῦρον ἀνέβρυν ὡς ἐκ πηγῆς. Τὸ νέφος ὑψοῦμενον μέχρι τινος διεσκορπίζετο εἶτα ἐν εἶδει δράγματος. Αἱ δὲ ἐν αὐτῷ ὕλαι, τέφρα, ἄμμος, πέτραι, καὶ τεμάχια σκωρίας ἐπιπτόν ἐπὶ τῆς θαλάσσης, ἦς τὴν ἐπιφάνειαν ἐκάλυπτον. Ἐπὶ τῇ πτώσει τῶν ὑλῶν τούτων ἐν τῇ θαλάσσει τὸ ὕδωρ ἔλαμπε καὶ μετεβάλλετο εἰς ἀτμούς κοχλάζον καὶ συρίζον. Τὰ φαινόμενα ταῦτα ἐξηκολούθουν μετ' ἐντάσεως ἀξανούσης ὀλονέν μέχρι τῆς 12 Αὐγούστου. Οὕτω δὲ ἐσχηματίσθη νῆσος, ἦς αἱ ἀκταὶ ὑψοῦμεναι ἐσχηματίζον τὰ χεῖλη τοῦ κρατῆρος, οὔτινος τὸ ὑψηλότερον σημεῖον πρὸς βορρᾶν κείμενον, ἦτο 200 περίπου ποδῶν ἢ ἐπιφάνεια δὲ τῆς νήσου ἦτο 2,000. Ἡ μάζα αὐτῆς συνίστατο ἀποκλειστικῶς ἐκ τέφρας λεπτῆς καὶ ψαθυρᾶς, περιεχοῦσης παντοίας κρυσταλοειδεῖς ὕλας. Ἦτο δὲ τειθειμένη κατὰ στρώματα ὀμόκεντρα μετὰ τῶν ὁποίων εὐρίσκοντο καὶ λεπταὶ πλάκες λευκοῦ ἄλατος. Δὲν ἠδυνήθησαν νὰ

ἀνεύρωσιν οὐδένα βράχον στερεόν, ἐκτός μαύρων τινῶν ὄγκων βασάλτου. Οὐδ' ἔγχος λάβας καὶ πετροκισηρίδος ὑπῆρχεν ἐν τῷ μίγματι τῶν ὑλῶν τούτων. Τοιοῦτος δὲ σωρὸς τέφρας ἦκιστα στερεὸς βέβαιον ἦν ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ ἀντιστῆ ἐπὶ πολὺ εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῶν κυμάτων. Ἄμα λοιπὸν ἡ ἐκρήξις ἤρξατο ἐλαττωμένη, ὁ κρατῆρ ὀλίγον κατ' ὀλίγον διερρηγνύετο καὶ ὅτε τὸ ἡφαιστειον ἐσβέσθη ὀλοτελῶς τὸ μέρος τῆς νήσου ὅπερ ἐξεῖχεν ἤρξατο κατασυντριβόμενον καὶ καταπίπτον, κατὰ δὲ τὸν μῆνα Δεκεμβρίου καὶ τὰ τελευταῖα συντρίμματα ἐχάθησαν ὑπὸ τὰ κύματα.

Κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη εἰς τὴν θέσιν τῆς νήσου, ἧς οἱ Ἄγγλοι ἐποιήσαντο κατοχὴν τὴν 2 Αὐγούστου καθ' ὅλους τοὺς τύπους τοῦ διεθνούς δικαίου, εὐρίσκειτο εἰς βάθος δύο ὀργυιῶν τὸ ἄκρον βράχου, ὅστις ἦτο κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἡ ὑψωθεῖσα ἐν τῷ κρατῆρι μέχρι τοῦ σημείου ἐκείνου λάβα. Σήμερον καὶ τὸ τελευταῖον τοῦτο λείψανον τῆς νήσου ἐξέλιπεν. Εἰς τὴν νῆσον ταύτην πολλὰ ἐδόθησαν ὀνόματα· τὸ τοῦ βασιλέως ὅμως τῆς Νεαπόλεως Φερδινάνδου φαίνεται, ὅτι ἦτο τὸ μᾶλλον ἐπικρατέστερον.

Ὁ πλοίαρχος τοῦ Ἀγγλικοῦ πλοίου Τιλλάρτ ἐγένετο αὐτόπτης μάρτυς, κατὰ τὴν 13 Ἰουλίου 1811, τοῦ σχηματισμοῦ, καθ' ὅλα ὁμοίον πρὸς τὸν τῆς νήσου Φερδινάνδης, νησιδρίου τινὸς πλησίον τῶν νήσων Ἀσσορῶν, ἀπέναντι τῆς παραλίας τοῦ Ἁγίου Μιχαήλ, καὶ ἔδωκεν εἰς αὐτὸ τὸ ὄνομα τοῦ πλοίου του Σ α β ρ ί ν α. Τὸ νησιδριον τοῦτο εἶχεν ὕψος μὲν 300 ποδῶν περίμετρον δὲ ἐνὸς ἀγγλικοῦ μιλλίου. Ἡ ζωὴ τοῦ νησιδρίου τοῦτου ὑπῆρξε λίαν βραχεῖα· κατὰ τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1812 κατὰ μέγα μέρος εἶχε καταβυθισθῆ, μετὰ μικρὸν δὲ διάστημα ἐξηφανίσθη ἐξ ὀλοκλήρου. Ἦδη οὖν, κατὰ τὸ 1638 καὶ κατὰ τὸ 1720, παρόμοια φαινόμενα συνέβησαν εἰς τὰς νήσους Ἀσσοράς. Ἐν τῷ Αἰγαίῳ πελάγει ἐγένοντο ὡσαύτως τοιοῦτοί τινες σχηματισμοὶ καὶ μάλιστα ἐν τῇ νήσῳ Σαντορίνῃ. (1) Ἐνῶ ἡ ἐπὶ τῆς νήσου

(1) Ἡ νῆσος Σαντορίνη (Θήρα) μετὰ τῶν μικρῶν νήσων *Θερμοσία* καὶ *Ἀσπρονησί* ἀπέναντι αὐτῆς κειμένων, σχηματίζει κρατῆρα ἐλαττωθέντα βαθμηδὸν καὶ καταστραφέντα ἀπὸ τοὺς ἴστο

ταύτης σχηματισθέντες κῶνοι διετηροῦντο κατὰ μέγα μέρος, οἱ ἐπὶ τῆς θαλάσσης ἀναφανέντες, πρὸ τῆς μεγάλης ἐκρήξεως, κατὰ τὸ 1783, τοῦ Σκάπταρ-Τζόκνλ ἐν Ἰσλανδίᾳ, ἐξηφανίσθησαν ἐκ νέου. Παρόμοιον τι γεγονός· συνέβη καὶ ἐν τῷ ἀρχιπελάγει τῶν Ἀλεουτίνων νήσων: Κατὰ τὸ 1796 νέα τις νῆσος ἀνεφάνη πλησίον τῆς Οὐ-

ρικούς χρόνους, ὡς μαρτυροῦσιν ἡ θέσις, τὸ σχῆμα καὶ ἡ κατασκευὴ αὐτῆς. Κατὰ τὸν Πλούταρχον, τὸν Πausanίαν καὶ ἄλλους ἱστορικούς ἐκ τοῦ κρατῆρος τούτου εἶχεν ἀνυψωθῆ κατ' ἀρχάς, περὶ τὸ 137 π. Χ., ἡ νῆσος *Γέρα* ἢ *Παλιὰ-Καμένη*. Κατόπιν κατὰ τὸ ἔτος 19 μ. Χ. ἡ μικρὰ *Θεῖα*, ἧτις ὑπὸ νέων ἐξογκώσεων καὶ ἄρσεων ἠνώθη μετὰ τῆς *Γέρας* κατὰ τὸ 726 καὶ 1427.

Κατὰ τὸ 1575 νέα τις ἐκρήξις ἐσχίσθη τὴν νῆσον *Μικρὰ Καμένη* καὶ τέλος κατὰ τὸ 1707 συνεπεία ἐξογκώσεων τοῦ πυθμένος τῆς θαλάσσης ἀνεφάνη ἡ νῆσος *Νέα Καμένη* συνοδευομένη ὑπὸ τινος ἡφαιστείου 330 ποδῶν ὕψους. Τὸ βάθος τῆς θαλάσσης μετὰ τὴν Σαντορίνης καὶ Μικρᾶς Καμένης ἦτο κατὰ μὲν τὸ 1810 15 λευγῶν· κατὰ τὸ 1830 δὲ 4 λευγῶν μόνον καὶ 2 κατὰ τὸ 1835. Ἡ ἐξογκώσις αὕτη τοῦ πυθμένος τῆς θαλάσσης προεμήνυε τὴν καταστροφὴν, ἧτις συνέβη κατὰ τὴν νύκτα τῆς 29 πρὸς τὴν 30 Ἰαννουαρίου τοῦ ἔτους 1866. Μέγα μέρος τῆς νήσου *Νέας Καμένης* κατεποντίσθη ὑπὸ σφοδρῶν δονήσεων. Μεγάλαια ρήγματα ἐσχηματίσθησαν ἐπὶ τοῦ λιποῦ μέρους, ἅτινα διέσχίζον τὴν νῆσον. Στῆλαι λευκοῦ ἀτμοῦ ὑψοῦντο συνεχῶς ἐκ τῆς θαλάσσης καὶ μέγας σκόπελος ἀνεφάνη ὑπεράνω τῆς θαλάσσης, ὅστις τὴν 12 Φεβρουαρίου εἶχεν ὑψωθῆ μέχρι 56 μέτρων. Ἡ περιφέρεια αὐτοῦ ἦτο 1,000 μέτρων. Ἀκολούθως ἠνώθη μετὰ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τῆς νήσου. Ἡ ἐκπομπὴ ἀτμῶν, πυρὸς, τέφρας καὶ τεμαγίων βράχων, ὧν τινὰ, βάρους 200 περίπου λιτρῶν, ἐξεσφενδονίζοντο εἰς ἰσότητας 2,000 περίπου ποδῶν, ἐξηκολούθει ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, οὐχ ἦτο μετ' ἐντάσεως ὅλον ἐλαττωμένης. Ἐτέρα τις νῆσος ὀνόματι Ἀφρόεσσα (τὸ ὄνομα τοῦτο ἐδόθη εἰς τὴν νῆσον ἐκ τοῦ ἀτμοπλοίου, ὅπερ μετέφερεν αὐτοῦ ἐξ Ἀθηνῶν ἐπιστήμονας ὅπως ἐξετάσωσι τὸ φαινόμενον) ἀνεφάνη κατὰ τὰ τέλη τοῦ Μαρτίου καὶ ἠνώθη πάραυτα μετὰ τὴν *Νέαν Καμένην*. Μετὰ τὸν νέου τούτου ἀκρωτηρίου καὶ τῆς Παλαιᾶς Καμένης παρετήρησαν, τὴν 19 Μαΐου τὸ πρῶτον, ὅτι ἀνυψοῦντο ὑπεράνω τῆς θαλάσσης δύο νῆσοι καὶ κατόπιν αὐτῶν δύο ἕτεροι, αἵτινες προητοίμαζον τὴν ἔνωσιν τῆς *Νέας Καμένης* καὶ τῆς Παλαιᾶς Καμένης. Σ. Σ.

μνάκ καὶ ὅλον ἐνεμεγεθύνετο μέχρι τοῦ 1806. Ἐκτοτε δὲν ἐμεγεθύνθη οὐδ' ἠλαττώθη ποσῶς. Ὑπάρχει δ' ἔτι καὶ ἔχει ὕψος πολλῶν ἑκατοντάδων ποδῶν.

Εἰ δὲ νῦν, μετὰ τὴν ἀνάπτυξιν ταύτην τῆς φύσεως καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν σεισμῶν, ἐπιχειρήσωμεν ὅπως ἐξετάσωμεν τὰ αἷτια αὐτῶν κτισθῶν εὐθύς ἐξ ἀρχῆς γενήσεται ἡμῖν, ὅτι τὰ αἷτια αὐτῶν οὐδῶς διαφέρουσι τῶν ἡφαιστειῶδων ἐκρήξεων. Οἱ σεισμοὶ συνοδεύοντες πάντοτε τὰς ἡφαιστειώδεις ἐκρήξεις εἰσὶν, οὕτως εἰπεῖν, οἱ προάγγελοι τῆς ἐμφανίσεως νέων ἡφαιστειῶν. Ἐξηγήσωμεν ἀνωτέρω τὴν ἐκπομπὴν τῆς λάβας, τῆς τέφρας καὶ τῶν πεπυρακτωμένων λίθων διὰ τῆς ἐκφυροστροφῆς ἐμφλέκτων ὑλῶν καὶ τῆς ρευττώσεως αὐτῶν φύσεως. Δυνάμεθα δ' ὡσαύτως ν' ἀποδώσωμεν τὰς κλονίσεις τοῦ ἐδάφους εἰς τὴν πίεσιν ἣν ἐξασκοῦσιν ἐπ' αὐτοῦ ἀτμοὶ περιορισμένοι ἐν μικρῷ καὶ στενῷ χώρῳ ἐν τοῖς ἐγκάτοις τῆς σφαίρας, ἀναζητοῦντες διέξοδον. Μεταξὺ ὄλων τῶν ἐμφλέκτων ὑλῶν, ἃς γνωρίζομεν, τὰ ἀέρια περιοριζόμενα ἐν στενῷ καὶ ἀδιεξόδῳ χώρῳ εἰσὶ λίαν δραστικὰ προσκτώντα μεγάλην δύναμιν. Καὶ τὰ ἀποτελέσματα ὅθεν αὐτῶν εἶναι μέγала καὶ τρομερά. Οὐδὲν ἕτερον φυσικὸν φαινόμενον συνεπιφέρει τοσαύτας καὶ τοιαύτας καταστροφὰς καὶ ἀπωλείας, ὅσας καὶ ὅσας προσξενούσιν οἱ σεισμοὶ καὶ αἱ ἡφαιστειώδεις ἐκρήξεις. Ἐνταῦθα λοιπὸν παρατηροῦμεν πλήρη συμφωνίαν μετὰ τῶν αἰτίων καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων. Ἐὰν δὲ πρὸς τοῖς ἄνω ἐπιπροσθῶμεν, ὅτι ἀτμοὶ ὑδατῶδεις καὶ ἄλλων διαφόρων ἀερίων ἐξέρχονται ἐκ τῶν κρατῆρων τῶν ἡφαιστειῶν, ὅτι οἱ κρατῆρες οὗτοι περιέχουσι θερμότητα ἱκανὴν νὰ μεταβάλλῃ εἰς ἀτμὸν τὰ περιεστώτερα τῶν στερεῶν σωμάτων καὶ ὅτι ἐν ταῖς χώραις ἐν αἷς δὲν εὐρίσκονται ἡφαιστεια αἱ ὕλαι αὗται ἐξέρχονται διὰ τῶν ὑπὸ τῶν σεισμῶν σχηματιζομένων ραγάδων, δυνάμεθα κάλλιστα, ἐκ τῶν γεγονότων τούτων ὁρμώμενοι, νὰ παραδεχθῶμεν καὶ ἀποδώσωμεν εἰς τὴν ἐνέργειαν τῶν περιορισμένων καὶ πεπιεσμένων ἀτμῶν, ἅπαντα τὰ φαινόμενα, ἅτινα συνοδεύουσι τὰς τοῦ ἐδάφους δονήσεις, τὰ ρήγματα αὐτοῦ καὶ τὴν ἐκπομπὴν ὑπογείων ὑλῶν. Ἡ ὑπόθεσις αὕτη εὑρήται ἐν πλή-

ρει ἁρμονία πρὸς τὴν τὰ νῦν ἐπικρατοῦσαν περὶ σεισμῶν θεωρίαν. Ἐπ' ἀρκετὸν χρόνον ἐφιλονέικουν καὶ ἐπ' αὐτῆς τῆς φύσεως τῶν ἀτμῶν. Ἄλλ' ὅμως κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους σχεδὸν πάντες συνετάχθησαν τῇ γνώμῃ τοῦ Σκρόπ, ὅστις ὑποστηρίζει, ὅτι μόνον διὰ τῶν ὑδατῶδων ἀτμῶν δυνάμεθα νὰ ἐξηγήσωμεν ἅπαντα τὰ ἐκρηκτικὰ φαινόμενα. Ἡ γνώμη αὕτη, ἄλλως τε, κατὰ τοσοῦτο μᾶλλον ἀκριβὴς καὶ σπουδαία τυγχάνει, καθ' ὅσον ὁ ἀτμὸς τοῦ ὕδατος ἀποτελεῖ τὸ μεγαλύτερον καὶ σπουδαιότερον τῶν ἀεριωδῶν ὑλῶν, ἃς ἐξέρχονται τὰ ἡφαιστεια καὶ καθ' ὅσον μάλιστα τὰ ἀέρια, ἅπερ ἀποπέμπουσι τὰ περισσώτερα αὐτῶν συνίστανται ἀποκλειστικῶς ἐξ ὑδατῶδων ἀτμῶν. Οὐχ ἦτο δὲν δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν, ὡς οἱ ἀρχαῖοι, ὅτι τὸ ὕδωρ ἀποσυντίθεται εἰς τὰ ἐξ ὧν συνίσταται στοιχεῖα καὶ αἱ μᾶλλον σφοδραὶ ἐκρήξεις παράγονται ὑπὸ τῆς ἀνεπλέξεως τοῦ ὑδρογόνου. Λίαν ὀρθῶς δὲ παραδέχονται σήμερον ὅτι οἱ κρότοι, οἵτινες ἀκούονται ἐντὸς τῶν ὄρεων, παράγονται ὡς ἐκ τῆς ἀνέσεως τῶν ἀτμῶν τοῦ ὕδατος ὑπερπυρακτωμένων, αἱ δὲ φλόγες, αἵτινες ἀναφαίνονται κάποτε, παράγονται ἐκ τῆς ἀναπλέξεως τῶν θειωδῶν ἀτμῶν, προσερχομένων ἐκ τῆς ἀποσυνθέσεως θειωδῶν μετάλλων καὶ ἰδία τῆς πυρίτιδος.

Τοῦτ' αὐτὸ συμβαίνει καὶ διὰ τὸ μαγειρικὸν ἄλας. ὅπερ συγχρότῳ ἀπαντῶμεν ἐπὶ τῶν πλευρῶν τῶν ἡφαιστειῶν. Τὸ ἄλας τοῦτο εἶναι ἡ ὑποστάσις τοῦ θαλασίου ὕδατος, ὅπερ εἰσχωρήσαν τὸ πρῶτον ἐντὸς τῶν ἐγκάτων τῆς γῆς διὰ τῶν ρηγμάτων καὶ τῶν ρωγμῶν, διέφυγεν ἀκολούθως ἐν καταστάσει ἀτμοῦ κατὰ τὰς ἐκρήξεις ἐγκαταλιπὸν τὰ στερεὰ συστατικὰ αὐτοῦ στοιχεῖα. Μικραὶ ποσότητες χλωριούχου νιτρίτιδος δύνανται ἔτι νὰ ἀποσυντεθῶσι καὶ παραγάγωσιν ἀτμούς χλωρίου ἢ ὑδροχλωρικούς ἀτμούς, καθ' ὅσον μάλιστα πολλοὶ παρατηρηταὶ διίσχυρίσθησαν, ὅτι παρευρεθέντες εἰς ἡφαιστειώδεις ἐκρήξεις παρετήρησαν, ὅτι σὺν ταῖς ἄλλαις ὕλαις καὶ τοιοῦτοι ἀτμοὶ ἐξεπέμποντο. Ἄλλ' ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον παρὰ πᾶσι παραδεδομένον τυγχάνει, ἐστὶν ὅτι, ἡ μεγαλύτερα μερὶς τοῦ διὰ διηθήσεως ἐν τοῖς ἡφαιστειοῖς εἰσχωροῦντος ὕδατος διαφεύγει ἐν καταστάσει ἀτμοῦ καθαροῦ, συμπα-

ρασύροντος τὴν ὑγρὰν λάβαν ὡς καὶ τὴν τέφραν, μάλιστα κατὰ τὸ τέλος τῆς ἐκρήξεως, ὅποτε ἡ ἔκχυσις τῆς λάβας προητοίμασεν ἤδη αὐτῇ ἐλευθέρων ἐξόδον. Ἄλλως τε τὰ ἐν ἐνεργείᾳ ἡφαιστεια μετὰ τῶν ἐκ λάβας ἐν διαλύσει πεπληρωμένων κρατήρων αὐτῶν προξενουῖσιν εἰς τὴν ἐξάπλωσιν τῶν ἀερίων ἀντίστασιν πολλῶ μᾶλλον ἀδύνατον ἢ ὁ στερεὸς φλοιὸς τῆς γῆς. Ὅταν ἄτμοι ἐπισυσσωρευθῶσιν ἐν τοῖς κενοῖς βαράθροις τοῦ ἡφαιστείου, ὅπως διαφύγωσιν, ἀρκεῖ νὰ ἀνυψώσῃ τὴν ἐκ λάβας ταύτην μάζαν τὴν ἐμφράτουσαν τὴν πάροδον μέχρις ὅτου ἡ πίεσις τῆς ἀνυψωθείσης μάζης ἐν τῷ ὄχετῳ τῆς διεξόδου καταστῆ τοσοῦτον ἰσχυρὰ, ὥστε οἱ ἄτμοι νὰ μὴ δύνανται πλέον νὰ κατανικήσωσιν αὐτήν. Τότε οἱ ἄτμοι ἀναζητοῦσι πανταχόθεν διεξόδον, δονοῦσι τὸ ἔδαφος, χαράττουσι τέλος νέαν διεξόδον παρὰ τῷ κρατῆρι ὅπου σχηματίζουσι νέα ρήγματα καὶ νέα κοιλώματα, προπαρασκευάζοντα ἕτερον στόμιον ἐκροῆς εἰς τὴν ἀνυψουμένην λάβαν. Ἄλλ' ὅταν δὲν δύνανται νὰ σχηματίσωσι τὰς διεξόδους ταύτας, ἀνάγκη τότε, ἢ νὰ κατασχίσωσι τὸν τῆς γῆς φλοιὸν καὶ ἄρῃσι τὸ πρόσκομμα ἢ νὰ συμπυκνωθῶσιν ὑπὸ τὴν πίεσιν. Ἡ τελευταία αὕτη περίπτωσις φαίνεται συμβαίνουσα συχνότατα καὶ μάλιστα ὅποτε οἱ ἄτμοι εἰσχωροῦσιν εἰς κλίματα δροσερὰ, ἐξ οὗ προξενοῦνται οἱ κρότοι καὶ αἱ σφοδραὶ δονήσεις. Τοιαῦται ἐπὶ παραδείγματι, εἰσὶν αἱ περιπτώσεις, καθ' ἃς παράγονται μὲν σεισμοὶ ἄνευ ὅμως ἐκρήξεων. Ἐὰν αἱ χῶραι, ὡς ἡ Ἰαμάικα, ἐν αἷς συχνάκις συμβαίνουσι σεισμοὶ εἶχον ἡφαιστεια ἐν ἐνεργείᾳ, ἐξόδους δηλ. διὰ τοὺς συμπυκνωμένους ἄτμους, θὰ ἔπασχον ἤττον ἢ νῦν· καθότι οἱ ἄτμοι οὗτοι μὴ εὐρίσκοντες νῦν διεξόδον δονοῦσι συχνάκις τὸ ἔδαφος· οὐχὶ δὲ ὅμως τοσοῦτον ὅπως σχηματίσωσι τοιαύτην. Διότι ἄμ' ὡς τοιαύτη τις ἐξοδος σχηματισθῆ, αἱ δονήσεις θὰ παύσωσι μέχρις ὅτου πάλιν ἐνεκεν ἐμφράξεως τῶν ὄχετῶν οἱ σεισμοὶ καὶ αἱ ἐξάρσεις ἀναφανῶσι καὶ αὖθις.

Ἡ ἐξηγήσις αὕτη διασαφεῖ ἀρκούντως τὸ ζήτημα: διατί αἱ χῶραι ἐν αἷς οὐδὲν ὑπάρχει ἡφαιστειον ἐν ἐνεργείᾳ ὑπόκεινται πολλῶ μᾶλλον εἰς τὰς καταστροφὰς τῶν σεισμῶν ἢ αἱ χῶραι ἐν τοῖς πέριξ τῶν ὁποίων ἀπαντῶνται ἡφαιστεια

ἐν ἐνεργείᾳ; καὶ διατί ἡφαιστεια ἐν ἐνεργείᾳ σθένουνται ἄμ' ὡς σεισμοὶ τις συμβῆ εἰς λίαν ἀπομακρυσμένας ἀποστάσεις; Αἱ μεταβολαὶ αἱ προξενούμεναι τότε ἐν τῇ κεντρικῇ χῶρᾳ τῶν ἡφαιστειῶν ἀναχαιτοῦσι τὴν ἐνεργειαν αὐτῶν ἀνυψοῦσιν ἐπὶ τινὰ χρόνον τοὺς ἐν ὑπογείοις ὑπόνομαις καὶ ὄχετοῖς εὐρισκόμενους ἄτμους καὶ παρασύρουσιν αὐτοὺς πάλιν ἐν τοῖς ἐγκάτοις τῆς σφαιράς.

Δυνάμεθα ὅθεν κάλλιστα νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ὑφίσταται συνάρεια μετὰ τῶν τοσοῦτο ἄπ' ἀλλήλων ἀπεχόντων σημείων καὶ ὅτι κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τὰ ἡφαιστειακὰ αὐτῶν κέντρα εὐρίσκονται ἐν συγκοινωνίᾳ.

(Ἐκ τῆς Ἱστορ. τῆς δημιουργίας, ὑπὸ Μπουρμείστερ). Μετάφρασις. Α. Α. Α.

ΒΟΣΠΟΡΕΙΟΣ ΛΥΡΑ.

Εὐρισκόμεθα ποτε ἐν τινι παρθενωγείῳ κατὰ τὸν Βόσπορον, ἔνθα κατὰ σύμπτωσιν ἡ κυρία Παρθενωγὸς ἐξήταξε τὸ μάθημα, τὸ λεγόμενον *Πραγματολογία*. Ἐξαγαγοῦσα λιπὸν ἐκ τινος συρταρίου τῆς ἀπέναντι αὐτῆς τραπεζῆς τρία σφαιρίδια μάλλινα διαφόρων χρωμάτων καὶ κρατοῦσα αὐτὰ ἐκ τινος νήματος ἐπρότεινε τὰς ἐρωτήσεις ταύτας.

Παρθ. Τί εἶναι αὐτὰ μικρὰ μου παιδία;

Μαθ. Αὐτὰ εἶναι σφαῖραι.

Παρθ. Καὶ τι λέγονται σφαῖραι;

Μαθ. Ὅλα τὰ πράγματα τὰ ὅποια εἶναι στρογγυλὰ λέγονται σφαῖραι.

Παρθ. Πολὺ καλά· καὶ ἀπὸ τί εἶναι κατασκευασμένα αὐτὰ αἱ σφαῖραι;

Μαθ. Αὐτὰ αἱ σφαῖραι εἶναι κατασκευασμένα ἀπὸ μαλλίων.

Παρθ. Πολὺ καλά· ἄρα;

Μαθ. Ἄρα ὅλαι αἱ σφαῖραι εἶναι κατασκευασμένα ἀπὸ μαλλίων.

Παρθ. Λαμπρά.

Πράγματι λαμπρὰ καὶ ἐπιχροτοῦμεν τῇ κυρίᾳ Παρθενωγῶν διὰ τοὺς ὅρισμους αὐτῆς· διότι κατ' αὐτὴν καὶ αἱ οὐράναι σφαῖραι καὶ ἡ ἡμέτερα γῆ εἰσὶ κατασκευασμένα ἀπὸ μαλλίων.

* *

Γινόμενων ἐσγάτως τῶν ἐξετάσεων ἐν τινι Παρθενωγείῳ γωρίῳ τινὸς τοῦ Βοσπόρου, ἡ κυρία ὑποδιδασκάλισσα ἐξετάζουσα τὸ μάθημα τῆς *Φυσικῆς Ἱστορίας* καθυπέβαλε τὰς ἐξῆς ἐρωτήσεις:

Ἐποιδ. Τί ὀνομάζονται ζῶα;

Μαθ. Ζῶα ὀνομάζονται ὅλα τὰ ὄντα, τὰ ὅποια γεννῶνται, τρέφονται, κινοῦνται ἐλευθέρως καὶ αἰσθάνονται.

Ἐποιδ. Τί δὲ λέγονται φυτά;

Μαθ. Φυτὰ λέγονται, ὅλα τὰ ὄντα, τὰ ὅποια φυτρῶνουν ἀπὸ τὴν γῆν, αὐξάνουσι καὶ οὔτε ἐλευθέρως κινοῦνται οὔτε αἰσθάνονται.

Ἐποιδ. Πολὺ καλά. Τί δὲ λέγονται ὀρυκτά;

Μαθ. Ὀρυκτὰ λέγονται ὅσα δὲν εἶναι οὔτε ζῶα οὔτε φυτὰ.

Ἐποιδ. Πολὺ ὠραῖα!!!

Πολὺ ὠραῖα λέγομεν καὶ ἡμεῖς διὰ τοὺς ὠραίους τούτους συλλογισμοὺς, διότι κατὰ τὴν κυ-

Ἡ Παναγία τῶν Παρισίων ἐπὶ τοῦ Σηκουάνα ποταμοῦ

ριαν ταύτην ὑποδιδασκάλισσαν ὁ ἀὴρ, ἡ ψυχὴ, αἱ φυσικαὶ δυνάμεις, οἱ ἄγγελοι καὶ αὐτὸς ὁ Θεὸς εἰσὶν ὀρυκτά.

Τ' ἀνωτέρω ἐγράψαμεν οὐχὶ διὰ νὰ φέξωμεν τὰς κυρίας διδασκούςας, διότι αὐταί, ἐν πάσει παραστάσει, δικαιοῦνται ν' ἀπαντήσωσιν οὐκ ἄν λάβοις παρὰ τοῦ μὴ ἔχοντος· ἀλλὰ διὰ νὰ δείξωμεν, ὅτι δυστυχῶς εὐρισκόμεθα εἰσέτι κατὰ παρασάγγα ὅλας μακρὰν λίαν μακρὰν ἀπὸ τῆς

ἀληθοῦς λεγομένης *Νέας Μεθόδου Διδασκαλίας*· τοῦτο δὲ προέρχεται διότι αὐταὶ οἱ ἰθύνοντες τὰ σχολιακὰ ἡμῶν πράγματα ἀγνοοῦσιν ἵτως οὐ μόνον τί λέγεται *Νέα Μέθοδος Διδασκαλίας* ἀλλ' ἀπλῶς τί λέγεται *διδασκαλία* καὶ τίς ὁ σκοπὸς ὁ ὑψηλὸς αὐτῆς. Δυστυχῶς προσπαθοῦμεν ὅτι εὐθυνότερον πρόσωπον νὰ εὐρώμεν διὰ τὴν διαπαιδαγώγησιν τῶν τρυφερῶν καρδιῶν καὶ νῶν τῶν ἡμετέρων ἀθῶν τέκνων, ἀρκεῖ δηλα-

δὴ νὰ μὴ δίδωμεν πολλὰ χρήματα τοῖς ἡμετέροις διδασκάλοις καὶ ἀδιάφορον ἂν τὸ παιδίον, ἡ μικροσκοπικὴ μὲν οὕτη κοινωνία, μεγίστη ὅμως καὶ λίαν σπουδαία διὰ τὸ μέλλον, καθότι νηπιόθεν ἤδη φέρει τὸ σπέρμα, ἐξ οὗ ἐν λίαν προσεγγεῖ μέλλοντι μέλλει νὰ ἀναπτυχθῇ τὸ δένδρον τῆς κοινωνίας καὶ τῆς νέας γενεᾶς, τὸ ὅποιον τοιοῦτους ἠθικούς καὶ πνευματικούς καρπούς θέλει δώσει ἀναλόγως τῆς περιποίησεως ἣν ἐφροντίσαμεν νὰ προσεγγέσωμεν αὐτῷ τῷ σπέρματι αὐτοῦ ἅμα ἐν τῇ γῆ τοῦ βίου κατατεθέντι, καὶ ἀδιάφορον λέγομεν, ἂν τὸ παιδίον ἐκ τῆς τρυφερώτερης αὐτοῦ ἡλικίας, ἀντὶ νὰ θηλάζῃ τὸ γλυκὺ γάλα τῶν ἀληθῶν ἀληθειῶν, ὅπως πλάνας καὶ ἀγυρτείας ἀπαντᾷ ἐν τῷ 1ῳ σταδίῳ τῆς ἀναπτύξεως αὐτοῦ. Μόνη ἡ ποσότης τῶν σχολείων δὲν ἐξαρκεῖ· ἀπαιτεῖται καὶ ἡ ποιότης αὐτῶν νὰ ρυθμισθῇ συμφώνως πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς σημερινῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ὑπάρχουμεν ἢ ζῶμεν.

Δὲν ἀρκεῖ μόνον νὰ ζητῶμεν τὴν πρόσοδον, ἀλλ' ὀφείλομεν νὰ προσδιορίσωμεν καλῶς καὶ τὸ εἶδος τῆς προόδου. Ἔστιν ἀληθές, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἰστώμεθα διότι ὁ ἰστώμενος σχετικῶς πρὸς τὸν πρὸς τὰ πρόσω βαδίζοντα ὀπισθοδρομεῖ· ἀλλὰ δὲν πρέπει καὶ ἀδιαφόρως πρὸς τὰ πρόσω νὰ βαδίζωμεν διότι καὶ πάλιν πιθανὸν οὐ μόνον νὰ ὀπισθοδρομῶμεν καίτοι φαινομενωδῶς προοδεύομεν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ὀπισθοδρομίᾳ ἡμῶν νὰ καταπέσωμεν αἴφνης ἐν τῷ βαράθρῳ τῆς τε ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς ἡμῶν διαφθορᾶς, ἐξ οὗ λίαν δυσκόλως ἴσως δυνάμεθα ν' ἀνέλθωμεν.

Τὸ ἔθνος ἡμῶν ἔχει ἀνάγκην παιδείας, τοῦτο ἀπαιτεῖ ἡ ἐποχὴ, τοῦτο ἀπαιτεῖ αὐτὴ ἡ τάσις τοῦ ἀνθρώπου· ἀλλ' ἡ παιδεία πρέπει νὰ ᾖ ἀληθῆς καὶ οὐχὶ κατ' ἐπίδειξιν· πρέπει νὰ συνάγῃ πρὸς αὐτὰ τὰ πνευματικὰ στοιχεῖα τοῦ ἀνθρώπου καὶ οὐχὶ πρὸς ὅ,τι ἡ ἰδιοτροπία ΤΙΝΩΝ· ἀλλὰ τότε μόνον θὰ συνάγῃ, ὅταν βᾶσιν αὐτῆς καὶ στήριγμα ἔχῃ τὴν ἀληθῆ ἠθικὴν· ἡ ἠθικὴ ἐστὶ τι ἀναγκαῖον τῷ ἀνθρώπῳ, ἢς ἄνευ ἀδύνατον ἢ πρὸς τὰ πρόσω αὐτοῦ ἠθικὴ μόρφωσις· τινὲς ἴσως μειδιῶσι διὰ τὰς ἰδέας ἡμῶν ταύτας· ἀλλ' ἂς ἠξυβέρωσιν οὗτοι ὅτι καὶ ἡμεῖς μειδιῶμεν διὰ τὰ ἀλλόκοτα αὐτῶν φρονήματα· τὸ βέβαιόν ἐστίν, ὅτι ἡ ἀνθρωπότης ἅπαντα ἐν τῇ

ἠθικῆ ἐβίωσεν ἅπαντα τὸν ἱστορικὸν αὐτῆς βίον· ἀλλ' ἐπίσης βέβαιόν ἐστίν, ὅτι σήμερον ἐσθῆθη σχεδὸν τέλει τὸ ἠθικεὺτικὸν αἶσθημα ἐκ τῆς καρδίας τῆς ἐνεστῆτος γενεᾶς. Ἡ ἱστορία μαρτυρεῖ ἡμῖν, ὅτι ὁ Μέγας Νεύτων ὅταν ἐπρόφερε τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ ἐξέβαλλε πάντοτε τὸν πῖλον αὐτοῦ πρὸς ἐνδειξιν βαθυτάτου σεβασμοῦ· ἀλλὰ μήπως καὶ ἡ σημερινὴ κοινωνία δὲν προσφέρει τὸ ὄνομα Αὐτοῦ; πῶς ὄχι! ἀλλὰ διὰ νὰ ἐξυβρίσῃ Αὐτὸν, ὡς μαρτυροῦσιν αὐτὰ αἱ ἀγυαί, ἔστω· ἡ διαφορὰ οὐκ ἐστὶ μεγάλη!

Δὲν ἐπιθυμοῦμεν νὰ προχωρήσωμεν, διότι ἴσως οὐκ ἐσμέν οἱ περὶ τὰ τοιαῦτα ἀρμόδιοι. Δὲν δυνάμεθα ὅμως καὶ νὰ μὴ εἴπωμεν, καθότι μέλη καὶ ἡμεῖς ὄντες ἀναπόσπαστα τῆς κοινωνίας διακαιοῦμεθα, νομίζομεν, νὰ εἴπωμεν ὅ,τι τὸ καθῆκον ἡμῖν ἐπιβάλλει, ὅτι ἡ προκταρκτικὴ ἡμῶν παιδευσὶς οὐ μόνον χρήζει σπουδαίας τροποποιήσεως, ἐνθα αὕτη εἰσέτι δὲν ἐπραγματοποιήθη, ἀλλὰ σὺν τῇ πρεπῶδει τροποποιήσει νὰ λαμβάνηται καὶ μεγίστη πρόνοια περὶ τῶν προσώπων, τῶν ἀναλαμβανόντων τὸ καθῆκον τῆς τε ἠθικῆς καὶ διανοητικῆς διαπλάσεως καὶ μορφώσεως τῆς τρυφερᾶς ἡμῶν κοινωνίας. Τοῦτο ἀπαιτεῖ τὸ καθῆκον τῶν ἰθυόντων, τοῦτο ἀπαιτεῖ ἡ νεαρὰ ἡμῶν κοινωνία παρ' αὐτῶν.

ΤΙΣ.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΠΑΡΕΚΒΑΣΙΣ

Ῥὸ Δ. Γιαννουλάτου

(Συνέχ. καὶ τέλος. Ἰδε τεύχος ΜΑ'. σελ. 1296).

Ἐν Ἀμερικῇ ἀμφοτέρω τὰ φυλά εἰσιν ἀναμῖξ ἐν τῇ σχολῇ, ὁ δὲ Παρίζ λέγει ὅτι τὸ τοιοῦτο κατὰ τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ διδάσκοντας ἔχει εὐεργετικὴν ἐπιρροὴν ἐν τε τῇ παιδεύσει καὶ τῇ ἠθικῇ· ἡ ἄμιλλα εἶναι ζωηροτάτη, ἡ καθημερινὴ συνάφεια ἐπιφέρει ἀγαθὴν ἀντεπίδρασιν ἐξουδετεροῦσαν τὴν κακὴν· τὰ κοράτια κερδαίνουσι θέλησιν, οἱ δὲ νεανία καρδίαν· τὰ μὲν συναισθάνονται τὸ πρὸς αὐτὰ σέβας, ὅπερ προέρχεται ἐκ τῆς γενικῆς καταστάσεως τῶν ἠθῶν, ἀλλ' οὐχ ἥττον αἱ πρῶται ρίζαι κεῖνται ἐν τῇ σχολῇ· οἱ

δὲ ἀποκτῶσι τρυφερότητα καὶ μέτρον εἰς ἃ ἡ παρουσία τῆς γυναικὸς εἶναι τοσοῦτον εὐνοϊκῆ. Τὰ παιδία ταῦτα ἐθίζονται ἀπὸ τῆς μικροτάτης αὐτῶν ἡλικίας νὰ συζῶσι καὶ νὰ συναυξάνωσιν, ἐκκαιδεκαετῆ δ' ἢ εἰκοσαετῆ γενόμενα, τὰς σχέσεις αὐτῶν τηροῦσι τοσοῦτον ἀπλᾶς καὶ φυσικᾶς ὡς ὅτε τὸ πρῶτον συνηγήθησαν ἐπὶ τῶν ἐδωλίων των. Τὸ πρὸς τὴν γυναῖκα σέβας εἶναι τοσοῦτον ἐν Ἀμερικῇ, ὥστε νεᾶνις διατρέχει ἅπασαν τὴν Ἐνωσιν χωρὶς ν' ἀκούσῃ μίαν ἀπρεπῆ λέξιν.

Ἄποια διαφορὰ! Καὶ ὅμως ὅτε Ἰταλὸς ἠθικολόγος καὶ οἱ Ἀμερικανοὶ διδάσκαλοι ἔχουσι πληρέστατα δίκαιον. Οἱ ἄνθρωποι γίνονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοιοῦτοι οἷους ἡ κοινωνία ἐν ἣ βιωῦσι τοὺς θέλει.

Ὁ Λεγγοῦθὲ λέγει ὅτι ὅστις ἐνοχλεῖ ξένην γυναῖκα ἂς ἐνημηθῇ ὅτι ἔχει οἰκογένειαν, ἀδελφάς. Ἄλλ' ἐν Εὐρώπῃ φαίνεται εἶναι δύσκολον μάθημα τοῦτο· ἄλλως δὲ μήπως αἱ γυναῖκες ἡμῶν ἅμ' ἰδοῦσαι τὸ φῶς διδάσκονται ἄλλο ἢ τὸ πῶς ν' ἀρέσκωσι, νὰ κοσμῶνται καὶ νὰ ἐπιδεικνύωνται; ταῦτα δὲ τέλει ἀφαιροῦντα τὴν θέλησιν δὲν καθιστῶσιν αὐτὰς εὐχλότους, προδιαγράφοντα, οὕτως εἰπεῖν, αὐταῖς, τὴν τύχην ἐφ' ἣ μεψυμοιροῦμεν. Ἐκτὸς δὲ τούτου δύναται τι γενναῖον τοιαῦτα μητέρες πρὸς τὰ ἑαυτῶν τέκνα νὰ ἐνσπείρωσιν; Ἐπειτα λέγομεν ἡ φύσις ἔκαμε τὴν γυναῖκα ματαίαν, λάλον καὶ φιλόκοσμον, ὡς ἂν καὶ οἱ ἄνδρες μὴ συνεβαδίζομεν.

ΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΟΝ.

Ὅπως ἐκπληροῖ τὸν προορισμὸν αὐτοῦ ἔχει ἀνάγκην πολλῶν ἄτινα συντενοῦσιν εἰς τὴν εὐεξίαν τῶν φοιτῶντων· ὅσα τὸ σχολεῖον εἶναι μακρὰν τῆς συνήθους τῶν συγκεντρωμένων πληθυσμῶν ταραχῆς, τοσοῦτο μᾶλλον ἀρμόδιον διὰ τοὺς ἐν αὐτῷ ἀποβαίνει. Ἡ ἐν ὑψηλῷ, ἀνοικτῷ καὶ συνδένδρῳ μέρει τοποθεσία αὐτοῦ καὶ τὴν ὑγείαν ἀπροσβλητοτέραν συντηρεῖ καὶ τὴν καλαισθησίαν τῶν μαθητῶν διαμορφοῖ καὶ πρὸς τὰς μελέτας ἐλκύει καρποφορώτερον. Πλὴν δὲν εἶναι ταῦτα τὰ μόνον ὧν δεῖται· ἡ ἔκτασις κατ' ἀναλογίαν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν συνερχομένων, ὁ ἀριθμὸς

τῶν παραθύρων, ὁ τρόπος τοῦ κατὰ τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ἐσπέραν φωτισμοῦ, ἡ θερμανσις κτλ. εἶναι σπουδαιότατα ζητήματα εἰδικᾶς ἕκαστον ἀπαιτοῦντα γνώσεις καὶ ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῶν ἀποτελοῦντα τὴν ἀκριβῆ ἐν τοῖς τοιοῦτοις ἰδρύμασιν ἁρμονίαν. Ἡ ἀνανέωσις τοῦ ἀέρος μάλιστα εἶναι ὅσα σοβαρὸν, τοσοῦτον ἄγνωστον σχεδὸν παρ' ἡμῖν.

Τῶν σχολικῶν ἐπίπλων ἡ κατασκευὴ ρυθμιζομένη πρὸς τὴν ἡλικίαν τῶν παιδῶν, αἱ ἀποστάσεις τῶν πινάκων, οὐχ ἥττον ἐνδιαφέρουσι.

Πόσαι μέχρι τοῦδε βλάβαι δὲν ἔλαβον χώραν ἕνεκα τῆς ἐλλείψεως τοιούτων μέτρων;

Ὁ ὑπερβολικὸς ἢ ἀνεπαρκὴς φωτισμὸς, τὸ μέγα ἢ μικρὸν διὰ τινα θρανίον, τὸ ἀναπνεῖν ἐν μεμολυσμένη ἀτμοσφαιρᾷ, τὸ προσβάλλεσθαι ὑπὸ ρεύματος ἀέρος, τὸ πολὺ ἢ οὐδόλως θερμαινεσθαι ἔχουσι συνεπείας οὐ τὰς τυχοῦσας.

Αἱ κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους ἐν Ἀμερικῇ πρὸς χρῆσιν σχολῶν κτισθεῖσαι οἰκοδομαί, λέγει ὁ Παρόξ, εἰσὶν, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, μεγαλοπρεπῆ ἰδρύματα, ἀληθεῖς ναοὶ τῆς νεότητος, μετ' αὐτῶν διὰ τὰς ἀναπαύσεις, θαλάμων πρὸς ἀπόθεσιν τῶν ἐνδυμάτων, νιπτήρων, εὐρέων ὀματίων καλῶς φωτισομένων, θερμαινομένων δεόντως καὶ ἰκανῶς ἀεριομένων. Ὁ ἀερισμὸς γίνεται διὰ σωλήνων εἰσαγόντων ἐν ταῖς αἰθούσαις, κάτωθεν, τὸν ἐξω ἀέρα καὶ δεχομένων ἄνωθεν τὸν μεμολυσμένον, ἵνα τὸν ἐκβάλωσιν. Ἰδοὺ πῶς ὁ Ὀράτιος Μὰν ἀποφαίνεται περὶ τῶν σχολικῶν ἡμῶν οἴκων. Ἐξαιρουμένων τῶν πολυτελῶν ἰδιωτικῶν ἐκπαιδευτηρίων τῆς Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας, μόλις ἀπῆντησα ἐν Εὐρώπῃ ἐν κατάστημα συμπαραβαλλόμενον πρὸς τὰ τῆς δευτέρας σειρᾶς ἡμέτερα· καὶ τὰ πρῶτα ταῦτα λίαν ὑπολείπονται τῶν παρ' ἡμῖν τοῦ αὐτοῦ βαθμοῦ. Ἐν Σκωτίᾳ καὶ Ἀγγλίᾳ, τὰ τῶν ἀπόρων σχολεῖα πληροῦνται ἀπιστεύτως· εἶδον πλείους τῶν 400 παιδῶν εἰς δύο αἰθούσας 30 ποδῶν ἐπὶ 20, καὶ εἰς Λαγκαστριανὴν σχολὴν 1000 ἐν τῷ αὐτῷ μέρει. Ἐν Πρωσσίᾳ καὶ τοῖς λοιποῖς γερμανικοῖς κράτεσιν, αἱ σχολαὶ εἶναι κοινόταται· ἡ Δειψία κόμνει ἀξίεπαινον ἐξαιρέσιν. Ἐν τούτοις τὰ μέγα ἐκπαιδευτήρια ἐν Εὐρώπῃ ἔχουσι πολυτίμον διαίρεσιν· χωρίζονται εἰς πολλὰς αἰθούσας

χρησιμοποιούμενας διὰ τὰς διαφόρους τάξεις, οὕτως ὥστε ἡ μὲν νὰ μὴ ἀνησυγῇ τὴν δι.

Ἄλλ' αἱ αἰθουσαι αὗται εἶναι μικραὶ ὑφ' ὅλας τὰς ἐπόψεις· σπανίως εἶδον μικρὸν παιδίον ἐπὶ τοῦ θρανίου ἐγγίξον τὸ ἔδαφος διὰ τῶν ποδῶν ὡς, ἐν ἀπάτῃ τῇ Γερμανία δὲν εὖρον ἐν δημοσίᾳ σχολῇ μαθητὰς ἔχοντας τὰ ἴδια αὐτῶν γραφεῖα. Ἀπῆντησα ἐν Ὀλλανδία, σχολεῖα θερμαινόμενα καὶ ἀεριζόμενα κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς τέχνης, ἀλλ' ὄχι ἐν Γερμανία. Πανταχοῦ ψηλαφητὴ ἄγνοια τῶν ὑγιεινῶν κανόνων τῆς ἀναπνοῆς. Ἡ ἀτύσφαιρα τῶν αἰθουσῶν εἶναι πολλάκις ἀφόρητος· κατὰ τὰς θερμότερας ἡμέρας, δὲν ὑπάρχει πλέον τοῦ ἐνὸς παραθύρου ἠνοιγμένον ἐν αἰθούτῃ γεμούσῃ πικίδων ἀνοιγομένης τῆς θύρας πρὸς εἴσοδον ἢ ἐξόδον, κλείεται τὸ παράθυρον. Αἱ περισσότεραι θερμότεραι κλιμακῶν ἐξώθεν, ὥστε ὁ ἀὴρ δὲν ἀνανεοῦται διὰ τοῦ ρεύματος ὅπερ σχηματίζεται ὅταν ἀνάπτηται ἐξώθεν. Ἐρωτῶν πῶς ἀερίζονται αἱ διάφοροι τάξεις, ἐλάμβανον τὴν ἀπόκρισιν, ἀνοιγομένων τῶν θυρῶν καὶ τῶν παραθύρων.»

Καὶ ἡ ἐπίπλωσις τῶν ἐκπαιδευθῶν ὄχι ὀλιγώτερον ἔλκει τὴν προσοχὴν ἐν Ἀμερικῇ. Ἐκαστὸν παιδίον, (ἢ δύο ὁμοῦ) ἔχει τὸ ἴδιον αὐτοῦ γραφεῖον βερνικωμένον, ὅπερ λάμπει ὡς ὕελοσ, καὶ τὴν μικρὰν αὐτοῦ ἔδραν (μετὰ ὑποβασταγμάτων τὸ πλεῖστον), ἐφ' ἧς ἀνέτως κάθηται. Οἱ πόδες συνήθως τῆς τε ἔδρας καὶ τοῦ γραφείου εἰσι σιδηροὶ· τέσσαρες δίοδοι διασταυρούμενοι πρὸς τοῦ μαθητοῦ τὸν ἀποξενοῦσι πανταχόθεν διὰ τῆς διατάξεως ταύτης, περισυνάγεται περὶ ἑαυτὸν, ἡ θέσις αὐτοῦ εἶναι μᾶλλον ἐλευθέρα καὶ ὑγιεινότερα καὶ ὁ νέος ὑπόκειται ὀλιγώτερον εἰς τὸ ἀφαιρεῖσθαι.

Ἐνεκὰ τούτου τὸ σχολεῖον ἐν Ἀμερικῇ ἀντικαθιστᾷ τὴν οἰκίαν ἐν τῷ γραφείῳ του, ἐννοεῖται, φυλάττει ὁ μαθητὴς πάντα τὰ ἐν αὐτῷ χρειώδη· οὕτως εὐθύνεται αὐτὸς διὰ τὰ βιβλία του καὶ τὸ ὕλικόν καὶ προλαμβάνεται πᾶσα ἐκ συνωθησεων καὶ ἀντεγκλήσεων ἀταξία. Ἀληθὲς ὅτι πρὸς ταῦτα καὶ χῶρος μέγας ἀπαιτεῖται καὶ δαπάναι οὐ μικραὶ, ἀλλ' ὁ ἀποβλέπων κυρίως πρὸς τὸ καλόν, ὀλίγον παρακωλύεται ἐκ τῆς ἀπατίσεώς τινων κερματίων.

Καὶ οἱ διδάκταλοι ἔχουσι κρημὰ γραφεῖα· αἱ αἰθουσαι πρὸς τούτους κοσμοῦνται πλουσίως ὑπὸ μαυροπινάκων, χαρτῶν, σφαιρῶν, ὠρολογίων, θερμωμέτρων, κτλ. Προσθετέον ὅτι ἐν Ἀμερικῇ ἔχουσι πᾶν εἶδος μηχανῆς μετὰ τῶν παραρτημάτων πρὸς χρῆσιν τῶν σχολῶν, διὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς μηχανικῆς, φυσικῆς κτλ.

Ὅ,τι εἶπομεν περὶ οἰκοδομῶν, ἀερισμοῦ, γραφείων καὶ καθισμάτων, ἀποδεικνύουσιν ὅτι εἰς τὴν φυσικὴν ἀνατροπὴν ἀποδίδεται ἰδιάζουσα βαρύτης. Πᾶσα ἡ ἀρχιτεκτονικὴ καὶ ἡ ἐπίπλωσις ὑπολογίζονται ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς ὑγιεινῆς. Προσθῶμεν ὅτι ἐν τοῖς σχολείοις ἐπικρατεῖ καθαριότης ἀμώμητος καὶ εἰς πλεῖστον ὅσα σχολεῖα διασκευαστικὰ σύναμα καὶ ὠφέλιμοι εἰς τὴν σωματικὴν ἀνάπτυξιν εἰσῆχθησαν ἀσκήσεις.

ΟΙΚΙΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ.

ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΜΕΤΑΞΩΤΩΝ.

Λάβε μίαν λίτραν οἰνοπνεύματος (σπίρτου) 100 γράμμα μίλανος σάπωνος καὶ 135 γράμμα μέλιτος· ἀνάμιξον τὰ εἶδη ταῦτα, θέτων αὐτὰ ἐπὶ μετρίας πυρᾶς καὶ ἀνακατόνων ἀδιακόπως. Βύθισον ἐντὸς τοῦ μίγματος τούτου ψῆκτραν τριγίνην, δι' ἧς ἀλειψὸν τὸ ὕφασμα ἐσώθεν καὶ ἐξώθεν. Ἐἶτα βούτυρον τὸ ὕφασμα εἰς κάδον πλήρη ὕδατος, πλύνε αὐτὸ τρεῖς φορὰς ἀλλεπαλλήλως χωρὶς νὰ τὸ πιέσης, εἶτα κρέμασον αὐτὸ νὰ στεγνώσῃ χωρὶς νὰ τὸ συστρίψῃς (στραγγίση) ἀκολούθως σπόγγισέ το μὲ ξηρὸν πανίον, καὶ σιδερώσέ το ἀπὸ τὸ ἀντίστροφον μέρος. Ἄν ἡ πράξις αὕτη ἐκτελεσθῇ ἐπιμελῶς καὶ μετὰ προσοχῆς, τὸ μεταξωτὸν ὕφασμα ἀποβαίνει λαμπρὸν καὶ καθαρὸν ὡς πρότερον, χωρὶς νὰ ἀποβάλλῃ τὴν στιλπνότητά του· πρέπει ὅμως νὰ ξηλώσῃ τις τὸ φάρμακον, τὸ ὁποῖον θὰ καθαρίσῃ. Ἡ παρασκευασία αὕτη ἐφαρμόζεται εἰς πᾶν εἶδος μεταξωτοῦ, καὶ εἰς αὐτὰ μάλιστα τὰ ξεφτυστὰ μεταξωτὰ, εἴτε λευκὰ εἴτε χρωματισμένα.

ΠΕΡΙΟΔΙΑ ΕΝ ΠΕΡΣΙΑΙ.

Ἴδε τεύχος ΜΑ' σελ. 1304).

Ἐπειδὴ αἱ ἐν τῇ Μαύρῃ θαλάσῃ τρικυμῖαι διαρκοῦσι συνήθως τρεῖς ἡμέρας, ἠναγκάσθημεν νὰ περιμείνωμεν ὀλόκληρον ἑβδομάδα μέχρις οὐτὰ κύματα πέσωσιν. Ἐλπίσας [ὅτι ἡ προσβολὴ τοῦ ἀνέμου παρῆλθεν ἠνάγκασα τοὺς ναύτας νὰ ἐπιβιβάσθωσι καὶ οὕτω παρεκάμψαμεν τὸ ἀκρωτήριον Βηνς, ἀλλὰ μόλις ἀνοιχθέντες προσεβλήθημεν ὑπὸ νέας τρικυμίας, σφοδρότερας τῆς προηγουμένης καὶ ἠναγκάσθημεν πάλιν νὰ ὀπισθοχωρήσωμεν μέχρι Κερασσοῦντος ἔνθα καὶ ἀπεβιβάσθημεν.

Ἡ πόλις αὕτη ἐν τῷ μεταξύ Ἰσχοπόλεως καὶ Τραπεζοῦντος κόλπῳ τοῦ Εὐξείνου κειμένη πολλὰ καὶ διαφόρους φέρει περὶ τοῦ ὀνόματος, τῆς θέσεως καὶ τῆς ἀρχαιότητος αὐτῆς γνώμας τῶν ἀρχαίων σοφῶν περιηγητῶν πολὺ ἀπ' ἀλλήλων διαφερούσας. Καὶ πρὶν μὲν εἰσέλθωμεν εἰς τὰ καθέκαστα τῶν γνώμων τούτων, ἐν πρώτοις καλὸν εἰρήσθω περὶ τοῦ ὀνόματος τῆς πόλεως.

Τὸ ὄνομα τῆς χώρας ταύτης κατ' ἄλλους μὲν ἔχει ἐκ τοῦ ὀμωνύμου δένδρου κερασέας κατ' ἄλλους δὲ μεταγενεστέρους ἐκ δύο μεγάλων κεράτων, μεταξύ τῶν ὁποίων κεῖται ἡ πόλις, καὶ ἄτινα ἀποτελοῦνται ἐκ βραχύδους χερσονήζοντος περὶ τοῦ λόφου ὑψουμένου πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ μέχρι τῆς κορυφῆς τοῦ ὁποίου διήκουσι τὰ ἀπὸ θαλάσσης τείχη περικλείοντα τὴν πόλιν· ὥστε ἐκ τῶν δύο τούτων κερατοῖδων λόφων ἡ μεταξύ κειμένη παραλία ἰμαλὴ καὶ ἰσχυροῦς τείχος ἐκ μεγάλων λίθων τετειχισμένη πόλις ἔλαβε τὸ ὄνομα Κερασσοῦς. Περὶ δὲ τῆς θέσεως καὶ ἀρχαιότητος τῆς χώρας πλεῖστοι ὅσοι διαφωνοῦν εἰς τὸ ὄνομα τῆς χώρας περιεκτικόν τι δηλοῦν φαίνεται κατεῖχε πλείους τῆς μιᾶς πόλεως, ὡς ἐκ τοῦ ὀμωνύμου δένδρου κερασέας· ἀλλ' ὅμως δύο τοῦλάχιστον ἀναντιρρήτως, καὶ μὴ συγχρόνως ὀνομάζοντο διὰ τοῦ ὀνόματος τούτου. Καὶ περὶ τῆς μιᾶς μὲν τούτων, περὶ ἧς ἴδια ὁ λόγος, λόγον ποιούμενος ὁ Ἀρρίανος ἐν τῷ Πόντῳ περίπλου (16,4), ἀποκαλεῖ αὐτὴν Φαρνακίαν καὶ ἄποιον Σινωπέων, προστιθεὶς ἅμα ὅτι τὸ πάλαι Κερασσοῦς ἐκαλεῖτο, ἐνῶ περὶ τῆς ἐτέρας οὐδόλως ἀναφέρει. Περὶ δὲ ταύτης μείαν ποιεῖται ὁ Ξενοφῶν ἀπολύτως ἐν τῇ Κύ-

ρου ἀναβάσει (Ε'. γ'. 2) οὐδὲν ἄλλο ἀναφέρειν περὶ αὐτῆς μήπω συνοικισθείσης, ὥστε ἐκάτερος περὶ ἰδίας πόλεως ποιεῖται λόγον. Ἡ δὲ σωζομένη Κερασσοῦς ὡς ἐκ πολλῶν φαίνεται χωρίων εἶναι ἢ ὑπὸ τοῦ Ἀρρίανου ἀναφερομένη ἐνοικισθεῖσα ἐν τοῖς Μακεδονικοῖς χρόνοις κατὰ λογίους ἐπιχωρίους. Τοῦτο δὲ μαρτυρεῖ καὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς Φαρνακία ὅπερ ἔλαβεν ἢ ὑπὸ τοῦ ἰδίου αὐτῆς κτίτορος Μιθριδάτου ἐπ' ὀνόματι τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Φαρνάκου, ἢ ὑπ' αὐτοῦ τούτου τοῦ υἱοῦ. Σφάλλεται ὅμως, ὡς φαίνεται ὁ Ἀρρίανος περὶ τῆς ἐποικίσεως τῆς χώρας, λέγων ὅτι εἶναι ἀποικία Σινωπέων, ἢ ἀπατηθεὶς ἐκ τῆς συνωνύμου αὐτῆς τοῦ Ξενοφῶντος, ἢ, ὁ καὶ πιθανώτερον, ἐκ τοῦ ὅτι ἐνταῦθα, ὡς μαρτυρεῖ καὶ ὁ Στράβων (ΙΒ'. 3, 17), συνφιχίσθησαν οἱ Κοτυωρίται, ἄποικοι Σινωπεῖς. Ἄλλ' ὅμως αὕτη οὐδόλως ὡς εἰκάζεται ὑπῆρχεν ἐπὶ Ξενοφῶντος, καὶ ἀπόδειξις τούτου ἦν ἡ παρασιώπησις τοῦ ἀνδρός περὶ τῆς ἐλληνικῆς ταύτης καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ κειμένης πόλεως· καὶ ὁ Ἀρρίανος ὅμως καίτοι λίαν ἦν ἀκριβολόγος περὶ τὰς θέσεις καὶ τὰς πόλεις, ἔλαθεν αὐτῆς ὡς μαρτυρεῖ ὁ μεταγενέστερος αὐτοῦ Ἀνώνυμος συγγραφεὺς τοῦ Πόντου, ὅς περὶ ἀμφοτέρων μνημονεύει, καὶ ἐκ τοῦ ὁποίου ὡς καὶ ἐκ τοῦ ἀρχαιότερου Σκύμνου τοῦ Χίου ἀρεῖται οὗτος. Ἐνταῦθα καθαρῶς βλέπομεν σύγχυσιν τῶν δύο πόλεων τῶν ἱστορικῶν ἀνδρῶν· πρὸς σαφήνειαν ὅμως καὶ ἀπάλειψιν πάσης ἀμφιβολίας παραβαλλομένων τῶν δύο πόλεων εὐρίσκομεν τὴν μὲν τοῦ Ἀρρίανου ἀπέχουσαν ἀπὸ Τραπεζοῦντος διάστημα ἑπτακοσίων τεσσαράκοντα σταδίων, καὶ ἀπὸ ταύτης εἰς Κοτύωρα τριακοσίων τριάκοντα· τὴν δὲ τοῦ Ξενοφῶντος ἀπὸ μὲν Τραπεζοῦντος τριῶν ἡμερῶν διάστημα, ἀπὸ ταύτης δὲ εἰς Κοτύωρα ὑπὲρ τῶν δέκα. Δὲν ἡδύνατο δὲ βεβαίως ὁ ἀνὴρ οὗτος ἐν τρισὶν ἡμέραις νὰ διανύσῃ μετὰ τοῦ στρατοῦ καὶ τῆς στρατιωτικῆς αὐτοῦ ἀποσκευῆς διάστημα ἑπτακοσίων τεσσαράκοντα σταδίων. Ἐκ τούτου λοιπὸν ἐξάγεται ὅτι ὁ Ξενοφῶν τίθησι τὴν χώραν πλησιέστερον Τραπεζοῦντος, ὁ δὲ Ἀρρίανος πιθανόν νὰ εἰρήσθῃ, ὅτι πάλαι Κερασσοῦς ἐκαλεῖτο, ἐκ τοῦ Σκύμνου καλοῦντος τὴν περὶ νῆσον Ἄρεως πόλιν Κερασσοῦντα.

Ἦδη λείπεται ἡμῖν νὰ ἀποδείξωμεν ὅτι καὶ

τὸ φυτὸν, ἡ κερασέα μετεκομίσθη ἀπὸ τῆς τοῦ Ξενοφῶντος Κερασούντος εἰς Ἰταλίαν ὑπὸ Λουκούλλου στρατηγοῦ τῶν Ῥωμαίων, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Ἀθήναιος (Β'. 51), καὶ νικητοῦ τοῦ Μιθριδάτου καὶ Τιγράνου, διότι ἐπ' αὐτοῦ ἱστορουμένη τοῦ Ἀρβιανῶν Κερασοῦς ἐκαλεῖτο Φαρνακία. Ὅπως δὲ ἀποδείξωσι πρὸς τούτοις ὅτι αὕτη οὐδέποτε ἐκαλεῖτο Κερασοῦς, παραδέχονται ὡς διεφθαρμένον τὸ χωρίον Χοιράδες Σκύμνου τοῦ Χίου, ὑπὸ τῶν ἀντιγραφῶν εἰς Κερασοῦς. Ὑστερον δὲ ἐκλειψάσης τῆς ἀληθοῦς Κερασούντος, πιθανώτατα ἐπὶ Βυζαντινῶν ὧν οἱ συγγραφεῖς παραδεξάμενοι τὰ διεφθαρμένα χωρία ὡς ἀληθῆ ἀντὶ ἐκείνης ταύτης ἀπέδωκαν τὸ ὄνομα Κερασοῦς, ὅπερ ὕστερον κατισχυῖται ἔμεινε καὶ τοῖς λοιποῖς. Ὅθεν ἐξάγομεν ὅτι οὐδέποτε ἡ Φαρνακία ἐκλήθη Κερασοῦς, καὶ ὅτι ἡ συνωνυμία τῶν δύο τούτων πόλεων ἐπέδωκε τῇ ἐπιχρησάσῃ καὶ ὕστερον Κερασούντι ὀνομασθεῖση ὅ,τι ἱστορικῶς ἀνῆκε τῇ ἀποθανούσῃ.

Πλὴν ὅμως τῶν δύο τούτων ἄλλος τις ἀρχαιότερος συγγραφεὺς, Σκύλαξ ὁ Καριανδεὺς, παρουσιάζει εἰς ἡμᾶς καὶ τρίτην Κερασούντα, καίτοι ἐν πολλοῖς δὲν εἶναι λίαν ἀκριβής, ἐξακοντίζων αὐτὴν δυσμικώτερον Σινώπης, καὶ καλῶν τὴν ἡμετέραν ἀρχαιότερον Χοιράδες ὥστε κατὰ τοῦτον ἡ χώρα αὕτη περὶ τῆς ὁ λόγος ἔκειτο ἢ ἀνατολικώτερον τῆς νήσου τοῦ Ἄρεως ἢ κατ' ἀντικρὺ τὸ πολὺ αὐτῆς, ἐνῶ ἡ σημερινὴ Κερασοῦς ἀφίσταται πρὸς δυσμὰς τῆς νήσου περὶ ὥρας ἀπόστασιν.

Ἐτερος δὲ τις τῶν νεωτέρων συγγραφέων ὁ Μελέτιος τίθησι τὴν μὲν Φαρνακίαν, ἢ καὶ ἐπὶ τοῦ Ἄνωμένου τοῦ Πόντου συγγραφῆως οὕτως ὠνομάζετο, δυσμικώτερον Τραπεζοῦντος εἰς ἀπόστασιν πεντήκοντα μιλίων, τὴν δὲ Κερασούντα εἴκοσι μίλια πρὸς δυσμὰς τῆς Φαρνακίας, ἢ προστίθησιν ὅτι ἐπ' αὐτῶν ἐκαλεῖτο Φαρνάκη ἢ Πλάτανα ἐνῶ ἦν ἐρείπια μόνον· ἀλλ' ὅμως δὲν εἶναι ἡ χώρα αὕτη ἢ Φαρνακία ἢ ἡ Κερασοῦς, ἀλλὰ ἄλλη τις χώρα ὀλίγον δυσμικώτερον αὐτῆς εἰς ἀπόστασιν περίπου μιᾶς ὥρας καὶ ἐρείπιά τινά παρουσιάζουσα πεπτωκότες τείχους βυζαντινῆς ἐποχῆς, Πάτλαμα καλουμένη.

Τοιαῦται λοιπὸν αἱ διαφωνίαι περὶ τῆς θέσεως

καὶ τῆς ἀρχαιότητος τῆς χώρας· τῶν δὲ νεωτέρων γεωγράφων τινὲς μὲν τέλος παραβάλλοντες τὸν Ἀρβιανὸν πρὸς τὸν Στράβωνα παραδέχονται τὴν ὑπαρξιν ἐπίσης δύο Κερασούντων, ἄλλοι δὲ μόνον τὴν πλησιέστερον Ἐρμωνάσσης καὶ Τραπεζοῦντος, διατεινόμενοι ὅτι ἕκαστος τῶν γεωγράφων μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ὀνομάζουσι χώραν ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο. Κατὰ τούτους ἔχουν πλὴν τοῦ ὅτι ἡ αὐτὴ καὶ ὑπὸ τῶν δύο ἀναφέρεται χώρα, φαίνεται προσέτι καὶ νεοθευμένον τὸ χωρίον διὰ προσθήκης τοῦ ἀντιγράφαντος. Ἐπομένως διττῶς ἔστι πιθανὴ ἢ ὑπόθεσις τοῦ χωρίου τοῦ Ἀρβιανῶν αὕτη ἢ Φαρνακία πάλαι Κερασοῦς ἐκαλεῖτο, » Σινωπέων καὶ αὕτη ἄποικος » [Περὶ πλ. 46, 4] ἢ ὑποβολιμαῖον καὶ κατὰ συνέπειαν ἐξοβελισταῖον, ἢ ὅτι μόνον τὸ α Σινωπέων καὶ αὕτη ἄποικος » παρεσέφρησεν ἐκ συγχύσεως ἰδεῶν. Πρὸς ὑποστήμιν δὲ τῆς ἰδέας αὐτῶν φέρουσιν εἰς μαρτυρίαν τὸν γεωγράφον Piskler λέγοντα (σελ. 525) ὅτι ὁ Ἀρβιανὸς ἔγραψε Χοιράδες ἀντὶ Κερασοῦς, ὁ δὲ τελευταῖος τῶν ἀντιγραφῶν προσέθηκεν ἐξ ἰδίων τὸ Σινωπέων ἄποικος ἀναμνησκόμενος τὸ περὶ τῆς ἄλλης Κερασούντος χωρίον τοῦ Ξενοφῶντος. Πλὴν δὲ τοῦ ῥηθέντος γεωγράφου προβάλλουσιν ὡς πιθανώτερον καὶ τὸν Στράβωνα (ΙΒ'. 3. 17) λέγοντα ὅτι ἡ Φαρνακία δὲν ἦτο κυρίως παραθαλασσία, ἀλλ' ὅτι ἔκειτο ὀλίγον μεσογειότερον· διότι ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ ὁ γεωγράφος ἀναφέρει μὲν τὴν Φαρνακίαν ἀλλὰ κεχωρισμένως ἀριθμῶν δὲ τὰς ἐξ Ἄμιτου εἰς Τραπεζοῦντα παραλίους πόλεις δὲν συμπεριλαμβάνει μεταξὺ τούτων καὶ τὴν προκειμένην. Εἰς τούτους ὅθεν τοὺς μὴ ἀρκουμένους εἰς τὰς τῶν ῥηθέντων σφῶν ὁμολογίας περὶ τῆς ἐπιθαλασσίας τῆς πόλεως θέσεως, προβάλλομεν καὶ τὸ χειρόγραφον τῆς περιηγήσεως Ἀνδρέου τοῦ Λιβαδηνοῦ ὅστις κατὰ πρόσκλησιν μεταβάς τοῦ ἀρχιερέως Κερασούντος χάριν θεωρίας καὶ ὁμιλίας ἐκεῖ λέγει τὰ ἐξῆς: « ἑώρακα τὴν Κερασουντίων » μητρόπολιν Ἄστου τείχεσι χαλκοῖς ὠχυρωμένον, ὡς ὁ λόγος, παντάπασι καὶ εὐρύτατον καὶ » θαλάτταις ἡγαλισμένον καὶ νάμασιν ὑδάτων » κατὰ ῥυτον· πόλις γὰρ ἔστι τις αὕτη παλαιὰ » καὶ πολυόλεθρος μυρίων εὐανθέων καὶ καρπίμων ὠραίων ξύλων ἐμβρίθουσαν καὶ χρυσῶν

» οὐκίστερον οὐκίστερον, Εὐξείνου κόλπου τῶν πρὸς » εἰς Κολχίδων ἀντικείμενη παραθαλαττίδος κτλ. » κτλ. ». Ὅστε κατὰ τὸ χειρόγραφον τοῦτο δὲν ἦτο αὕτη μεσόγειος ἀλλ' ἐπιθαλασσία. Ἴσως δὲ τις ὑπῆρξε καὶ ἄλλη μεταξὺ Φαρνακίας καὶ Κερασούντος συνάφεια, ὅτι δηλαδὴ Φαρνάκης ὁ ἰδρυτὴς ἢ ἀνακκινιστὴς τῆς ὁμωνύμου αὐτῶν πόλεως συνήκισεν εἰς αὐτὴν τοὺς κατοίκους οὐ μόνον τῶν Κοτυώρων, ὡς ἀναφέρει ῥητῶς ὁ Στράβων, ἀλλὰ πιθανῶς καὶ τῆς Κερασούντος καὶ ἄλλων πολισμάτων.

Ἦδη δόντες τὸν ὀρισμὸν τῆς χώρας μεταβαίνωμεν εἰς τὸ ἱστορικὸν αὐτῆς μέρος. Εἴπομεν ἀνωτέρω ὅτι ἡ πόλις κείνη μεταξὺ δύο κερατοῖδων λόφων ἐν παραλίᾳ ὁμαλῇ, τετειχισμένη με ἰσχυρὰ τεῖχη διήκοντα ἀπὸ θαλάττης μέχρι κορυφῆς τοῦ ὑπερκειμένου λόφου. Τῶν τειχῶν τούτων μέρος μὲν ἀνῆκεν εἰς ἀρχαιοτάτην ἐποχὴν, τὰ δὲ πρὸς τὴν τοῦ λόφου κορυφὴν διήκοντα εἰς διαφόρους μεταγενεστέρας, καθότι ἐκτός τινων μερῶν τὰ μὲν ἀνήκουσιν εἰς Μιθριδάτειον, τὰ δὲ εἰς Βυζαντινὴν ἢ καὶ τῶν μεγάλων Κομνηνῶν, ὡς ἐκ τῆς τειχοδομίας δύναται τις νὰ εἰκάσῃ, μηδεμιᾶς οὔσης ἐπιγραφῆς ἢ ἄλλου μνημείου ἢ συμβόλου. Δυστυχῶς ὅμως ὁ χρόνος οὔτε ἐντὸς τῆς πόλεως ἀφῆκεν ἢ κτίριον ἢ ἄλλο τι ἀρχαίας ἐποχῆς τέχνης, εἰμὴ πρὸς τὰ μέσα καὶ κατὰ τὴν κορυφὴν τοῦ λόφου φαίνονται ἐπὶ πρᾶνους καὶ πρὸς Ἄν. ἐδώλιά τινά ἐμφαινόμενα θέσιν θεάτρου, ἐνθα εἶναι τὸ ἐρημοκλήσιον τοῦ προφήτου Ἡλίου· ὑποκάτω δὲ καὶ πρὸς Δ. εἶναι τὸ ῥηθὲν βαθύτατον καὶ λαξευτὸν ἀφθόνου γλυκεῖος καὶ λαμπροῦ ὕδατος φρέαρ, ἀφ' οὗ κατὰ τὸ θέρος ἡ πόλις ἀπασα ὕδρευεται. Τὸ φρέαρ τοῦτο, καλούμενον θέαμα, φαίνεται ὅτι ἦν ἡ ἀγορὰ καὶ ὁ τόπος κοινῆς διαχύσεως, ἐπειδὴ ὁ περίξ ἡμικυκλοειδὴς χώρος περιστοιχίζεται ὑπὸ βράχων, ἐνθα παρατηροῦνται λαξευτὰ ἐδώλια καὶ ἐδραὶ διαφόρου εἶδους. Ἀνατολικώτερον δὲ καὶ ἐπὶ τῆς θαλάττης ἐπὶ βραχίονας καὶ τοῦτο θέσεως εἶναι χωριστὸν τι περιτειχισμα, ὅπερ ὑποτίθεται νομισματοκοπιῶν, ὁμοιάζον μᾶλλον ὀπλοθήκῃ ἐγούσῃ πολλοὺς ὑπογίους θόλους, ἢ καὶ βασιλεία μὲ μίαν πύλην πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ ἐτέραν συγκοινωνοῦσαν μετὰ τῆς ἄλλης πόλεως. Ἐκτὸς

δὲ τῶν ἀρχαίων αὐτῆς τειχῶν, πολλαχοῦ διατηρουμένων σώων, καὶ εἰς ἕκτασιν ἱκανὴν ἀπαντωμένων, καὶ τῶν ὑπογείων χειροποιήτων σηράγγων, τοῦ θεάματος καὶ τῶν ὑπογείων τῶν μῶλων, οὐδὲν ἄλλο ἀρχαιότητος μνημεῖον σώζεται. Ἡ Ἁγία λεγομένη Σοφία, ἄσκημον οἰκοδόμημα, εἰς ὀθωμανικὸν μεταβληθὲν τέμενος, καὶ ἐντὸς ἀρχαιοτάτου οἰκοδομήματος ἐκ τῶν αὐτῶν ὀγκωδῶν λίθων, συναπαρτίζοντος τὰ ἀρχαῖα τεῖχη, ἢ μᾶλλον ἀποτελοῦντος ἕτερον τεῖχος, καὶ προφυλάσσοντος δυσμῶν τὸν μῶλον, δὲν φέρει μὲν τι ἄξιον λόγου, φαίνεται ὅμως ὑπάρξασα βωμὸς ἐλληνικός. Ὅμοιον τι τεῖχος φαίνεται προφυλάττον κατὰ καιροῦ τὸν λιμένα καὶ ἐξ ἀνατολῶν, διατηρούμενον μὲν, οὐχὶ ὅμως τὸ ἀρχαῖον, ἀλλ' ἕτερον νεωτέρας ἐποχῆς. Ἐπιγραφὴν οὐδεμίαν εὗρομεν ἐπὶ τῶν ἀρχαίων τειχῶν ὡς καὶ ἐπὶ τῆς ὕστερον ἐπὶ τῶν καταπεπτωκότεων πολλαχοῦ ἐποικοδομήσεως. Ὅστε ἐκ πάντων τούτων βλέπομεν ὅτι ἡ Φαρνακία οὐδὲν ἄλλο ὑπῆρχεν ἢ ὄχυρον φρούριον.

Τὸ δὲ σημερινὸν αὐτῆς ὄνομα, φαίνεται, ὅτι ἐλαβεν ἢ ἀπέλαβεν ἐπὶ τῆς Βυζαντινῆς ἐποχῆς, ὅτε ἐξέλειψεν ἡ πραγματικὴ Κερασοῦς. Κατὰ τὴν ἐνάτην τοῦλάχιστον ἑκατονταετηρίδα (882) ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ τῶν μητροπολιτῶν ἀπαριθμῆσει τοῦτο φέρει τὸ ὄνομα ὑπαγομένη εἰς τὴν διοικητικὴν ἱεραρχίαν τῆς τότε μὲν ἐπιστήμου καὶ διοικητικῆς ἑδρας τοῦ Πολεμωναίου λεγομένου Πόντου, τοῦ μέχρι Ριζαίου ἐκτεινομένου, νῦν δὲ ἀσῆμου καὶ εἰς θέσιν πολίχνης ἐκπεσούσης, μετὰ τῆς Τραπεζοῦντος ἴσως, ἐκείνη μὲν ὡς ἐπισκοπὴ, αὕτη δὲ ὡς αὐτοκέφαλος ἀρχιεπισκοπή. Κατόπιν ὅμως ἐπὶ Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ, αὐτοκράτορος Βυζαντίου, προσήχθη εἰς μητρόπολιν ἀνυδείξασα μητροπολίτην αὐτῆς Πέτρον τινά, δὲ συνυπέγραψε τὴν καθάρσει Κοσμᾶ τοῦ Ἀττικοῦ, Πατριάρχου Κων. πόλεως (1142—1180). Καὶ ἐν ἄλλῳ δὲ τινι σημειώματι βασιλικῷ, ἐπὶ Ἰσακίου τοῦ Ἀγγέλου, ἀναφαίνεται μητροπολίτης Κερασούντος. Καίτοι δὲ ἀναφέρεται ἐπισκοπος αὐτῆς ἀρχαιότερον ἐν τῇ τῷ δευτέρου περὶ Ἀντιόχειαν συγκροτηθείσῃ συνοδῷ ἐπὶ Κωνσταντίου υἱοῦ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, οὗτος οὐδὲν ἤρχιεράτευσε κατὰ τὴν ἐποχὴν, ἐν τῇ

Θ'. Βαλσαμῶνος, καθ' ἣν συνεκροτήθη ἡ σύνοδος ὥστε δὲν δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι κατὰ ταύτην τὴν ἐποχὴν ἀντικατεστάθη τὸ ὄνομα Φαρνακία διὰ τοῦ Κερασσοῦς, ἀλλὰ πολὺ μεταγενέστερον. Ἐκ τούτων λοιπὸν δεικνύεται ὅτι ἡ Φαρνακία ἔλαβεν ἢ ἀνέλαβε τὸ ὄνομα Κερασοῦς πρὸ τῆς Η'. ἑκατονταετηρίδος, ὅτε ἐξέλιπεν ἡ ἑτέρα, διότι ἀδύνατον νὰ συνυπάρχωσι δύο ἐπισκοπαὶ οὕτω πλησίον κείμεναι, πολὺ δὲ ὀλιγώτερον δύο μητροπόλεις, οἷαι αἱ ῥηθεῖσαι, ὑποτιθέντες τὴν παρὰ τὴν Τραπεζοῦντα Κερασοῦντα ὡς κύριον τοῦ λόγου θέμα. Μετὰ δὲ τὴν ἄλωσιν αὕτη περιορισθεῖσα εἰς μόνην τὴν πρωτεύουσαν κατέστη ἑξαρχία, ὑπήκουσα τῷ μεγάλῳ Λογοθέτῃ, ὑφ' οὗ μετέβη εἰς τὸν Τραπεζοῦντος διὰ χρηματικῆς ἑξαγορᾶς, ὡς φαίνεται ἐν τῷ τῆς μητροπόλεως Τραπεζοῦντος κώδικι.

Ὅτε δὲ οἱ Λατῖνοι κυριεύσαντες τὸ Βυζάντιον διενέμοντο τοῦτο συστήσαντες νέαν αὐτοκρατορίαν τὴν Τραπεζοῦντα ἔχουσαν πρωτεύουσαν, ἡ Κερασοῦς συμπεριελήφθη ἐν αὐτῇ τῇ τῆς συστηθείσῃ αὐτοκρατορίᾳ, διατελέσασα μέχρις ἐσχάτων ἡ πολυανθρωποτέρα πασῶν, μετὰ τὴν πρωτεύουσαν, τῶν πόλεων τῆς μικρᾶς τραπεζουντείου αὐτοκρατορίας. Ἡ πόλις αὕτη οὐσα φυσικῶς περιτετειχισμένη κατὰ τε ξηρὰν καὶ κατὰ θάλατταν, ὡς ἐκ τῆς κατὰ θάλατταν μὲν ὑπεροπτικῆς αὐτῆς θέσεως κατὰ ξηρὰν δὲ τῆς περιζώσεως ὑψηλοῦ δυσπροσίτου βράχου, εὐμοιροῦσα καὶ τοῦ ἀναγκαιοτάτου εἰπεῖν, φυσικοῦ ἀενάου ὄχετοῦ, θεάματος καλουμένου, οὗτινος τῶν ἐκβολῶν ἀγνώστων οὐσῶν, ὑπάρχει σγκοινωνία, μετὰ τῆς πόλεως διὰ τεχνητοῦ φρέατος, ὑπέστη ἐξηκονθήμερον πολιορκίαν, καὶ κατέθεσεν τὰ ὄπλα, συνθηκολογήσασα ἵνα συνοικῶσι συνάμα ἐντὸς τοῦ τείχους Χριστιανοὶ μετὰ Τούρκων ἀποτίοντες ἐτήσιον φόρον ἐν μόνον ἐπὶ κεφαλῆς ἄσπρον, ὄπλοφορῶσιν ἀμφοτέροι, καὶ ὣσιν ἀδιαρρήκτως σύμμαχοί τε καὶ ἐπίμαχοι. Δυστυχῶς ὁμως τῶν συνθηκῶν παντάπασι μὴ τηρηθεῖσῶν, ὡς δυνάμεθα νὰ εἰκασώμεν, διέμεινε μόνον ἐκ τῶν ὄρων τοῦτο ἄχρι τοῦ νῦν, νὰ συνοικῶσιν ἀδιακρίτως ἐντὸς τῶν τειχῶν Τούρκοι μετ' Ἑλλήνων· ἐσώζοντο δὲ τὰ τῶν συνθηκῶν χειρόγραφα παρὰ τινι Φωτεινογλου ἐπώνυμου μὲν ὁμογενεῖ, ἀνάγοντι μέχρις ἀ-

λώσεως τὸ γένος, παρ' οὗ πρὸ μικροῦ χρόνου ἀφρηθήσαν ὑπὸ τινος τῶν Τεραπεγιδῶν, Ἀχιμετβὴ Διστάρογλου.

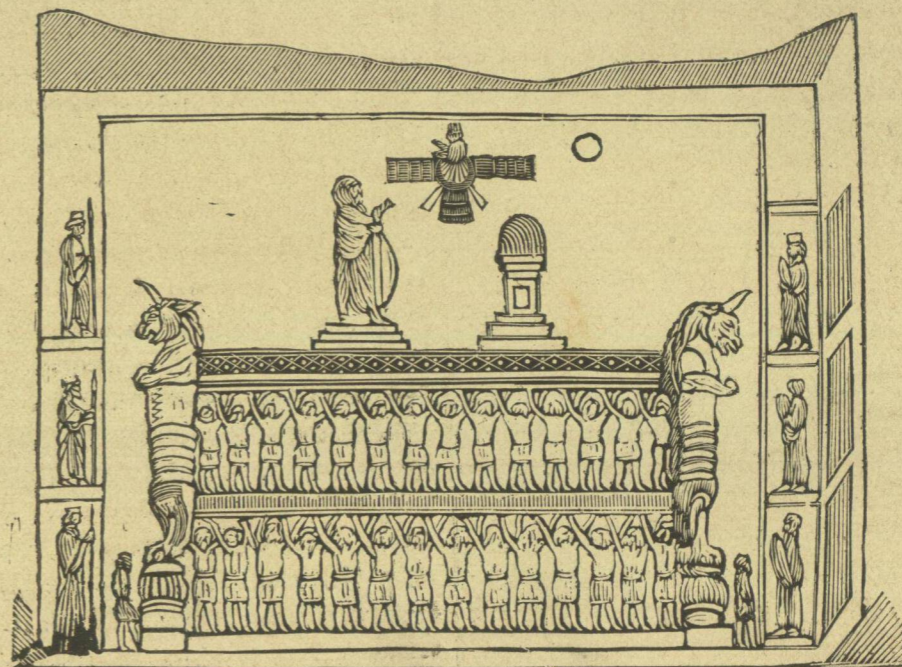
Ἡ ὑπὸ τῶν Τούρκων ἄλωσις τῆς πόλεως ταύτης, ἣτις ἐπὶ τῶν μεγάλων Κομνηνῶν εἶχε τὰ δευτερεῖα μετὰ τὴν Τραπεζοῦντα, περιλαμβάνουσα πολλοὺς ἐμπόρους Γενουησίους, οἵτινες ἀπαξ πρὸς καιρὸν κατώρθωσαν νὰ τὴν κυριεύσωσιν, (ὁμοίως δὲ καὶ οἱ Δοῦκες αὐτῆς πολλάκις ἐν αὐτῇ διετήρησαν ἀνεξαρτησίαν τινά), καὶ ἀντιπαράχθειτα κατὰ τε τῶν ξηρᾶς καὶ θαλάττης δυνάμεων τῶν μεγάλων Κομνηνῶν, φαίνεται ὅτι ἐγένετο, μετὰ τῆς Τραπεζοῦντείου, καθὰ μαρτυρεῖ ὁ Εὐγενικός, καίτοι οἱ Κερασοῦντιοὶ διατείνονται ὅτι ἠλώθη ἑπτὰ ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Τραπεζοῦντος ἔτη· διότι λέγει ὅτι ἡ Κερασοῦς καὶ ἡ Τρίπολις ἐγένοντο ὑπὸ τοὺς Τούρκους μετ' ἄλλων πόλεων ἀνηκουστῶν τῷ Δαβίδ Αὐτοκράτορι Τραπεζοῦντος. Ὁ δὲ Φραντζῆς λέγει διηγούμενος ὅτι ἡ Κερασοῦς μετὰ τῆς Τραπεζοῦντος καὶ τῆς περιχώρου αὐτῇ παρελήφθη ὑπὸ τῶν Τούρκων ἀπὸ τῶν χωρῶν τοῦ ἐκεῖσε τότε βασιλεύοντος Δαβίδ.

Μικρὸν φαίνεται παρηλλαγμένη ἡ ὑπὸ τῶν Τούρκων παράδοσις. Οἱ Τοῦρκοι, κατὰ ταύτην, κύριοι γενομένοι τῶν πρὸς Δ. τῆς πόλεως τόπων, ἐστρατοπέδευσαν σταθερῶς εἰς θέσιν μεταβληθεῖσαν κατόπιν εἰς πόλιν καὶ ὀνομασθεῖσαν ἀπὸ τότε Ὀρτοῦ (στρατόπεδον), κειμένην δὲ παρὰ τὰ Κοτύωρα. Ἐκεῖθεν οὗτοι προτέβαλλον τὴν χώραν ἄνευ τινὸς ἀποτελέσματος, ἀνανεώσαντες καὶ τὸ ἐπιὸν ἔτος τὰς αὐτῶν προσβολάς· μὴδὲν ὁμως κατωρθώσαντες ἐτρέπησαν ἐπὶ τὰ μεσογειότερα, κυριεύσαντες τὴν Νικόπολιν καὶ τὰς περὶ ταύτην πόλεις. Ἐκεῖθεν δὲ ὑπερβάντες κατέσχον τὰ πρὸς Ἀν. τῆς πόλεως παράλια. Ἀλούσης δὲ καὶ τῆς μητροπόλεως μετὰ πλείονος ἐπανελήφθη ἐπισημότητος ἢ ἐπίθεσις. Ἐπὶ μακρὸν δὲ ἀντιστάντες, καὶ φοβούμενοι, μήπως βία τῆς πόλεως κυριευθείσης ἀποβληθῶσι κατὰ τὸν τοῦ πολέμου νόμον τῶν οἰκημάτων, καὶ στερηθῶσι τῆς περιουσίας αὐτῶν, συνέθεντο, οἱ μὲν θέλοντες νὰ μετοικήσωσιν εἰς τὰς τοῦ Αἰγαίου νήσους, ὡς καὶ μετόκησαν οἱ κυριώτεροι, οἱ δὲ λοιποὶ νὰ παραδοθῶσιν ἔχοντες ἀναπαλλατρίωτα τὰ αὐ-

τῶν, ἥτοι νὰ ἐνοικῶσιν, ὡς εἴρηται, ἐντὸς τῶν τειχῶν. Δεκτῶν δὲ τῶν ὄρων γενομένων ἡ πόλις παρεδόθη. Ἐρημωθεῖσα δὲ μετὰ τὴν ἄλωσιν ἡ πόλις καὶ αἱ πλησίον χωραὶ, ὡς ἐκ τῆς εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν μεταβάσεως τῶν κατοίκων, ἐγένετο ἐνῶ ἦτο πρώτης, κατὰ τὴν μαρτυρίαν πολλῶν, τᾶξεως Μητροπόλεως, Ἐξαρχία προσαρτηθεῖσα τῷ Μητροπολίτῃ Τραπεζοῦντος. Ἐν τοιαύτῃ λοιπὸν

διατελοῦσα μέχρι σήμερον καταστάσει ἤρχισεν αὐτῆς ἀναδεικνυομένη κατ' ὀλίγον διὰ τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς τῶν γραμμάτων καλλιέργειας εἰς τὸν ἐμπορικὸν κόσμον.

Ἡ περὶ τῆς ὀλόγος πόλις ἀριθμεῖ ὡς ἕγγιστα 1,570 οἰκογενεῖας ὧν αἱ μὲν 750 ἑλληνικαί, 200 ἀρμενικαὶ καὶ αἱ λοιπαὶ ὀθωμανικαί. Τῶν κατοίκων δὲ οἱ μὲν ὀθωμανοὶ τὸ πλεῖστον εἰσὶ

Ὁ τάφος Δαρείου τοῦ Ὑστάσου.

κτιματῆται, γεωργοὶ καὶ τινες ναυτικοί, οἱ δὲ Ἕλληνες ὄντες ἔμποροι καὶ ναυτικοὶ ὑπερέχουσι τῶν ἄλλων κατὰ τε τὴν διανοητικὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὰ ἄλλα· ἐκκλησιάζονται δὲ οὗτοι εἰς δύο μεγαλοπρεπεῖς νεοδημίτους ναοὺς. Τὰ δὲ ἐκπαιδευτήρια τῆς χώρας, χάρις εἰς τὸν ἀκάματον ζῆλον τοῦ αὐτοῦ πολίτου κ. Γ. Κωνσταντινίδου, καὶ εἰς τὴν φιλοτιμίαν τῶν κατοίκων βαίνουσι καλῶς· εἰσὶ δὲ ταῦτα ἑλληνικὴ σχολή, παρθεναγωγεῖον μετὰ νηπιαγωγείου, παιδαγωγεῖον μετὰ νηπιαγωγείου καὶ ἕτερον νηπιαγωγεῖον ἀρρένων ἐν τῇ ἐνορίᾳ Λιμένης. Καὶ ἡ μὲν ἑλληνικὴ

σχολὴ ἐνῶ πρότερον εἰς δύο ἦν διηρημένη τμήματα, ἑλληνικὸν καὶ ἀλληλοδιδακτικόν, νῦν ἀποτελεῖται ἐκ τεσσάρων τάξεων, ὧν ἡ ἀνωτέρα γυμνασιακὴ, περιέχει δὲ 78 μαθητὰς τὸ ὅλον διδασκομένους ὑπὸ τοῦ σχολάρχου διευθυντοῦ, τριῶν διδασκάλων καὶ ἑτέρου τῆς ὀθωμανικῆς. Τὸ δὲ παρθεναγωγεῖον μετὰ τοῦ νηπιαγωγείου περιέχει 130 μαθητριάς διδασκομένας ὑπὸ τῆς διευθυντριάς μετὰ βοηθοῦ ἐπίσης πτυχιούχου καὶ ἑτέρας παιδονόμου· τέλος δὲ τὸ παιδαγωγεῖον καὶ τὰ δύο νηπιαγωγεῖα ἔχουσι 510 μαθητὰς διδασκομένους ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ, ἐτέ-

ρων ἑπτὰ διδασκάλων καὶ ἑνὸς παιδονόμου. Εὐχῆς δὲ θὰ ἦτο ἔργον ἂν προσελαμβάνετο εἰς διδάσκαλος διὰ τὰ ἀνώτερα ἑλληνικὰ τοῦ παρθεναγωγείου μαθήματα καὶ μίαν διδάσκαλος. Οἱ πλεῖστοι ὁμῶς τῶν κατοίκων ἔχουσιν ἀνάγκη τὰ ἦθη καὶ ἀκατέργαστον τὸ φρόνημα, ἅπερ ὁσημέραι διὰ τῆς προόδου καὶ ἀναπτύξεως τοῦ ἐμπορίου καὶ τῶν γραμμάτων ἐκμηδενίζονται.

Τὸ ἐμπόριον ἔχει καὶ ἐνταῦθα ἰκανὴν σημαντικότητα διὰ τὴν ἀξίαν λόγου εἰσαγωγῆν τε καὶ ἐξαγωγῆν διαφόρων προϊόντων ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ. Οὕτω δὲ αὕτη μία τῶν προσοδοφόρων τῆς Ποντικῆς πόλεως παράγει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ λεπτοκάρυα ἐξ ὧν συνίσταται τὸ κύριον ἐμπόριον, καὶ ὧν μεγάλη γίνεται κατανάλωσις ἐν τῇ Εὐρώπῃ καὶ Ἀφρικῇ· τὰ δὲ τῶν Κερασσυντίων πλοῖα διέρχονται τὸν Εὐξείνιον ὡς καὶ τὴν Μεσόγειον μὲ διάφορα ἐπιτόπια προϊόντα, πλὴν τῶν λεπτοκαρυῶν, ἅτινά εἰσι δύο εἰδῶν τὰ ὀξέα καὶ τὰ στρογγύλα. Τούτων τὰ μὲν ὀξέα φυόμενα παρὰ τὴν παραλίαν ὑπερτιμῶνται τῶν ἑτέρων, ἅτινα φύονται παρὰ τὰ μεσογειότερα μέρη μέχρις ὀκταῶρου ἀποστάσεως. Ἐχων δ' ἐν γένει ἡ χώρα αὕτη κλίμα ὑγιεινὸν καὶ θερπνὸν πλὴν τῶν λεπτοκαρυῶν, μὴ ἀπολαύοντων ὑγιεινοῦ κλίματος, καὶ βλάστησιν ἀκαμαίαν. Διέρχονται δὲ καθ' ἑκάστην ἀπὸ ταύτης ἀπασῶν τῶν ἀτμοπλοικῶν ἐταιριῶν τὰ σκάφη, ὧν καὶ πρακτορεῖα ἐνταῦθα ἴδρυνται.

Ἐπειδὴ δὲ λίαν ἐπωφελὴς ἡ κατασκευὴ λιμένος ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ, οὕτως στεροῦνται ἀπασαι σχεδὸν αἱ τοῦ Πόντου πόλεις οἱ πολῖται ἀπετάθησαν τῷ τέως νομάρχῃ Τραπεζοῦντος Σιρῆ πασσᾶ, περὶ τῆς κατασκευῆς λιμένος, ὅστις διέταξεν ὅπως σὺν ἄλλοις ἀφιερῶθῃ καὶ ἡ πρόσοδος τῆς πωλουμένης πυρίτιδος ὑπὲρ τῆς ἐκχώσεως τοῦ ἀρχαίου λιμένος· πρὸς τούτους δὲ ὁ ῥηθεὶς νομάρχης ἐκάνονσε καὶ φόρον εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς φόρον ἐπὶ τῶν ἐμπορευμάτων, ὅπως ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς ἔτους ἀρξῆται ἡ ἐργασία. Ἐν τινι δὲ συμβουλίᾳ ἐν ᾗ συνεκλήθησαν πᾶσαι αἱ ἀρχαὶ καὶ οἱ ἐπισημότεροι τῶν πολιτῶν ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ νομάρχου, ὑπεδείχθη ὑπ' αὐτοῦ ἡ ἀνάγκη ταχεῖς ἀνοικοδομήσεως νέου διοικητηρίου, ὅπως δι' αὐτοῦ προδιδασθέντος τοῦ διοικητικοῦ ἀξιώματος ἀπὸ καϊμακαμλίκ (τοπαρχίας) εἰς μουτσαριφιλίκ (ἐπαρχίαν), ἡ πόλις μετὰ πλείονος ἐκτελέσει ἀνέσεως τὰ εἰς τὴν πρόοδον καὶ ἀνάπτυξιν αὐτῆς συντελοῦντα. Καὶ ἡ ὁδοποιία δὲ ἀπὸ Κερασσοῦντος μέχρις Νικοπόλεως ἐτέθη περὶ τοῦ εἰς ἐνέργειαν ἐπὶ ὑποθήκῃ, τῇ διαταγῇ τοῦ ἀκαμάτου ἀρωγοῦ Σιρῆ πασσᾶ, τοῦ νᾶ ἐργάζηται ἡμέρας τινὰς ἕκαστος τῶν ἐργατῶν πρὸς παγίωσιν αὐτῆς, ἥτις μεγάλας ὑπόσχεται ὠφελείας τῇ πόλει.

Μετὰ πενθήμερον διαμονὴν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἐπεβιάσθημεν τοῦ πλοίου λίαν πρῶτῃ καὶ ἤρξασαμεν μετ' αἰσίου καιροῦ καὶ οὐρίου ἀνέμου τὸν πλοῦν ἡμῶν. Διαθάντες δὲ τὴν Ὀρδοῦ, (τὸ παρ' ἀρχαίοις Κοτύωρα) τὴν Βόνην καὶ τὸ Ἰασόνιον ἄκρωτήριον, προσεβλήθημεν καὶ πάλιν ὑπὸ νέας τρικυμίας σφοδρῶτατος καὶ ἡπειλήθημεν ὑπὸ ναυαγίου. Ἡ θάλασσα ἦτο κατάλευκος ἐκ τοῦ ἀφροῦ καὶ τὸ κύμα τρομερόν· τὰ νέφη ἔφρουγον μετὰ ταχύτητος πρὸς ἀντολὰς, τὸ πλοῖον δὲ ἠπήκουεν εἰς τὸ πηδάλιον, οἱ ναῦται καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν ἐπιβατῶν ἦσαν ἔντρομοι, ὁ δὲ πρῶτος πικρῶς ἐμέμφετό μοι τὴν ἀσυνεσίαν καὶ μὲ ἐχαρακτήριζεν ὡς ἐγκληματίαν ἐπὶ τῷ ὅτι ἀντὶ νᾶ κλαίω καὶ ἐγὼ καὶ νᾶ ἐπικαλῶμαι τὸν Ἅγιον Γεώργιον καὶ τὸν Ἅγιον Νικόλαον, τοὺς προστάτας τούτους τῶν θαλασσοπόρων, ἐκκήτημην ἀμέριμνος παρὰ τὸ πηδάλιον καπνίζων ὡς ἄλλος Μένιππος, ὃς διαπορθμευόμενος ὑπὸ τοῦ Χάρωνος μετ' ἄλλων ἐψάλλε μόνος παρὰ τὸν πλοῦν καταγελῶν τῶν συμπλωτῆρων του καὶ ἐπισκώπτων αὐτῶν οἷτις τὰ μάλα ἐβρόνχον.

Ἐν τῷ μέσῳ τῆς τρικυμίας, δὲν ἦτο δύσκολον νᾶ διακρίνω ὅτι οἱ ἀνεμοὶ ἐστρέφοντο πρὸς βορρᾶν. Μάτην προσεπαθήσαμεν νᾶ ἀνοιχθῶμεν ὁ ἀνεμος ὤθησεν ἡμᾶς ἐπὶ τῆς παραλίας τῆς Οἰνός, ἔνθα καὶ ἀπεβιάσθημεν.

Ἡ Οἰνὴ, κοινῶς Οἶνεον, παρὰ μὲν τῶν ἀρχαίων ὑπ' οὐδενὸς ἄλλου ἀναφέρεται εἰμὴ μόνον ὑπὸ τοῦ Ἀρῤῥιανοῦ καὶ τούτου ὡς ποταμὸς· ἀλλ' ἐπειδὴ πολλοὶ τοιοῦτοι ἀναφερόμενοι ποταμοὶ ἦσαν συγχρόνως καὶ πολίχνια ὅθεν ἐκ τούτου προκύπτει ὅτι καὶ ἡ Οἰνὴ ὑπῆρξε μικρὰ πόλις ἀποικισθεῖσα μετὰ τὸν Ἀλέξανδρον κατὰ τινὰς δὲ ἀπὸ τῆς Οἰνός τῆς Ἀττικῆς. Καὶ τὸ ἄλλοτε μὲν

πολίχνιον, ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν ἰδίως κῆρήνη καταστὰν καὶ ἐπήνιον Νεοκαισαρείας, εἶτα Κομάνων καὶ τῆς λοιπῆς Ἀσίας· ἡ δὲ περὶ αὐτὴν χώρα ἔνεκα τῆς πλουσίας αὐτῆς γῆς κατέστη τόσον πολυανθρωποτάτη ὥστε λέγεται ὅτι ἐξ Οἰνός μέχρις Βοῶνος αἱ οἰκίαι ἦσαν τόσον πυκναὶ ὅθεν καὶ γαλῆ ἠδύνατο ἀπὸ στέγης εἰς στέγην πηδῶσα νᾶ φθάσῃ ἐκεῖ χωρὶς νᾶ πατήσῃ τὸν πόδα αὐτῆς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς γῆς· τοῦτο δὲ ἐπιμαρτυροῦσι καὶ τὰ πολλὰ ἐτι εὐρισκόμενα ἐν τοῖς πέριξ λείψανα χωρίων καὶ πολίχνην, ἰδίως δὲ ἡ σύλλεξις τοῦ ἀξιωμαχοῦ στρατοῦ ὑπὸ τοῦ αυτοκράτορος Βυζαντινοῦ Ἀνδρονίκου τοῦ Τυράννου ὅτε εἶχεν ἐξορισθῆ ἐνταῦθα· προσέτι δὲ καὶ ἐπὶ τῶν Κομνηνῶν ἡ πόλις αὕτη ἦτο ἡ ὠραιότερα ἐπαρχία τῆς Τραπεζοῦντιοῦ αυτοκρατορίας.

Ἐπὶ τῇ ἀλώσει τῆς πόλεως ταύτης ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν οἱ πλεῖστοι τῶν κατοίκων μετόκησαν εἰς διάφορα μέρη, καὶ ἡ πόλις ἔχασεν ἐν μέρει τὴν παλαιάν αὐτῆς δόξαν· φαίνεται ὁμῶς ἐν τῷ τῆς τουρκικῆς κυριαρχίας διαστήματι ἀπέκτησε καὶ προνόμια τινὰ ἐπειδὴ εἶχε τὸ δικαίωμα νᾶ ἔχῃ καὶ χριστιανὸν διοικητὴν οἷος ὑπῆρξεν, ὁ περὶ τὰ τέλη τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος, λάβθα-πασσᾶς, οὗ καὶ οἰκία καὶ ἔγγονοι σώζονται. Ἀλλὰ ἐπιπεσόντων καὶ ἐνταῦθα τῶν Τεραπεγίδων μὲν ἀφ' ἑνός, τῶν Λαζικῶν δὲ ἐπιδρομῶν ἀφ' ἑτέρου ἔπαθεν ἡ ἡσυχία καὶ ἡ αὐτοδιοικήσις των τοσοῦτον ὥστε καὶ πάλιν ἄλλοι μὲν τῶν κατοίκων ἐπιθάντες τῶν πλοίων των ἐφυγον εἰς διάφορα μέρη τῆς παραλίου Ρωσίας, ἄλλοι δὲ ὀδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως αὐτῶν κατέφυγον εἰς Σινώπην, ἔνθεν, μετὰ τὴν ὑπὸ τῆς αυτοκρατορικῆς κυβερνήσεως καταστροφὴν τῶν Τεραπεγίδων χάριν τῆς εὐημερίας καὶ ἡσυχίας τῶν κατοίκων αὐτῆς, ἐπανήλθον εἰς τὴν πατρίδα αὐτῶν ἔχοντες γλῶσσάν τε καὶ προφορὰν Σινωπέων.

Ἐνταῦθα οὐδὲν ἀξιοσημειώτον περὶ ἀρχαιότητος ὑπάρχει παρὰ μόνον ὀλίγιστα τινὰ καὶ ταῦτα μικροῦ λόγου ἀξία, ἅτινά εἰσι τὰ μόλις παρὰ τὴν ἑλληνικὴν συνοικίαν διακρινόμενα μικρὰ λείψανα τῶν παλαιῶν τειχῶν, μικρὰ τινὰ ἀνάγλυφα τῆς ἐπὶ Χριστοῦ ἐποχῆς καὶ τὸ μίαν ὥραν πρὸς Μ. ἀπέχον ἀπόρριτον φρούριον τῆς Ὀρ-

γυῖας, ὅπερ ἐκτισμένον ἐπὶ βράχου, ἔνθα ἠδρευον οἱ Δοῦκες τῆς πόλεως ταύτης, ἐχορησίμευον ὡς ἄσυλον τῶν Τεραπεγίδων καταστραφέν ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως εἶτα χάριν τῆς εὐημερίας καὶ ἡσυχίας τῶν κατοίκων. Ἐπὶ τοῦ βράχου τούτου ὑπάρχει καὶ μνημεῖον σχήματος τετραστυλοῦ ναοῦ, γεγλυμμένου εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τὴν πλέον ἀπότομον τοῦ βράχου· σήμερον εἶναι ἀδύνατον νᾶ φθάσῃ τις εἰς τὸ μέρος τοῦτο τοῦ μνημείου, φαίνεται δὲ ὅτι οἱ ἐργάται οἵτινες ἔσκαψαν τοῦτο ἀνηρτήθησαν διὰ σχοινίων προσδεδεμένοι ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους. Τοῦτο δὲ βεβαίως ὁ Πλίnius (Κεφ. ΑΓ'. § 4) περιγράφων κάλλιστα τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ἐργασίας, ὁμιλῶν περὶ τῆς ἐκμεταλλεύσεως τοῦ χρυσοῦ, ἔνθα λέγει: «Οἱ κόπροντες τοὺς βράχους τούτους κρατοῦνται ἀπὸ σχοινίων οὕτως, ὥστε ὁ βλέπων μακρόθεν τὸ παράδοξον τοῦτο πιστεύει ὅτι βλέπει πτηνὰ νέου εἶδους».

Ἐν τῇ πόλει ταύτῃ τῷ 1838 ἐξεβρόχη πυρκαϊὰ ἀποτεφρώσασα σχεδὸν ὅλην, ἧς καὶ τὴν ταπεινώσιν ἐπήνεγκε. Οἱ χριστιανοὶ τῆς πόλεως ταύτης κάτοικοι ἐξασκούντες τὴν ναυτηλίαν ἐφθασαν εἰς τὸ ὑψίστον αὐτῆς σημῆιον καὶ ὅτι οὐδεὶς ἄλλος τῶν λοιπῶν κατοίκων περὶ ταύτην κατεγίνετο· μετὰ γενεστέρας ὁμῶς ὀρξάμενοι καὶ οἱ ὀθωμανοὶ κάτοικοι τοῦ ἐπιλαμβάνεσθαι αὐτῆς μέγα παρενέβαλλον πρόσκομμα εἰς τὴν αὐξήσιν τῶν χριστιανῶν ὧν τὰ πλοῖα ἤδη μόλις ἀριθμοῦσι τὸ τέταρτον τῶν ὀθωμανῶν.

Ὁ πληθυσμὸς τῆς Οἰνός συμποσούμενος εἰς 1,800 περίπου οἰκογενείας, ἔχει τὸ ἦμισυ ἑλληνικὰς αἰτίνας διατηροῦσιν τρεῖς σχολὰς, ἑλληνικόν, ἀλληλοδιδασκικόν καὶ παρθεναγωγεῖον. Καίτοι ἡ γῆ τῆς πόλεως ταύτης εἶναι καρποφορῶτέρα πάσης ἄλλης τῶν ἐν Εὐξείνῳ, ἐν τούτοις ἡ γεωργία εἶναι λίαν παρημελημένη· μόνον δὲ ἡ μεταξοσκολοτροφία ἤρξατο προσδεύουσα, ἀλλὰ διὰ μόνης ταύτης δὲν εἶναι δυνατόν νᾶ κυβερνηθῇ ἡ πόλις, καθ' ὅσον ὑπολείπεται κατὰ μέγα βαθμὸν ἡ καλλιέργεια τῶν κυριωτέρων τῆς χώρας φυτῶν ἅπερ εἶναι ἡ ἐλαία καὶ ἡ ἄμπελος, καὶ οὕτω τοῦτο μὲν διὰ τῶν προϊόντων αὐτῆς, τοῦτο δὲ διὰ τῆς μεγίστης πρὸς μεταφορὰν εὐκολίας αὐτῶν, ἣν θέλει παρέχει ἡ ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ τῆς

Τραπεζοῦντος Σιρρή πασσά, ἀνδρὸς δραστηριοτάτου, κατασκευαζομένη μεγάλη ὁδὸς μέχρι Σεβαστείας δύναται νὰ προαγάγῃ αὐτὴν διότι δι' αὐτῆς τῆς ὁδοῦ ἦτις εἶναι συντομωτέρα τῆς παλαιᾶς, τῆς τῆς Ἀμισοῦ, κατὰ εἴκοσιν ὥρας, τὰ ἐκ Σεβαστείας καὶ Τοκάτης μεταφερόμενα προϊόντα δύναται νὰ μετακομισθῶσιν ἀπ' εὐθείας εἰς Οἰνίην, καὶ ἐκεῖθεν ἐπιβιβαζόμενα εἰς ἀτμόπλοια μεταφέρονται εἰς διάφορα μέρη. Πλὴν δὲ τῆς εὐθύτητος τῆς ὁδοῦ ἔχει καὶ τὸ πλεονέκτημα ἡ χώρα τοῦ νὰ παρέχῃ πλείονα ἀσφάλειαν τῆς Ἀμισοῦ εἰς τὰ ἀτμόπλοια τῶν διαφόρων διευθύνσεων, ἅπερ ἐν καιρῷ ἀνάγκης ἐντεῦθεν εὐκόλως δύναται νὰ καταφύγῃ εἰς τοὺς ἐγγύς εὐρισκομένους λιμένας, Θεμισκύρας, Βαδισάνης καὶ Βοῶνος.

Τὴν ἐπιούσαν ἦτοι τὴν δευτέραν ἡμέραν τῆς ἀφίξεως ἡμῶν ἐν Οἰνίῃ δόντες τὰς ἀπαιτούμενας διαταγὰς εἰς τὸν πλοίαρχον τοῦ δεκακώπου ἡμῶν πλοίου ὅπως ἀποπλέων ἐκεῖθεν μᾶς περιμείνη εἰς Ἀμισόν, ἐπορεύθημεν πεζῇ ἵνα ἀναπνεύσωμεν ὀλίγον ἐκ τῶν μεγάλων τρικυμιῶν ἃς ὑπέστημεν κατὰ τὸν πλοῦν ἡμῶν.

Διερχόμενοι τὴν εὐδαίμονα χώραν τῆς Σιδήνης ἧς ὑπέρκειται τὸ Ἀμαζώνιον ὄρος (Ἀμαζών-τάγ τουρκιστὶ καλούμενον) οὐ αἶ μὲν γυναῖκες φημίζονται διὰ τὸ μέγεθος καὶ τὸ κάλλος, οἱ δὲ ἄνδρες ἕνεκα τῆς δυσμορφίας των περιφρονοῦνται, ἐφθάσαμεν τὸ ἑσπέρας εἰς Θερμώδοντα (παρὰ τοῖς Τούρκοις Τέρμε), πολίχνην κειμένην παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ ὁμωνύμου ποταμοῦ, ἐξ οὗ καὶ ἐκλήθη, ἔνθα γίνεται ἐβδομαδιαία ἀγορὰ κατὰ τετάρτην ἐκ τῶν ἀφθόνων τῆς χώρας προϊόντων.

Ὁ Θερμώδων ποταμὸς πηγάζει ἐκ τῶν πλησίων τοῦ πεδίου τῆς Θεμισκύρας κειμένων ὄρεων ἔνθα κατόκουν ἄλλοτε αἱ περιλάλητοι Ἀμαζόνες.

Πολλοὶ ἀρχαῖοί τε καὶ νεώτεροι σοφοὶ ἐνδιέτριψαν ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, τῆς ὑπάρξεως τῶν φιλοπολέμων τούτων τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων γυναικῶν. Μεγάλη ὅμως ἡ διαφορὰ μεταξὺ τούτων περὶ τῆς διαμονῆς τῶν ἡρωϊδῶν τούτων γυναικῶν, περὶ ὧν παραδόσεις ὑπάρχουσιν ἀρχαιοτάται παρ' Ἑλλησι καὶ ἐν τισὶ μάλιστα ἀναμειγμένα μετὰ μύθων. Ὁ Πρίαμος παρ' Ὀμήρῳ (Ἰλ. Γ'. 189) καυχᾶται ὅτι μετὰ τῶν Φρυγῶν συμμαχίας ἐπολέμησεν, ὅτε τ' ἦλθον

» Ἀμαζόνες ἀντιάνειραι» κατὰ τὸν Ὀμηρον ἡ κατοικία τούτων ἦτο εἰς μέρος τι τῆς Ἑλλάσσανος Ἀσίας πρὸς ἀνατολὰς τῶν Φρυγῶν. Κατὰ Φερικύδην παρὰ τὸν Θερμώδοντα ὁ Ἄρης ἐκ τῆς Ἀρμονίας ἐγέννησε τοὺς Ἀμαζόνες. Κατὰ Πίνδαρον ὁ στρατὸς τούτων συνέκειτο ἀπὸ Καππυδοκῶν (Συρίων, « Σύριον εὐρυάχιμακον ἰδιέπον στρατὸν » (Στράβ. ΙΒ'. 544) λαμβανομένου τοῦ ὀνόματος ποδότηως κατὰ πρόληψιν), ὅλοι δὲ διὰ τούτου τὴν ἐν τῇ Θεμισκύρα κατοικίαν αὐτῶν.

Οἱ μεταγενέστεροι ὠρίζον ὡς τόπον διαμονῆς αὐτῶν τὸν Πόντον, ἐπὶ τοῦ Θερμώδοντος ποταμοῦ, παρ' οὗ τὰς ἐκβολὰς ἡ οὐχὶ μακρὰν κειμένη πόλις Σινιόπη ἔλαθε καὶ τὸ ὄνομα ἀπὸ μιᾶς τῶν Ἀμαζόνων. Ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τούτου ὀρμώμεναι αὐταὶ μακρυνὰς ἐποιοῦν ἐκδημοῦς στρατείας πρὸς τὰ δυτικὰ τῆς Μ. Ἀσίας, ἔνθα θεωροῦνται ὡς θεμελιωταὶ πολλῶν πόλεων, Σμύρνης. Ἐφέτου, Κύμης, Μυρίνης, Πάφου, τῶν Θυατείρων κλπ. Ἐντεῦθεν διέβησαν εἰς Λέσβον καὶ εἰς Θράκην, ὅθεν διὰ Θεσσαλίας καὶ Βοιωτίας ἦλθον ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, ὅπως ἐδικηθῶσι τὴν ὑπὸ τοῦ Θησέως ἀρπαγὴν τῆς βασιλείας αὐτῶν Ἀντιόπης, ὅτε ἐνίκηθησαν ὑπ' αὐτοῦ ἐν τινὶ μεγάλῃ μάχῃ στρατοπεδεύουσαν ἦδη ἐπὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ φθάνουσαν μέχρι Πρυκὸς διὰ τῆς δεξιᾶς τοῦ στρατοῦ αὐτῶν πτέρυγος. Οἱ δὲ σύγχρονοι τοῦ Στράβωνος μὴ θέλοντες νὰ ἐξαλείψωσι τοσοῦτον ὥραϊον μῦθον, μετήγαγον αὐτὰς εἰς τὰς ἀγνώστους τοῦ Καυκάσου κοιλάδας, ἀλλ' ὁ εὐρυμαθὴς Γεωγράφος ἀρνεῖται τὴν ὑπαρξίν αὐτῶν τούλαχιστον ἐν ταῖς τότε ἐγνωσμέναις χώραις. Ὁ Πτολεμαῖος ὠρίσεν ὡς τόπον διαμονῆς αὐτῶν τὰς ὄχθας τοῦ Βόλγα, καὶ οἱ συγγραφεῖς τέλος τοῦ μέσου αἰῶνος ἀπώθησαν αὐτὰς μέχρι τῆς Σκανδιναυϊκῆς, τοῦ ὑστάτου τούτου ἀσύλου τοσοῦτων ἱστοριογεωγραφικῶν μύθων. Ἐπειδὴ ὅμως τινὲς τῶν νεωτέρων περιηγητῶν παρετήρησαν παρὰ τοῖς Κιρκασίαις πρωτογενῶν τινὰ χωρισμὸν μεταξὺ τῶν δύο φύλων, χωρισμὸν σχεδὸν ἀπαραίτητον παρὰ τοῖς ποιμενικοῖς ἅμα καὶ ληστρικοῖς λαοῖς, καὶ ἐπειδὴ ἡ περὶ τούτων παράδοσις τηρεῖται παρὰ τοῖς λαοῖς τοῦ Καυκάσου, οἵτινες ἀποκαλοῦσιν αὐτὰς Ἐμέτες, δυνατόν νὰ θεωρηθῆ ὁ Προκόπιος ὡς ἐπιλύσας ἀληθῶς τὸ (ἀκολουθεῖ).

Ο ΙΑΤΡΟΣ ΤΩΝ ΠΤΩΧΩΝ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΤΟ ΜΕΓΑΡΟΝ ΤΟΥ ΑΕΤΟΥ

Ἴδε τεῦχος ΜΑ. σελ. 1310).

Α.

ΜΑΡΓΩ Η ΜΑΓΙΣΣΑ.

Ἡ ψυχρότης τῆς ἀτμοσφαιρας ἔθετο τέρμα εἰς τὴν λειποθυμίαν τοῦ νεανίου.

Ἡμιτήνοξε τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ εἶδεν ὡς ἐν τῷ μέσῳ πυκνῆς ὀμίχλης εὐρισκόμενος, σχῆμα γυναικὸς παρ' αὐτῷ γονυπετοῦς.

Ἦτον ὡς γνωστὸν ἡ γραῖα Μαργῶ, ἣτις προσεπάθει νὰ πράξῃ διὰ τὸν Ραοῦλ, ὅ,τι οὗτος ἐπραξε δι' αὐτὴν, ἔθρεχε δηλαδὴ τοὺς κροτάφους τοῦ διὰ ψυχροῦ ὕδατος καὶ ἐπλυνε τὴν πληγὴν, ἣτις ἄλλως τε δὲν ἦτο βαθεῖα.

Βεβαίως ὁ ξιφισμὸς τῶν κακούργων ἤρκει νὰ διασχίσῃ τὸ στερεώτερον κρανίον μέχρι τῶν ὠτων, ἀλλ' εὐτυχῶς τὸ ὄπλον κατερχόμενον εἶχε στραφεῖ ἐν τῇ παλάμῃ αὐτοῦ, ὥστε τὸ πλατὺ μόνον τῆς λεπίδος μέρος προσέβαλε τὴν κεφαλὴν πληγῶσαν αὐτὴν ἐλαφρῶς καὶ οὐχὶ θανατηφόρως.

Καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Ραοῦλ ἀνέλαθε τὰς αἰσθησεις ἡ σύγχυσις τοῦ ἐγκεφάλου δὲν παρῆλθεν ἀμέσως, καὶ ὡς ἀπὸ βαρέου ὑπνου ἀφυπνιζόμενος, δὲν ἐνθυμήθη οὐδὲν τῶν συμβεβηκότων.

— Ποῦ εἶμαι; ἐφιθύρισε ὁ ἀσθενὸς φωνῆς καὶ φέων τὴν χεῖρα εἰς τὸ μέτωπον ἐφ' οὗ ἡ Μαργῶ ἔγυνε ὕδωρ κατὰ σταγόνας, ποῦ εἶμαι; τί μοὶ συνέβη;

— Κύριε Ραοῦλ, ἀπήντησεν ἡ γραῖα, ἐγένεσθε θῦμα ἀνάνδρου ἐνέδρας· σὰς ἐδολοφόνησαν ἀτίμως ἀπὸ τῶν νώτων, καὶ σὰς ἀφῆκαν ὡς νεκρὸν ἐνταῦθα εἰς τὸ κάτω δηλαδὴ τῆς κατωφερείας τοῦ Πουαχιά . . . Ἡ τύχη ἡ μᾶλλον ἡ θεῖα Πρόνοια μὲ ἔκαμε μάρτυρα τοῦ κακούργηματος, καὶ ἔσχον τὸ εὐτύχημα νὰ φανῶ καὶ ἐγὼ ὠφέλιμος εἰς τὸν σωτήρά μου . . . εἶμαι ἡ μάγισσα Μαργῶ.

Ἐνῶ ἡ Μαργῶ ὀμίλει, τὸ πνεῦμα τοῦ Ραοῦλ καθίστατο ἐνκρηγέστερον καὶ ἤρξατο ἀναμιμνησκόμενος.

Ἄχ! ἀνέκραξεν ἀνιστάμενος, καὶ τοῦ μὲν ὠχροῦ προσώπου τοῦ ἔκφρασιν τρόμου καὶ ἀπελπισίας λαμβάνοντας, τοῦ δὲ αἵματος τοῦ ἐν ταῖς φλεβῖν αὐτοῦ πηγνυομένου . . . ἐνθυμοῦμαι! . . . ἐνθυμοῦμαι! . . . ἡ πυρκαϊά! . . . Ὁ λοχαγὸς Λακιουζόν! . . . ἡ Ροδῆ! . . . Ὁ Θεέ μου! . . . ἡ Ροδῆ! . . . ποῦ εἶναι; . . . τί ἔγεινε; . . .

Τὸ εἰξεύρεις σύ; γύναι! . . . Δι' ὄνομα τοῦ Θεοῦ, εἶπέ μοι ἐὰν γνωρίζεις τί ἔγεινεν ἡ Ροδῆ! . . .

— Φεῦ! κύριέ μου τὴν ἀπήγαγον . . .

— Οἱ δολοφόνοι, δὲν ἔχει οὕτω;

— Ὁ εἰς μόνον ὅστις διὰ νὰ μὴ ἔχει συμμετοχὸν εἰς τὴν λείαν τοῦ ἐφόνευσε διὰ πυροβόλου τὸν σύντροφόν του . . .

— Τότε λοιπόν! . . . Ὁ Θεέ μου! . . . ἡ ἀτίμως διὰ τὴν Ροδῆν καὶ ἔπειτα ὁ θάνατος! . . . διότι ὁ ἄθλιος οὗτος, ἀφοῦ τὴν ἀτιμάσῃ, θὰ τὴν φονεύσει ἀναμφιβόλως, ὡς ἐνόμισεν ὅτι ἐφόνευσε καὶ ἐμέ! . . .

— Μένετε ἡσυχοί, κύριε, ὁ ἀπαγωγεὺς θὰ σεβασθῆ τὴν ἀνεψιάν τοῦ ἐφημερίου Μαρκῆ . . .

— Τὸ πιστεύεις πράγματι; γύναι! τὸ πιστεύεις; . . .

— Οὐχὶ μόνον τὸ πιστεύω ἀλλ' εἶμαι καὶ βεβαιότατη.

— Πῶς; λέγε! ὀμίλει ὀργήγορα! . . .

— Ἐκ τῶν λόγων αὐτοῦ τοῦ ληστοῦ τοῦ ἀπαγαγόντος τὴν νεάνίδα . . . τὴν Ροδῆν αὐτὸς δὲν τὴν θεωρεῖ ὡς γυναῖκα ἀλλ' ὡς ὄμηρον καὶ θὰ τὴν πωλήσῃ ἀκριβὰ εἰς τὸν τρομερώτερον τὸν τῆς Βλευθέρας-Κομητείας ἐχθρόν.

— Καὶ ὁ ἐχθρὸς οὗτος ποῖος εἶναι;

— Τὸ Μέλαν Προσωπεῖον.

Ὁ μέχρι τῆς στιγμῆς ταύτης ἀκίνητος κατὰ γῆς κείμενος Ραοῦλ ἀνεπήδησε προσπαθήσας νὰ σταθῆ ἐπὶ τῶν ποδῶν του· ἀλλ' ἀσθενῆς καὶ εἰστέτι κλονιζόμενος, ἠναγκάσθη, διὰ νὰ μὴ πέσῃ, νὰ στηριχθῆ ἐπὶ τοῦ ὤμου τῆς Μαργῶ.

— Τὸ Μέλαν Προσωπεῖον! . . . Εἶπες; ἀνέκραξεν.

— Μάλιστα.

— Γνωρίζεις τὸν ὑπὸ τὸ προσωπεῖον τοῦτο κρυπτόμενον;

Τὸν γνωρίζω.

— Γνωρίζεις τὸ ἀληθὲς αὐτοῦ ὄνομα;

— Τὸ γνωρίζω.
 — Γνωρίζεις ποῦ κρύπτεται;
 — Μάλιστα.
 — Τότε λοιπὸν γνωρίζεις ποῦ ὠδήγησαν τὴν Ροδῆν;
 — Γνωρίζω καὶ τοῦτο ὡς τὰ λοιπά.
 — Καὶ θὰ μοὶ εἴπῃς βεβαίως τὰ πάντα, δὲν ἔχει οὕτω;
 — Ναί, ἀλλ' οὐχὶ μόνον πρὸς ὑμᾶς.
 — Διατί;
 — Διότι ὑπάρχει τις τὸν ὅποιον τὰ τρομερὰ ταῦτα μυστήρια ἐνδιαφέρουν ἐπίσης ὅσον καὶ ὑμᾶς, καὶ ὅστις πρέπει νὰ τὸ μάθῃ μεθ' ὑμῶν.
 — Καὶ ὁ ἀνὴρ οὗτος; . . .
 — Εἶναι ὁ φίλος σας ὁ Λακιουζὸν . . .
 — Ἔχετε δίκαιον· ὁ Λακιουζὸν πρέπει τὰ πάντα νὰ γνωρίζῃ . . . Ἔλθετε . . . μὴ χάσωμεν οὐδὲ μίαν στιγμὴν . . . με̄ περιμένει ἀναμφιβόλως εἰς τὸ συμφωνηθὲν μέρος! . . .
 Ἡ Μαργῶ ἔσεισε τὴν κεφαλὴν.
 — Καὶ ποῖον εἶναι τὸ μέρος αὐτό; ἠρώτησεν ἀκολούθως.
 — Τὸ ἀπέναντι τῆς πόλεως δάσος, ὅπισθεν τῶν γιγαντωδῶν πευκῶν . . .
 — Καὶ πότε συνεφωνήσατε;
 — Τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ἀπεχωρίσθημεν, πρὸ μιᾶς περιπού ὥρας.
 — Κύριε Ραοῦλ, ἀπήντησεν ἡ γραῖα, πολλὰ ὄραι παρήλθον ἀφ' οὔτου ἀπωλέσατε τὰς αἰσθήσεις· τώρα εἶναι νύξ, τὸ δὲ φέγγος τοῦτο εἶναι τῆς σελήνης καὶ οὐχὶ τῆς ἡμέρας. . . τὸ μεσονύκτιον παρήλθε . . . ὁ δὲ Λακιουζὸν δὲν εἶναι πλέον εἰς τὸ συμφωνηθὲν τῆς συνεντεύξεως μέρος.
 — Καὶ ποῦ εἶναι λοιπὸν;
 — Εἶναι εἰς τὴν ὀπὴν τῆς Γανγῶνης ἐνθα ἐσυμφωνήσαν νὰ συνανηθοῦν μετὰ τοῦ Μαρκῆ καὶ τοῦ Βαρόζ.
 — Γνωρίζετε τὰς ὁδοὺς τὰς ἀγούσας εἰς τὸ σπήλαιον τοῦτο τὸ ὅποιον λέγουσιν ἀπρόσιτον εἰς πάντα ἄλλον ἐκτὸς εἰς τοὺς εὐζώνους ὀρεινοὺς;
 — Τὰς γνωρίζω.
 — Καὶ εἴθε βεβαία ὅτι δὲν θέλομεν περιπλανηθῆ εἰς τὰς ἐπικινδύνους ταύτας ἀτραπούς;
 — Βεβαίωτάτη.

— Πότε ἀναχωροῦμεν;
 — Ἄμχ αἰσθανθῆτε εἰς ἐαυτὸν τὴν δύναμιν τοῦ νὰ βυθίζητε.
 — Δύναμις σημαίνει θέλησιν τὴν ὁποίαν ἔχω στερεὰν καὶ ἀδιάσειστον. Ἐμπρὸς λοιπὸν . . .
 Ἡ Μαργῶ ἐξήγαγεν ἀπὸ τοῦ μαρτίπου τῆς τεμάχιον ξηροῦ καὶ μέλανος ἄρτου καὶ μίαν φιάλην οἰνοπνεύματος.
 — Φάγετε ὀλίγον ἀπὸ τοῦ ἄρτου τούτου εἶπε πρὸς τὸν Ραοῦλ, καὶ ἀφοῦ πίετε καὶ ἐκ τοῦ οἰνοπνεύματος τότε ἀναχωροῦμεν.
 Ὁ Ραοῦλ ἔπιε καὶ ἔφαγε μετ' ὀρέξεως αἰσθανθεὶς ὅτι νέας ἀνεκτέηστο δυνάμεις.
 Ἄγωμεν τώρα, εἶπεν ἡ Μαργῶ.
 Καὶ διηθύνθησαν πρὸς τὴν θύραν τοῦ ὄχυρώματος.
 Ὁ Ραοῦλ τὴν ἠκολούθησε μετὰ βήματος βεβαίως μὲν κατ' ἀρχὰς καὶ κλονιζομένου ἀλλὰ στερεοῦ καὶ βεβαίου μετὰ μικρὸν καταστάνατος.
 Διελθόντες τὴν θύραν ἦν εὖρον ἀνοικτὴν ἐξῆλθον εἰς τὴν πεδιάδα καὶ προδύωρον παραλλήλως πρὸς τὴν ὄχθην τῆς Πιέννης βαίνοντες.
 Ἐβάδισαν μέχρι τῆς πρωίας, περὶ δὲ τὴν ὀγδόην ὥραν ἔφθασαν εἰς χωρίον Σαίν-Λωρὰν καλούμενον ἐνθα καὶ ἐγευμάτισαν.
 — Ἐλπίζω, εἶπεν ἡ Μαργῶ, ἀνισταμένη μετὰ τὸ γεῦμα, ὅτι πρὸ τῆς μεσημβρίας θὰ εἴμεθα εἰς τὴν ὀπὴν τῆς Γανγῶνης.
 — Διατί ἄρα γε ἐδόθη τὸ ὄνομα τοῦτο εἰς τὸ σπήλαιον; ἠρώτησεν ὁ Ραοῦλ.
 — Ἐν τῷ ἰδιώματι τῶν χωρικῶν Γανγῶναι ὀνομάζονται οἱ κώδωνες ἕνεκεν ἴσως τοῦ ἤχου, τὸν ὅποιον παράγουν καὶ τὸν ὅποιον ἡ λέξις αὕτη μιμεῖται προφερομένη . . .
 — Λοιπὸν; . . .
 — Ὅταν προσαρμόσῃ τις ἐν τῷ σπηλαίῳ τὸ οὖς ἐπὶ τοῦ βράχου ἀκούει εὐδιακρίτως ἤχον κωδῶνων.
 — Διατί ἄρα γε;
 — Ἄλλοι τὸ γνωρίζουν ἴσως· ἐγὼ ὅμως τὸ ἀγνωῶ ἄγωμεν . . .
 — Εἰμὶ ἔτοιμος.
 Μετὰ τρία τέταρτα τῆς ὥρας ἔφθασαν εἰς μέρος τι ἐνθα ἡ Μαργῶ ἔστη.
 — Κύριε, εἶπε, δυνάμεθα νὰ ἐξακολουθήσω-

μεν βαίνοντες κατ' εὐθείαν γραμμὴν, ἀλλ' ἔχω λόγους δι' οὓς δὲν δύναμαι νὰ τὸ πράξω.
 — Τί θὰ κάμωμεν;
 — Θὰ στραφῶμεν πρὸς ἀριστερὰ καὶ θὰ εἰσδύσωμεν εἰς τὸ δάσος τὸ ὅποιον βλέπετε.
 — Διατί;
 — Διότι ἄλλως θὰ διέλθωμεν πρὸ τῶν ὑπορείων τοῦ Μεγάρου τοῦ Ἄετου.
 Ὁ Ραοῦλ ἀνετριχίασε.
 — Τὸ Μέγαρον τοῦ Ἄετου! εἶπε δι' ὑποκώφου φωνῆς. Καὶ εἴμεθα τόσον πλησίον τοῦ μεγάρου τούτου;
 — Κεῖται ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους τὸ ὅποιον βλέπετε ὡς φωλεὰ ἀετοῦ ἐφ' ᾧ καὶ ὠνομάσθη οὕτω.
 — Καὶ διατί θέλετε νὰ τὸ ἀποφύγετε;
 — Μὴ μὲ ἐρωτᾶτε τὴν στιγμὴν ταύτην δὲν δύναμαι ἢ μᾶλλον δὲν θέλω νὰ σᾶς ἀπαντήσω.
 — Σέβομαι τὰ μυστικά σας, καὶ σᾶς ἀκολουθῶ τυφλῶς.
 — Βλέπετε πρὸ ἡμῶν εἰς ἀπόστασιν ἑκατὸν περίπου βημάτων τὴν τομὴν ταύτην τοῦ ἐδάφους ἐφ' οὗ εὐρισκόμεθα;
 — Τὴν μαντεύω μᾶλλον.
 — Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ὁ ποταμὸς Ἐρισσῶν καταρρέει ἀπὸ τοῦ ὕψους ἐνὸς βράχου ἐντὸς βαθείας τινὸς λεκάνης. Θὰ κατέλθωμεν μέχρι τῆς λεκάνης ταύτης, καὶ διελθόντες σκοτεινὴν στενωπὸν θὰ φθάσωμεν, κάμψαντες τὴν ἄκραν αὐτῆς, εἰς τὸν πρὸς ὄν ὄρον.
 Μετὰ ἡμίσειαν ὥραν ἔφθασαν πράγματι εἰς τὴν ἄλλην ἄκραν τοῦ στενοῦ.
 Εἰς τὰ δεξιὰ ἔπαυεν ὁ βράχος καὶ ἤρχιζεν ἀπότιμος μὲν ὁλλὰ βατὴ κατωφέρεια εἰς τὴν πεδιάδα ἄγουσα.
 — Ἀπὸ τῆς κορυφῆς τῆς κατωφέρειας ταύτης, δύναται τις, ἠρώτησεν ὁ Ραοῦλ, νὰ ἴδῃ τὸ μέγαρον τοῦ Ἄετου;
 — Μάλιστα, ἀπήντησεν ἡ Μαργῶ, ἀλλὰ πρὸς τί ἢ ἐρώτησις αὕτη;
 Ὁ Ραοῦλ χωρὶς νὰ ἀπαντήσῃ ἀπεμακρύνθη τῆς γραίας καὶ ἔδραμε πρὸς τὰ ἐκεῖ.
 Ὁ ἐπιθλητικὸς ὄγκος τοῦ ὑψηλοῦ πύργου τοῦ μεγάρου Ἀνίδου τοῦ Μανταίου ἐφάνη πρὸ αὐτοῦ μέχρι τῶν νεφῶν ὄθην ἀνυψούμενον· προσ-

ἤλωσεν ἐπὶ τοῦ ἰσχυροῦ τούτου φρουρίου μακρὸν καὶ πλήρες ἀνεκφράστου καὶ φλογεροῦ μίσους βλέμμα. Ἄλλ' αἴφνης ὠχρίασεν, ἐκλονίσθη, τὸ δὲ θάμβος καὶ ἴσως ὁ τρόμος διέστειλον τοὺς ὀφθαλμούς του, ἔκαμε τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, καὶ ταχὺ βαίνων κατῆλθε τῆς θέσεως ἐφ' ἣς εἶχεν ἀναβῆ.
 — Πῶσον εἴθε ὠχρός! ἀνέκραξεν ἡ Μαργῶ, τί ἔχετε;
 — Παράδοξον! ἐψιθύρισεν ὁ Ραοῦλ.
 — Διατί εἴθε τοσοῦτον τεταραγμένος; τί σᾶς συνέβη; τί εἶδατε; . . .
 — Μίαν σκιάν! ἀπήντησεν ὁ Ραοῦλ, ἐν φάσμα ἐντὸς λευκῆς νεφέλης ὑπὸ τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου φωτιζομένης.
 — Σκιά! φάσμα! καὶ ποῦ!
 — Εἰς τὸ μέγαρον τοῦ Ἄετου . . . ἐπὶ τῆς κορυφῆς ἐνὸς πύργου . . .
 Ὅπτικὴ ἀπάτη, Κύριε . . .
 — Ὅχι! . . . ὄχι! . . . Εἶναι πραγματικότης . . . τὸ εἶδον . . . εἶμαι βέβαιος.
 — Τότε θὰ ἦναι σημαία ὑπὸ τοῦ ἀνέμου κυματιζομένη.
 — Ὅχι, εἶναι ἀνθρωπίνη μορφή, εἶναι μορφή γυναικεία . . . τὸ βλέμμα μου εἶναι διαπεραστικὸν ὡς τὸ τοῦ γυπὸς, καὶ μὴ ὅτι ἡ ἀπόστασις μακρὰ, οὐχ ἤττον ὅμως ἐντὸς τῆς λευκῆς νεφέλης εἶδον πρόσωπον ὠχρόν! . . . πρόσωπον γυναικὸς νεκρᾶς! . . .
 Ἡ Μαργῶ ἔκαμεν ἐπίσης τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ.
 — Ἄχ! ἐψιθύρισεν ἔπειτα, τὰ πάντα δυνατό ἐν τῷ μεγάρῳ τοῦ Ἄετου καὶ αὐτὸ ἀκόμη τὸ ἀδύνατον! . . . διότι τὸ μέγαρον εἶναι κατηραμένον! . . .
 Καὶ προσέθετο χαμηλότερον.
 — Καὶ ὁ κύριος τοῦ μεγάρου τοῦ Ἄετου εἶναι κολασμένος . . . εἶναι δαίμων! . . .
 Ἐπειτα σιωπῶσα ἤρξατο νὰ βαδίζῃ, ὁ δὲ Ραοῦλ τὴν ἠκολούθησεν ἐπίσης σιωπῶν καὶ εἰς ζοφεροῦς βυθισμένος σκέψεις.
 Διελθόντες τὴν πεδιάδα ἔφθασαν εἰς μέρος ἐν ᾧ τὰ δύο δασοσκεπῆ ὄρη συνεννοῦνται.
 — Πλησιάζομεν εἶπεν ἡ Μαργῶ, ἐντεῦθεν δὲ ἀρχίζει τὸ μυστηριώδες τοῦ ἀσύλου τῶν ὄρεινῶν,

καί αναρίθμηται δυσκολία . . . αλλά θά εὔρω-
μεν τὴν ὁδόν! . . .

Καί ἤρχισεν ἐξετάζουσα τὸ ἔδαφος καί ἀνα-
καλύπτουσα ἵχνη εἰς μόνην αὐτὴν ὁρατά.

Αἴφνης ἀντήχησεν ἡ φωνή.

— Τίς εἶ;

Ὁ Ραοῦλ ὑψώσας τὴν κεφαλὴν εἶδεν πρὸ αὐ-
τοῦ ὄρεινὸν τὸ πυροβόλον ἐπ' ὤμου, καί ἐτοιμον
νὰ πυροβολήσῃ.

— Ἀπαντήσατε, εἶπε ζωηρῶς ἡ Μαργῶ, δώ-
σατε τὸ σύνθημα.

— Κ λ α Ὑ δ ι ο ς καὶ Λ α κ ι ο υ ζ ὶ ν, εἶπεν
ὁ Ραοῦλ.

— Ποῦ ὑπάγετε;

— Πρὸς τὸν λοχαγὸν ὅστις μὲ περιμένει.

— Καί ἡ γυνὴ αὐτῆ;

— Μὲ συνοδεύει.

— Διέλθετε.

Ὁ ὄρεινὸς ἐπλησίασεν εἰς τὰ χεῖλη κέρας ἐκ
τῶν παρὰ τοῖς βοσκοῖς ἐν χρήσει ὄντων καί ἐκ-
βαλὼν ὄξυν καὶ παρατεταμμένον ἤχον ἐγένετο
ἄφαντος.

Ἀπὸ τοῦ σημείου τούτου ἡ ἀτραπὸς καθίστατο
κινδυνωδεστάτη.

Μόλις ἐχαράττετο ἐπὶ τῆς πλευρᾶς κρημνώ-
δους βράχου ὑφ' ὧν ἔχαινε πλήρης ὀμίχλης καὶ
ἀτμοῦ ἄβυσσος, εἰς τινα δὲ μέρη ἐλάμβανε σχῆ-
μα ἀκανονίστου κλίμακος καὶ τέλος δὲν ἔμενεν
ἢ εἰδὸς τι χεῖλους ἐνὸς μόλις ποδὸς πλάτους ἐφ'
οὗ ἐπεκρέματο τεῖχος λεῖτον διακοσίων περί-
που ποδῶν ὕψους, ἄλλο δὲ τῆς αὐτῆς φύσεως καὶ
τοῦ αὐτοῦ ὕψους κατήρχετο μέχρι καταρράκτου,
μετὰ τρομεροῦ κρότου ἐντὸς βαράθρου καταπίπ-
τοντος.

Κύριε, εἶπεν ἡ Μαργῶ εἰς τὸν Ραοῦλ, μὴ βλέ-
πετε μῆτε κάτω μῆτε ὀπίσω, ἀτενίζετε πάντοτε
πρὸ ὑμῶν, βαδίσετε μετὰ βήματος στεροῦ καὶ
ἡσύχου, καὶ προσπαθήσατε νὰ φαντάζεσθε ὅτι
εὐρίσκεσθε ἐπὶ μεγάλης ὁδοῦ ἐν ᾗ δεξιᾷ καὶ ἀ-
ριστερᾷ ὑπάρχει ὅσον διάστημα ἀπαιτεῖται διὰ
νὰ βαδίση οἰνόφυξ.

Ὁ Ραοῦλ ἠκολούθησε τὴν συμβουλὴν καὶ με-
τά τινος στιγμᾶς διήλθον τὴν τρομερὰν δίοδον.

Εἰσέδυσαν μετὰ ταῦτα εἰς δάσος καὶ ἔλαβον
ἀτραπὸν ἣτις ἐπλησίαζεν πρὸς τὸν ρύακα ὅστις

καθίστατο χειμάρρος καὶ ὅστις ἠκούετο οὐχὶ πλέ-
ον ψιθυρίζων ὡς θωπευόμενος· παῖς ἀλλ' ὠρυό-
μενος ὡς λέων ἀπειλῶν.

Τέλος ἐφθάσαν εἰς τὰς ὄχθας αὐτοῦ ἐντὸς τῶν
ὁποίων περικλειόμενος ἔρρεεν ὀρηκτικὸς ὅπως πη-
δῆτη μέχρι τῆς κορυφῆς καταρράκτου ἀφ' ἧς κα-
τεκρημνίζετο.

—ο—ο—

B.

ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟΝ ΤΟΥ ΜΕΛΑΝΟΣ ΠΡΟΣΩΠΕΙΟΥ.

Κορμὸς ἀποκλαδωθείτης πεύκης καὶ ἀπὸ τῆς
μίας εἰς τὴν ἄλλην ὄχθην τεθειμένος ἔκειτο ἐν
εἶδει εὐθραύστου καὶ κινητῆς γεφύρας ἐφ' ἧς ὁ
διάβάτης ἔδει νὰ ριψοκινδυνεύσῃ.

Ἐπὶ τῆς ἀπέναντι ὄχθης ἴσταντο δύο ὄρεινοί.

Ὁ εἰς κύπτων ἐπὶ τοῦ κορμοῦ ἦν ἔτοιμος νὰ
τὸν ρίψῃ ἐν τῇ ἀβύσσῳ ἄμ' ὅτε τὸ ἐλάχιστον
σημεῖον κινδύνου ἐσημαίνετο.

Ὁ δ' ἕτερος τὸ πυροβόλον τεταμμένον ἔχων ἐ-
φώνησεν.

— Τίς εἶ;

— Κλαύδιος καὶ Λακίουζῆν, ἀπήντησεν ὁ Ραοῦλ.

— Διέλθετε εἶπεν ὁ ὄρεινός.

Καί ὡς ὁ προλαβὼν φρουρὸς ἐτάλιπε δις διὰ
τοῦ ἀπὸ τοῦ τραχήλου του κρεμαμένου κέρατος.

Ὁ Ραοῦλ τρέμων διήλθε τὴν ἐπικίνδυνον γέ-
φυραν λυγίζουσαν ὑπὸ τὸ βάρος τοῦ σώματός του,
καὶ ἠναγκάσθη νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι ξίφη καὶ πυρο-
βόλα κατ' αὐτοῦ διευθυνόμενα θά τῷ ἐνέπνεον ὀ-
λιγώτερον φόβον ἢ ὅσον ἤσθάνετο ἐκ τῶν ἀενάως
ἀναφουμένων ἐν τῷ ὄρει κινδύνων.

Ἡ ἀτραπὸς ἔβαινε παραλλήλως πρὸς τὴν ὀ-
χθὴν τοῦ χειμάρρου, καὶ δ' ἀποτόμου κατωφε-
ρείας ἐφ' ἧς μεγάλοι λίθοι διεσπαρμένοι τῆδε
κάκεισε ἐσχημάτιζον εἰδὸς τι κλίμακος κατήρχετο
μέχρι τῆς ἐπιφανείας τῆς λεκάνης ἐν ᾗ ὁ Ἐρι-
σῶν ἐξερυθροῦτο πίπτων ἀπὸ ὕψους ἑκατὸν πο-
δῶν καὶ ἐξήρχετο ἔπειτα ἐκεῖθεν ἀφροεῖς εὐρύς
καὶ μεγαλοπρεπῆς, ποταμὸς πλέον καὶ οὐχὶ χει-
μάρρος.

— Ἐκεῖθεν θά διαβῶμεν . . . εἶπεν ἡ Μαργῶ
ὑψάσα ἐπὶ τοῦ ὀλισθηροῦ χεῖλους τῆς λεκάνης,
καὶ ὑψηλοφώνως ὀμιλοῦσα ἵνα μὴ οἱ λόγοι πῆς
καλύπτονται ὑπὸ τοῦ κεραυνώδους κρότου τῶν
ὠρυομένων ὑδάτων.

(ἀκολουθεῖ).

ΟΣΣΙΑΝΟΣ

Τί ἐστὶν Ὀσσιανός; Αὕτη βεβαίως εἶναι ἡ ἐ-
ρώτησις, ἣν ὑποψιθυρίζει τὸ χεῖλος τοῦ βλέπον-
τος τὴν παρατεθειμένην εἰκόνα, ὅστις ἀπαιτεῖ
ἀναμφιβόλως τὴν λύσιν τῆς ἀπορίας αὐτοῦ. Μά-

την ὁμως· διότι ἡ εἰκὼν αὕτη ἐτέθη ἐνταῦθα οὐχὶ
διὰ νὰ συντελεθῇ αὕτη καὶ μακρὰ, ἴσως ξηρὰ καὶ
ἀδιέφορος διὰ τοὺς πολλοὺς, φιλολογικὴ μελέτη.
ἀλλ' ἀπλῶς διὰ νὰ δοθῇ νύξις τις τῷ ἀναγνώστῃ
πρὸς μελέτην καὶ ἐρευναν, ἐὰν θέλῃ, τῶν κατὰ
τὸν Ὀσσιανόν. Οὐχ ἦτον ὁμως ἐπιφερόμεν ἐλί-
γας τινὰς λέξεις περὶ τοῦ μυστηριώδους τῆς Σκω-

Ὁ Ὀσσιανὸς κρούων τὴν ἄρπαν.

τίως Βάρδου, οὐ τὸ ὄνομα περὶ τὰ τέλη τῆς λη-
ξάσης ἑκατονταετηρίδος ἐξέθαψε συμπατριώτης
τις αὐτοῦ, ὁ πολὺς ἐν τοῖς γράμμασι Μάκφερσων.
Οὗτος ἐξέδωκε συλλογὴν ποιημάτων περιβαλὼν
αὐτὴν διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ καληδονίου Βάρδου.
Συζήτησις φιλολογικὴ, μὴ λήξασα ἔτι, ἀνεφύη
περὶ τῆς πατρότητος τῶν ποιημάτων τούτων με-
ταξὺ τῶν κριτικῶν, ἐξ ὧν ἄλλοι μὲν παρεδέχοντο
αὐτὸν τὸν Μάκφερσων, εἰὶ ἀκατανόητον ἐνόμι-
ζον τὴν πρὸ τοσοῦτων αἰῶνων ὑπαρξὴν τοιούτων
ποιημάτων, οἱ τὰ τοῦ Ὀσσιανού, καὶ μὴ δημο-
σίευσιν αὐτῶν, ἄλλοι δὲ τὸν Ὀσσιανόν, οὕτινος
μεταφραστῆς καὶ διασκευαστῆς μόνον, λέγουσιν
εἶναι ὁ Μάκφερσων.

Χαίρειν ἐὼντες τὰς φιλολογικὰς μελέτας καὶ συζητήσεις, περὶ ὧν λαμπρὰν καὶ ἀξιανάγνωστον πραγματείαν ἐδημοσίευσεν ἡ Χρυσάλλης (Τόμ. Α', 1863, σελ. 417 καὶ 525), σημειοῦμεν ἐνταῦθ' ἅτινα περὶ τοῦ βίου τοῦ Ὀσσιανῶ. Ὁ μέγας οὗτος τῆς Καληδονίας Βάρδος ἦν υἱὸς Φινγάλλου, βασιλέως τῆς Μόρβεν, ἀκμάσας περὶ τὰ τέλη τῆς γ' καὶ περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς δ' μ. Χ. ἐκατονταετηρίδος.

Ἡ ἐπομένη εἰκὼν παριστᾷ τὸν Ὀσσιανὸν, γέροντα ἤδη καὶ τυφλόν, κρούοντα τὴν ἄρπαν καὶ ἀναμνησκόμενον τῶν νεαρῶν αὐτοῦ χρόνων, καθ' οὓς ἰδὼν ἠγάπησε τὴν Ἑβραϊκὴν, ἐξ ἧς ἐγέννησε τὸν Ὀσκάρ, ὃν ἐξύμνησεν ἐν τοῖς ποιήμασιν αὐτοῦ.

ΠΟΙΗΣΕΙΣ

ΝΑ ΕΛΘΗΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΤΑΦΟΝ ΜΟΥ.

ΕΛΕΓΕΙΟΝ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΝΑΘΑΛΙΑΝ . . .

Elle était de ce monde
ou les plus belles choses
ont le pire destin
et rose elle a vécu
ce que vivent les roses
L'espace d'un matin.

Malherbes.

Δάφνη ἀθῶα τῶν δασῶν,
μυρσίνη τῶν λειμώνων,
καὶ ρόδον ἤτο εὖσμον
ς' τὸν τρυφερόν του κλόνον.

Ἐαρινοὶ τρισόλθιοι
ἦσαν αὐτῆς οἱ χρόνοι
καὶ ὅμως ὅτι θάνατος
ἐπίστευε σιμῶνει.

Περίλυπος μοι ἔλεγεν
ἂν νεκρωθῆ τὸ σῶμα
ἂν μὲ τυλίξῃ σάβανον
ἂν μὲ καλύψῃ χῶμα;

Νὰ ἔλθῃς εἰς τὸν τάφον μου
κι' ἂν στόνον δὲν ἀφίσης,
τὴν μαραμμένην χλόην του
μ' ἐν δάκρυ νὰ ποτίσης.

Ἄλλὰ πρὸς τί μὲ προσκαλοῦν
μὴ ἄνθη θὰ συλλέξω
καὶ πάλιν πρὸς τὸν τλήμονα
βίον αὐτὸν θὰ στρέψω;

Νὰ ἔχῃ τάχα ὄνειρα
τοῦ τάφου ἢ γαλήνη,
ἢ μὴ τῆς συναισθήσεως
ἢ ὑπαρξίς νὰ σβύνη;

Λόγον, εἶπον, παρήγορον
ὄεν ἔχει ἢ φίλια
τὸ μέλλον εἰς τὸν ἄνθρωπον
βολὴ ἀμυθολία.

Βαθὺν ἀφῆκε στεναγμὸν
ἄνευ λιγμῶν ἢ θρήνων
καὶ ἔκλινε τὴν κεφαλὴν
ὡς μαρμαμένον κοῖνον.

Εἰς ὑψηλὴν κυπρίσσον
ἠκούσθη τότε μία
φωνὴ Γλαυκός, ἢ πάντοτε
φυγρὰ καὶ ἀπαισία.

Γοργὸν αὐτῆς πτερύγισμα
διέσειτε τὰ φύλλα
κ' ἔοριψεν ἢ κυπρίσσοσ
τὰ δροσερὰ τῆς μήλα.

Ἡμέραν μίαν θλιθερὰν
εἰς ὦραν ποῦ ριμμένα
κεῖνται σ' τῆς γῆς τὰ χῶματα
τὰ ἄνθη μαραμμένα,

Κατέβρεξα τὸν τάφον τῆς
διὰ θερμῶν δακρῶν
καὶ ἔγραψα πρὸς μνήμην τῆς
αὐτοῦ τὸ Ἐλεγεῖον

ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΠΕΛΩΝΗΣ.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΤΟΥ Κ. Μ. ΧΑΜΟΥΔΟΠΟΥΛΟΥ.

Καθ' ἡμᾶς νομίζομεν ἵνα εἰς τοὺς ἀξιολόγους ἀναγνώστας μας προσπαθήσωμεν νὰ δώσωμεν μικρὰν τινα ἰδέαν περὶ τῆς Γεωγραφίας τοῦ κ. Μ. Χαμουδοπούλου, ἧς ἔχομεν ὑπ' ὄψιν τὰ δύο πρῶτα τεύχη. Δὲν εἴμεθα εἰδικοί τῆς ἐπιστήμης ταύτης ὅπως λεπτομερῶς ἐκθέσωμεν μίαν ἐκάστην τῶν ἀρετῶν τοῦ βιβλίου τούτου καὶ ἀ-

κριθῆ, καὶ ἐπιστημονικῆ, παράσχωμεν τοῦ βιβλίου ἀνάλυσιν. Οὐχ ἤττον ὅμως ἐκ τῶν ὄσων συγγραμμάτων τοῦ αὐτοῦ εἶδους ἀνέγνωμεν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι ἡ Γεωγραφία τοῦ κ. Μ. Χαμουδοπούλου ἐστὶ τι τέλειον εἰς τὸ εἶδός τῆς.

Τί ἀπαιτεῖται, ὡς ἐγγιστα, ὅπως γεωγραφία τις ἦ τελεία; Ἀκριβεῖς ὀρίσμοι τῆς κλιματολογίας ἐκάστου τόπου, τακτικὴ διαίρεσις τῶν λαῶν κατὰ θηροκείμενα καὶ λοιπὰ, ἀκριβεῖς πίνακες τοῦ πληθυσμοῦ ἐκάστου τόπου, ἀκριβεῖς ἐκθεσις τῆς διανοητικῆς ἐκάστου τόπου ἀναπτύξεως, ἀναλύσεις τῶν ἐν αὐτοῖς λαθόντων χώρων ἱστορικῶν γεγονότων, ἐμπορικαὶ παρατηρήσεις κ.τ.λ. κ.τ.λ.

Πάντα ταῦτα ὑπάρχουσιν ἐξαιρετικῶς ἐν τῇ γεωγραφίᾳ τοῦ κ. Μ. Χαμουδοπούλου. Πρὸς τοῦτοις ἐκτίθενται καὶ ἐν γλώσσῃ καταληπτῇ καὶ τερπνῇ καὶ κατὰ τρόπον τοιοῦτον ὥστε καθίστανται χρήσιμα οὐχὶ μόνον διὰ παιδας ἀλλὰ καὶ διὰ πάντα βουλόμειον ἔχειν ἀκριβεῖς ὅσον ἐνεστί γνώσεις τῆς πολιτικῆς Γεωγραφίας.

Δὲν ἀπαντῶνται ἐν αὐτῇ ξηρὰ ὀνόματα πόλεων, ποταμῶν καὶ ὄρεων, ἅπερ δυσκολεύουσι τὴν μνήμην ἧτις ἀδυνατεῖ ὅπως διατηρῆ ταῦτα, ὅχι διότι ἀντὶ νὰ ἦ ἠναγκασμένος τις ὅπως ἐνθυμῆται ἐν ὄνομα πόλεως, δύναται νὰ ἐνθυμῆται εὐκολώτερον ἐν ἱστορικῶν συμβάν, ἐν ὅπωςδὴποτε σπουδαῖον ἀντικείμενον, ὅπερ ἀμέσως ἢ ἀ φέρῃ εἰς τὴν μνήμην του τὸ ὄνομα, ὅπερ ζητεῖ.

Ἐρωτῶμεν ἤδη τοὺς περὶ τῆς ὀημοσίας ἐκπαιδεύσεως μεριμνῶντας, ἐρωτῶμεν τὰς ἐκπαιδευτικὰς ἐπιτροπὰς καὶ λοιπὰ ἐκπαιδευτικὰ κέντρα, δύναται νὰ εὗρωσι γεωγραφίαν κολλιτέραν διὰ τὰ Σχολεῖα;— Τὸ καθ' ἡμᾶς νομίζομεν, ὅχι. Καθότι ἡ Γεωγραφία τοῦ κ. Χαμουδοπούλου ἔχει καὶ τὸ κύριον συστατικόν τῆς τερπνότητος.

Ἄς λάβωσι λοιπὸν αὐτὴν ἀνὰ χεῖρας, ἃς μελετήσωσιν αὐτὴν καὶ ἃς φροντίσωσι περὶ τοῦ πῶς δύναται νὰ καταστήσωσι τὴν γεωγραφίαν ταύτην εἰσακτὴν εἰς πάντα τὰ Σχολεῖα.

ΔΙΑΦΟΡΑ

Ἐν τῷ αὐστριακῷ ναυστάθμῳ τῆς Πόλας ἐγένοντο νέα πειράματα διὰ τορπιλλῶν ἐπὶ σκά-

φος ναυπηγηθέντος ἐπίτιδες καὶ ὀπλισθέντος δι' ἰσχυροῦ θώρακος. Ἐν πρώτοις ἐδοκιμάσθη τὸ δικτύον, ὅπερ, δύναται ἀριστα νὰ προστατεύσῃ αὐτὸ κατὰ τῶν τορπιλλῶν. Εἶτα, ἀφαιρεθέντος τοῦ δικτύου, ἐξηκοντίσθη τορπίλλη, ἧτις ἐκτραγεῖσα διέρρηξε τὸν θώρακα, μετὰ μικρὸν δὲ τὸ σκάφος, ἐμπλησθὲν ὕδατος, ἔκλινε πρὸς τὰ πλάγια.

* *

Κατὰ τὸν «Χρόνον», ἐν Παλαιστίνῃ ἐγένοντο κατ' αὐτὰς περιεργόταται ἀνασκαφαί. Λίαν ἀξιοσημείωτος εἶναι ἰδίως ἐπιγραφὴ τις ἐκ τῶν χρόνων τοῦ Σολομῶντος, εὐρεθεῖσα ἐν τῇ δεκαμηνῇ τοῦ Σιλοάμ, καὶ τάφος τις ἐκ τῶν χρόνων τοῦ Ἡρώδου, εὐρεθεῖς εἰς τὸ μέρος, ἐνθα ὑποτίθεται ὅτι ἐγένετο ἡ σταύρωσις.

* *

Πρὸ τινῶν ἡμερῶν ἐστήθη ἐν Κιδερμίνστερ τῆς Ἀγγλίας ὁ ἀνδρὶὰς τοῦ τεθνεῶτος διευθυντοῦ τῶν ταχυδρομείων Ρώλανδ Χίλλ, ὅστις ἀνέπτυξε θαυμασίως τὴν ταχυδρομικὴν συγκοινωνίαν διὰ τῆς ὑποτιμήσεως τῶν γραμματαγωγείων. Ὁ ἀνδρὶὰς ἀνηγγέθη δι' ἐράνου. Διακόσιαι γιλιάδες ἀνθρώπων προσήνεγκον ἀνὰ ἐν δεκάλεπτον γραμματόσημον.

* *

Θαυμάσια διηγοῦνται τὰ γερμανικὰ φύλλα περὶ τῆς ὑδροκινήτου μηχανῆς, ἣν ἐποίησεν ὁ ἐκ Δρέσδης Δρ. Αἰμίλιος Φλάϊτερ. Σκάφος, κινούμενον διὰ τῆς μηχανῆς ταύτης, ἐδοκιμάσθη κατ' αὐτὰς ἐν τῷ λιμένι τοῦ Κιέλου καὶ ἐπέτυχε πληρέσταται. Πλεονεκτήματα τῆς νέας ἐφευρέσεως εἶναι ἡ οἰκονομία περὶ τὴν γρησιν τῶν γαιανθρώπων, ὁ στενὸς χῶρος, ὃν κατέχει ἡ μηχανὴ, καὶ ἡ ταχύτης, μεθ' ἧς ἵσταται τὸ σκάφος.

* *

Ἡ «Ἐφημ. τῆς Βερ. Γερμανίας» γράφει: «Κατ' αὐτὰς ἀφίχθη εἰς Βερολίνον πλούσιός τις νέος, ἐξ Αἰγύπτου, οὗ ἡ μορφή καὶ ὁ τράχηλος κατεκάθησαν φοβερῶς ἐκ τῆς ἐκφυροσκορπίσεως πυροτεχνήματός τινος. Ὁ δυστυχῆς ἦν τοσοῦτον παραμεμορφωμένος, ὥστε δὲν ἐτόλμα νὰ ἐμφανισθῆ σὺδαμοῦ. Τῇ συμβουλῇ τῶν ἰατρῶν, ἀφίχθη εἰς τὴν ἡμετέραν πόλιν, ἐνθα τὴν θεραπείαν του ἀνέλαθε μετ' ἀξιοθαυμάστου ἀφοσιώσεως ὁ Λαγγεβέκ. Ὁ διάσῃμος χειρουργός, οὗ-

δενός φεισθείς κόπου, κατώρθωσε διὰ τεμαχίων σαρκός, ἅτινα ἀφῆρσεν ἐκ τῶν βραχιόνων καὶ τῶν κινήμων τοῦ πάσχοντος, ν' αναπλάσῃ τὸ πρόσωπόν του. Μεγάλας δυσκολίας ἀπήντησε περὶ τὴν ἀνάπλασιν τοῦ τραχήλου, ὅστις ἦτο σχεδὸν λιπόσαρκος. Ἀλλὰ νεανίς τις, ἣτις ἐμελελε νὰ ὑποστῇ ἐγγείρησιν τινα, παρέσχεν εἰς τὸν Λαγγελδεκ τὴν ἀπαιτουμένην ὕλην πρὸς ἀνάπλασιν τοῦ τραχήλου. Νῦν ὁ πάσχων βαίνει πρὸς ἴασιν, εἶναι δὲ πιθανόν ὅτι οἱ συγγενεῖς του, ὅταν ἴδωσιν αὐτὸν εἰς Αἴγυπτον, δὲν θὰ τὸν ἀναγνωρίσωσιν.»

Ἐπάρχει ἐν Ἀγγλίᾳ, ἐγγὺς τῆς Βριστόλης, ἐπὶ λόφου γραφικοῦ καὶ ὕγεινου, σύμπλεγμα οἰκοδομῶν, ὅπερ καλεῖται κοινῶς « Ἄστου τῶν ὀρφανῶν » καὶ ὅπου τρέφονται καὶ παιδεύονται, κατὰ μέσον ὄρον, δισχίλια παῖδια. Ὅ,τι διακρίνει τούτο ἀπὸ παραπλήσιων ἰδρυμάτων ἐν ἄλλαις χώραις εἶναι ὅτι δὲν ἀνίκει οὔτε εἰς τὴν πόλιν, οὔτε εἰς τὸ δημόσιον, οὔτε εἰς τινα ἐταιρίαν καὶ οὐδεμίαν κέκτηται περιουσίαν ἢ ἐπιχορηγήσιν, ἀλλὰ συντηρεῖται ἀπὸ 45 ἐτῶν ἡμέρα τῆς ἡμέρας διὰ τῆς δημοσίας ἐλεημοσύνης. Ὁ ἰδρυτὴς τοῦ « Ἄστεως τῶν ὀρφανῶν » εἶναι Γερμανὸς τις, ὀνόματι Μύλλερ, ὅστις, ἀφοῦ διήλθε τὴν νεότητά αὐτοῦ ἐν στερήσει καὶ πολλάκις εὐρέθη ἄνευ στέγης, κατελήφθη ὑπὸ φιλανθρωποῦ ζήσεως καὶ ἀπελθὼν εἰς Ἀγγλίαν ἐγένετο ἱερεὺς καὶ διορίσθη ἐφημέριος εἰς χωρίον τι ἐγγὺς τῆς Βριστόλης. Παιρατηθεὶς τοῦ μισθοῦ του, ἐδήλωσεν ὅτι ἐπεθύμει νὰ ζῆ ἐκ τῶν προαιρειτικῶν ὁρῶν τοῦ ποιμνίου του καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τούτον ἐξέθεσε δίσκον ἐν τιμῇ γυνίκα τοῦ ναοῦ. Ἐν ἔτει 1836 ὁ Μύλλερ συνέλαβε τὴν ἰδέαν νὰ ἰδρύσῃ ἐπὶ τῶν αὐτῶν βάσεων ὀρφανοτροφεῖον, ἐξέδωκε δὲ πρόγραμμα λέγων ὅτι ἐδέχετο παιδία ἀπὸ τοῦ ἐβδόμου ἄχρι τοῦ δωδεκάτου ἔτους τῆς ἡλικίας καὶ ἀνελάμβανε νὰ φροντίζῃ περὶ τῆς διατροφῆς καὶ ἀγωγῆς των, ἄχρι οὗ ὀνηθῶσι νὰ πορίζωνται μόνα τὰ πρὸς τὸ ζῆν. Ὅτε ἐδημοσίευσεν τὴν ἀγγελίαν ταύτην, ὁ ἀγαθὸς ἐφημέριος δὲν εἶχεν οὔτε ὄβολόν, καὶ ὁμως μετὰ τινος μῆνας ἤνυξε τὸ πρῶτον ἄσυλον. Ἐν ἔτει 1838 ἠρίθμει 86 τρυφίμου; καὶ μετὰ 20 ἔτη 297. Τότε ἐδημοσίευσεν φυλλάδιον λέγον: « Χωρὶς νὰ ζητήσω προσωπικῶς οὐδέποτε παρ' οὐδενός οὔτε ὄβολόν καὶ ἀπευθυνόμενος πρὸς μόνον τὸν Θεόν, ἔλαθον ἄχρι τοῦδε ὑπὲρ τῶν ὀρφανῶν 2,222,032 φρ.» Ἡ ἐκ τῷ φυλλάδιου ἐντύπωσις ὑπῆρξε τοιαύτη, ὥστε τὸ ἐπόμενον ἔτος ὁ Μύλλερ ἠδυνήθη νὰ δεχθῆ ἐν τῷ ἄσυλῳ του δισχίλια ὀρφανά. Πολλάκις ὁ Μύλλερ περιῆλθεν εἰς χρηματικὰ στενοχωρίας. Ἀλλὰ πάντοτε κατὰ τὴν

τελευταίαν στιγμὴν συνέρρεον τ' ἀναγκαιοῦντα χρήματα. Ἐν ἔτει 1847, θελήσας νὰ κτίσῃ ἕδιον ὀρφανοτροφεῖον, ἐδημοσίευσεν προκήρυξιν καὶ ἐν διαστήματι ὀλίγων ἐβδομάδων συνέλεξε 275,000 φράγκα. Ὁ Μύλλερ δὲν ὀργανίζει ἐράνου; Ἀπευθύνει ἀπλῶς ἐπικλήσεις εἰς τὸ δημόσιον. Εἰς χωρὶκὸς ἀποστέλλει, αὐτῷ τὸ τίμημα τῆς πωλήσεως μιᾶς ὄρνιθος, εἰς ἀρτοποιῶλης ἐν δεκάλεπτον ἐπὶ ἐκάστου σάκκου ἀλεύρου, εἰς δικηγόρος ποσοστὸν τι ἐπὶ ἐκάστης δίκης, ἣν κερδαίνει, καὶ οὕτω καθεξῆς. Καὶ διὰ τοῦ μέσου τούτου εἰσεπράχθησαν 20,000,000 φράγκα! Τὸ θαυμάσιον τοῦτο οἰκονομικὸν ἀποτέλεσμα, συνδιαζόμενον μετ' ἄκρας περὶ τὴν διαχείρησιν φειδοῦς, ἐπέτρεψε τῷ Μύλλερ ν' ἀνιδρύσῃ πλὴν τοῦ ὀρφανοτροφείου καὶ 122 σχολεῖα, ἐν οἷς ἐκπαιδεύονται 10,500 παῖδες. Πᾶν ὀρφανὸν ἐκμανθάνει ἐπάγγελμά τι καὶ ἐξερχόμενον λαμβάνει ὄρωσαν τ' ἀναγκαιοῦντα αὐτῷ ἐργαλεῖα. Ἰδοὺ τί κατώρθωσεν εἰς ἄνθρωπος ἄνευ οὐδεμιᾶς προστασίας, ἄνευ οὐδενός προνομίου καὶ διὰ μόνης τῆς πειθοῦς! Τι θὰ γίνῃ ἄρα γὰρ τὸ ὀρφανοτροφεῖον τοῦ Μύλλερ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἰδρυτοῦ του; Ἡ κυβέρνησις θ' ἀναλάβῃ βεβαίως τὴν συντήρησίν του. Ἀλλ' οὕτω τὸ ἴδρυμα θ' ἀπολέσῃ τὸν ἐξαιρετικὸν αὐτοῦ χαρακτῆρα.

ΤΡΩΑΣ

ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΩΝ ΟΙΝΩΝ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

Ἡ διεύθυνσις τῆς ἐταιρίας λαμβάνει τὴν τιμὴν νὰ φέρῃ εἰς γνῶσιν τοῦ κοινου, ὅτι ἀπὸ τῆς 5]17 νοεμβρίου ε. ε., θέτει εἰς τὴν διάθεσιν αὐτοῦ, τὸν παρὰ τῶν κ. κ. I. Μανούσου καὶ Emile Gruneau βελτιωθέντα οἶνον αὐτῆς, τὸν ἐπώνομασθέντα *Τρωίδα*.

Ὁ διετὴς καὶ εὐρωστος οὗτος οἶνος *Τρωὰς*, βελτιωθείς κατὰ τὴν τελευταίαν γαλλικὴν μέθοδον, κατέστη λεπτός καὶ εὐώδεις, δίδει ζῶν καὶ δύναμιν, χωρὶς ποσῶς νὰ ταράττῃ τὴν κεφαλὴν.

Ἡ διεύθυνσις τῆς ἐταιρίας ἐλπίζει εἰς τὴν ὑποστήριξιν τοῦ κοινου νὰ εὐρῃ ἐνθάρρουνσιν τοῦ ἔργου αὐτῆς, νέου διὰ τὴν Ἀνατολήν, ὅπως προῆλθε εἰς ἔργον ἐκτενεστέρα.

ΤΙΜΗ.—Δωδεκάς ἐν κιβωτίῳ 3 ἀργυρᾷ μετζίτια. Ἡ φιάλη γρόσια 5. Ἡ ὄκη γρόσια 5.

Ἐποκαταστήματα καὶ ἀποθήκη θέλουσι συστηθῆ εἰς διάφορα μέρη τῆς πόλεως πρὸς εὐκολίαν τοῦ κοινου.

Γενικὴ ἀποθήκη ἐν Γαλατᾷ, ὁδὸς Ἀρμενικῆς ἐκκλησίας, ἀρ. 21 κάτωθεν τοῦ γραφείου τοῦ « *Νεολόγου* ».

Ἡ διεύθυνσις.

Ἰωάν. Μανούσος. Emile Gruneau.